

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

Ο Ναουσαίος Γρηγόρης Α. Περδικάρης, πρώτος
Αμερικανός Γενικός πρόξενος στην Ελλάδα το 1838

Παρμακεδονική Ένωση

Ελαιόλαδο και υγεία

Παροιμίες που λέγουντι
στη Νιάουστα

Πίνακας Γ. Μπαδόλα

Η συμβίωση των Ελλήνων και των Σέρβων
στο Σεμλίνο κατά τον 18ον αιώνα

Οι αδελφοί Περδικάρη, Χριστόδουλος και Μανωλάκης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Φυλάξτε τὰ τεύχη τῆς «Νιάουστας»

Παλαιὰ τεύχη μπορείτε νὰ προμηθευθεῖτε ἀπὸ τὰ γραφεῖα τοῦ Συλλόγου

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον

τῶν συνδρομητῶν τῆς

Παρακαλοῦμε νὰ μεριμνήσετε γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς συνδρομῆς

τοῦ ἐτους 1988

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

- 1) ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΝΑΟΥΣΗΣ
- 2) ΜΝΗΜΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΣΑΜΗ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΟΥΝ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ-ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟ ΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Βασ. Φιλίππου 21. Ὁρες λειτουργίας ἀπογεύματα Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1988
ΕΤΟΣ ΙΒ' - ΤΟΜΟΣ ΣΤ' - ΤΕΥΧΟΣ 44

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Οδυσσεύς Ντινόπουλος, Ελένη Μήτσαλα
Λευκή Σαμαρά, Χρήστος Μουχάγιερ, Αλ. Οκονόμου

ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Βασ. Φιλίππου 21 592 00 ΝΑΟΥΣΑ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γιάννης Καρατσιώλης, Γεωπόνος 80.331

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ

Ζωγραφικός πίνακας Γεωρ. Μπαδόλα

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ — ΕΚΤΥΠΩΣΗ

Τυπογραφείο Αντώνη Μαυρογένη
Αντωνίου Καμάρα 3 - τηλ. 280-140
Θεσσαλονίκη

Περιοχόμενα

Ιστορικά — Λαογραφικά — Γλωσσολογικά - Αφιέρωμα σελ.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΣΤΕΡ.: Νεώτερα στοιχεία για τον πρώτο Αμερικανό πρόξενο στην Ελλάδα το 1838	92
ΣΑΜΑΡΑ ΛΕΥΚΗ: Παμμακεδονική Ένωση	94
ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΥ ΙΩΑΝ.: Η συμβίωση των Ελλήνων και των Σέρβων στο Σεμλίνο	96
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΣΤΕΡ.: Κλεφταρματολικά χρονικά	100
ΣΠΑΡΤΣΗ ΝΙΚ.: Παραμιές που λέγονται στη Νιόουστα	104
ΧΙΟΝΙΔΗ Γ.Χ.: Ο Νίκος Αδαλόγλου: Ο άνθρωπος και το έργο του	107
ΜΠΑΪΤΣΗ ΤΑΚΗ: Οι αδελφοί Περδικάρη Χριστόδου- λος και Μανωλάκης και η προσφορά τους στον Μακεδονικό Αγώνα	111
ΧΙΟΝΙΔΗ Γ.Χ.: Η επίσημη εφημερίδα της προσωρι- νής Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης του Ελ. Βενι- ζέλου	114

Επιστημονικά — Λογοτεχνικά — Παιδαγωγικά — Ιατρικά

ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ ΝΙΚ.: Επίσκεψη στα Πρωκηνόνησα	108
ΣΤΡΑΤΑΚΗ ΣΠΥΡ.: Ελαόλαδο και υγεία	110
ΣΒΑΡΝΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤ.: Το σπίτι των πελαργών	112

Γεωργικά — Δεντροκομικά

ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΟΙΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ Κρασί Ονομασίας προελεύσεως «Νόουσα»	119
ΔΕΚΑΖΟΥ ΗΛ. - ΜΑΡΙΟΛΗ ΤΟΛΙΑ ΑΘΗΝΑ: Διατήρη- ση ακτινιδίων	122
ΛΙΟΝΑΚΗ Σ.Μ. και ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΚΗ Γ.: Διατήρηση ακτινιδίων σε σακκούλες πολυσυθλενίου	122
ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ ΟΔΥΣ.: Δενδροκομικά θέματα	123

Δραστηριότητες Συλλόγων - Διάφορα

ΜΗΤΣΑΛΑ ΖΕΓΚΙΝΗ ΕΛΕΝΗ: Συνάντηση αποφοίτων του 1988	129
ΕΚΔΟΣΕΙΣ - Δραστηριότητες Συλλόγων	128

Αγαπητέ φίλε

Στο 42ον τεύχος του περιοδικού μας, δημοσιεύθηκαν ντακουμένα σχετικά με τον Ναουσαίο Γρηγ. Α. Περδικάρη που ήταν ο πρώτος Γενικός πρόξενος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, στην Ελλάδα. Σήμερα βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση και δημοσιεύουμε το διάταγμα της επίσημης αναγνώρισης του Γ.Α. Περδικάρη από τον Βασιλιά Όθωνα ως γενικού προξένου των Η.Π.Α. στη χώρα μας το 1838.

***

Πριν λίγο καιρό ο υπουργός Πολιτισμού της Αυστραλίας στην οργανωμένη «Έκθεση των ευρυμάτων της Μακεδονίας», υποκύπτοντας στις ανθεθνικές προπαγάνδες των Σκοπιών επιχείρησε να απαλείψει την λέξη «Μακεδονία». Επί του προκειμένου ας ιδούμε τι λέει η Παμμακεδονική Ένωση Αμερικής - Καναδά και ας ακούσουμε τη φωνή της.

***

Οι Ναουσαίοι κατά την διάρκεια των Μακεδονικών αγώνων έπαιξαν πρωτεύοντα ρόλο. Ανάμεσα στους μακεδονομάχους ξεχωριστή θέση κατέχουν οι αδελφοί Χριστόδουλος και Μανωλάκης Περδικάρη που αγωνίστηκαν και μόχθησαν για τον Μακεδονικό αγώνα.

***

Όταν οι λαοί αφήνονται μόνοι τους πάντοτε βρικόουν τον τρόπο να συνεργασθούν και να ζήσουν αρμονικά. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και η συμβίωση των Ελλήνων και των Σέρβων στο Σεμλίνο της Γιουγκοσλαβίας κατά τον 18ον αιώνα. Στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας πολλοί Έλληνες εγκατεστάθηκαν στο Σεμλίνο όπου συνεργάζονται με τους ντόπιους Σέρβους για τα προβλήματα της πόλης.

***

Η εγκατάσταση του Εθνάρχη Ελ. Βενιζέλου το 1918 στη Θεσσαλονίκη και ο σχηματισμός της Επαναστατικής Κυβερνήσεως σημάδεψαν αποφασιστικά την πορεία του Έθνους. Επί του προκειμένου αρκετές πληροφορίες για τα γεγονότα της περιόδου εκείνης μας δίνει η επίσημη εφημερίδα του Κράτους «Εφημερίς της προσωρινής Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος». Από τα στοιχεία που δημοσιεύονται ο αναγνώστης παίρνει μια «γεύση» για τις δραστηριότητες της Επαναστατικής Κυβερνήσεως.

***

Πρόσφατα ιδρύθηκε στην πόλη μας ένα καινούργιο σωματείο που έχει σχέση με το κρασί. Πρόκειται για το Διεπαγγελματικό σωματείο οίνου ονομασίας προελεύσεως: «Νόουσα» ανώτερης ποιότητας. Η ίδρυση του Σωματείου ήρθε στην ώρα του. Θα συμβάλει αποφασιστικά για να διατηρήσει τη φήμη του το «Ναουσαίικο» κρασί.

Η

Συντακτική Επιτροπή

Ετήσια συνδρομή Ιδιωτών	1.000
Δήμοι, Κοινότητες, Συν/σμοί	2.500
Εξωτερικού δολάρια	25

ΜΕΤΕΡΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΑΟΥΣΑΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Α. ΠΕΡΔΙΚΑΡΗ ΠΡΩΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΡΟΞΕΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 1838

(Το διάταγμα της επίσημης αναγνώρισής του από τον
Ύθωνα ως Προξένου των Ομοσπόνδων Πολιτειών της
Βορείου Αμερικής στην Ελλάδα)

Τα όσα αξιόλογα και σημαντι-
στά (για πρώτη φορά) έφερε
στο φως της δημοσιότητας στο πε-
ριοδικό «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» ο κ. Αχιλλέ-
ας Φ. Γκούτας σχετικά με τον πρώ-
το Πρόξενο στην Ελλάδα (έτος
1838) των Ομοσπόνδων Πολιτειών
της Βορείου Αμερικής και Ναου-

σαίο στην καταγωγή Γρηγόριο Αντ.
Περδικάρη, εμπλουτίζονται περαιτε-

Του Στέργιου Σπ. Αποστόλου

ρω με την δημοσίευση από τον γρά-
φοντα του πλήρους κειμένου του

σχετικού διατάγματος με το οποίο
ο Βασιλέας Ύθωνας αναγνωρίζει ε-
πίσημα τον Γρηγόριο Αντ. Περδι-
κάρη ως Πρόξενο των Ομοσπόνδων
Πολιτειών της Βορείου Αμερικής
στην Ελλάδα.³

Το πλήρες κείμενο του προμνημο-
νευόμενου βασιλικού διατάγματος το
οποίο, σημειωτέον, δλέπει για πρώ-
τη φορά το φως της δημοσιότητας
έχει ως ακολούθως:

Αριθ. 26364
40)9

Ελ. την 26 Μαρτίου 1838
αρ. 1299

Ο Θ Ω Ν ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Επί τη προτάσει της Ημετέρας επί του Βασιλ. Οίκου και επί των Εξωτερι-
κών Γραμματείας και επί τη βάσει του διλώματος δι' ου ο Πρόεδρος των Ομοσπόν-
δων Πολιτειών της Βορείου Αμερικής διορίζει Πρόξενον αυτών εις Αθήνας και άλ-
λα μέρη κείμενα πλησιέστερον εις Αθήνας παρ' οίς την έδραν ετέρου Προξενείου
ή Υποπροξενείου των αυτών Πολιτειών εντός του Βασιλείου της Ελλάδος, τον Κύ-
ριον Γ.Α. Περδικάρη,

απεφασίσαμεν και διατάττομεν

- 1ον— Ο Κ. Περδικάρης αναγνωρίζεται ως Πρόξενος των Ομοσπόνδων Πολιτειών
της Βορείου Αμερικής εις Αθήνας και άλλα μέρη κείμενα πλησιέστερον της
πόλεως ταύτης παρ' οίς την έδραν ετέρου Προξενείου ή Υποπροξενείου των
αυτών Πολιτειών εντός του Ημετέρου Κράτους.
- 2ον— Αι κατά το Βασίλειον αρχαί διατάττονται, εκάστη εντός της αρμοδιότητός
της, να χορηγώσιν εις τον ρηθέντα Πρόξενον πάσαν δυνατήν ευκολίαν ως
προς την εκπλήρωσιν των καθηκόντων του σύμφωνα με τους εν ισχύϊ νόμους,
απονέμουσαι αυτώ τας αυτάς τιμάς αίτινες παραχωρούνται και εις άλλους
του αυτού βαθμού και της αυτής κατηγορίας υπαλλήλους των λοιπών φί-
λων Δυνάμεων.

Ο Ημέτερος επί του Β. Οίκου και επί των Εξωτερικών Γραμματεύς της
Επικρατείας επιφορτίζεται την εκτέλεσιν και δημοσίευσιν του παρόντος διατάγμα-
τος.

18

Εν Αθήναις την — Μαρτίου 1838

30

Ύθων

Κ. Ζωγράφος

Προς την επί των Εξωτερικών Γραμματειών βιβλιοθήκη Βεροίας

Παμμακεδονική Ένωση

Επιμέλεια

της Λευκής Σαμαρά

Οι περισσότεροι από μας ίσως για πρώτη φορά ακούσαμε πριν λίγο καιρό για την Παμμακεδονική Ένωση.

Μετά την εξοργιστική δήλωση του υπουργού πολιτισμού της Αυστραλίας να απαλειφθεί από την Έκθεση των ευρημάτων της Μακεδονίας η λέξη «Μακεδονίας», κάτι που προκάλεσε οργή στους Έλληνες, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μας πληροφόρησαν για τις ενέργειες της Παμμακεδονικής Ένωσης, για το θέμα που δημιουργήθηκε. Η Παμμακεδονική Ένωση διαμαρτυρήθηκε στην Κυβέρνηση της Αυστραλίας και προέδρη σε ανάλογα διαβήματα. Ένα μέλος της Παμμακεδονικής Ένωσης για το σκοπό αυτό ήρθε στην Αθήνα.

Ποιά και τί είναι η Παμμακεδονική Ένωση μας το λέει ένα μέλος της, η κ. Σοφία Αχταρίδου σε ένα κείμενο που έχει τον τίτλο «Μεγαλέξανδροι στην Δύση».

Φέτος, κοντά στα μέλη της Παμμακεδονικής Ένωσης (42ον συνέδριο) στην Φιλαδέλφεια των Η.Π.Α. βρέθηκε και η Νάουσα. Μετά από πρόσκληση του ύπατου Προέδρου της Παμμακεδονικής κ. Αχταρίδη και άλλων μελών του συνεδρίου καθώς και των υπευθύνων της Ένωσης στην Ελλάδα, χορευτικό κλιμάκιο του ΛΕΝ παραβρέθηκε στο 42ο συνέδριο της Παμμακεδονικής Ένωσης Η.Π.Α. και ΚΑΝΑΔΑ και χόρεψε για τους απόδημους Μακεδόνες.

Εντύπωση κάνει το μήνυμα που απηύθυνε στους συνέδρους ο ύπατος πρόεδρος της Παμμακεδονικής κ. Γεώργ. Αχταρίδης. Μήνυμα που δείχνει πόσο δύσκολο είναι οι και-

ροί και πόσο πρέπει να αγρυπνούμε και να μαστε πάντα έτοιμοι να πολεμήσουμε κάθε διαστρεβλωτή της ιστορίας της Μακεδονίας.

Ας αφήσουμε να μας τα πουν μόνοι τους με δικά τους μηνύματα και λόγια οι ίδιοι οι απόδημοι αδελφοί μας.

ΜΗΝΥΜΑ

Του Υπάτου Προέδρου
της Παμμακεδονικής

Ιατρού κ. Γεωργίου Αχταρίδη

Αγαπητοί μου Φίλοι,

Με την ευκαιρία του 42ου Συνεδρίου μας στην ιστορική Φιλαδέλφεια με χαρά και υπερηφάνεια στέλνω και πάλι τους θερμούς χαιρετισμούς μου στους συνέδρους και σ' όλους τους αποδήμους Μακεδόνες.

Είναι βαρειά η ευθύνη της ηγεσίας αλλά και των απλών μελών της Παμμακεδονικής να φέρουν σε πέρας το έργο αυτής της μεγάλης οργάνωσης.

Η διατήρηση της εθνικής και πολιτιστικής μας ταυτότητας στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι, αναμφισβήτητο, το πρωταρχικό μας καθήκον.

Αλλά ιδιαιτέρως σήμερα, που οι προσπάθειες της παρεχόμενης της Μακεδονικής Ιστορίας είναι στο αποκορύφωμα, η θέση της Παμμακεδονικής Ένωσης στον απόδημο Ελληνισμό γίνεται ακόμη πιο νευραλγική, οι σκοποί της σαφείς: η προβολή της Ελληνικότητας της Μακεδονίας, η προβολή της Ιστορικής Αλήθειας.

Τον τελευταίο καιρό έχουν γίνει τεράστια άλματα για την ευδωση αυτών των σκοπών, χάρις στον ενθουσιασμό, την ομόνοια και την εργατικότητα των αξιωματούχων και των απλών μελών μας. Απευθύνω θερμά ευχαριστήρια σ' όλους αυτούς τους στρατιώτες μας, τους Μεγαλέξαντρους της Δύσης.

Το φετινό μας Συνέδριο θα πρέπει να είναι όχι μόνο ένας τρόπος προβολής των ιδανικών της Οργάνωσής μας, αλλά η απαρχή καινούργιας εποχής, καινούργιων προγραμμάτων και σχεδίων προσαρμοσμένων στην σημερινή πραγματικότητα.

Με πατριωτικούς χαιρετισμούς
Ιατρός ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΧΤΑΡΙΔΗΣ
Υπάτος Πρόεδρος Παμμακεδονικής

ΜΕΓΑΛΕΞΑΝΔΡΟΙ ΣΤΗ ΔΥΣΗ

Ο απόηχος του β' παγκοσμίου πολέμου είχε οβήσει, οι φωτιές είχαν εξοντλήσει τη δύναμή τους, μόνον οι καννοί που ονέβαιναν πού και πού πρόδιδαν το μεγάλο κεκό που είχε προηγηθεί. Ο Ελληνισμός πολεμένος, τσακισμένος, μαυροφορεμένος, άρχιζε να ξανακτίζει τη ζωή του. Όσοι ήταν στην Πατρίδα έπρεπε να κτίσουν πάνω στο ερείπια. Όσοι ήλθαν στην Αμερική έπρεπε ν' αρχίσουν από τα θεμέλια. Οι παλαιότεροι, που βρέθηκαν έξω πριν τον πόλεμο, έπρεπε να συμμαζέψουν τις αναμνήσεις τους, την αγωνία τους για αγαπημένους στην Ελλάδα, για ν' αρχίσουν και αυτοί καινούργιο ξεκίνημα. Η δουλειά ήταν σκληρή για όλους.

Όταν καταστάλαξαν τα πράγματα και έγινε ο καταλογισμός της φθοράς της υλικής και της ανθρωπίνης, άρχισαν οι Έλληνες να αναζητούν να σμίξουν ξανά με πατριώτες τους. Σύλλογοι ελληνικοί υπήρχαν από νωρίτερα σ' όλη την Αμερική και την Φιλαδέλφεια. Κάτι που έλειπε όμως στη Φιλαδέλφεια, ήταν ένας σύλλογος κοινός από Έλληνες προερχόμενους από όλη τη Μακεδονία. Κάτι τέτοιο είχαν στο νού τους οι πρωτοπόροι εκείνοι, έτσι συνήλθαν τη σημαδιακή εκείνη μέρα του 1949 και συγκρότησαν τον πρώτο σύλλογο, τον «Ιερό Λόγο» που του έδωσαν το όνομα του μακεδονομάχου ήρωα Παύλου Μελά. «Θέλει, αρετήν και τόλμην η Ελευθερία». Και αυτοί οι ελευθεροί Μακεδόνες το διέθεταν και τα δύο, και την τόλμη και την αρετή.

Από νωρίς έβαλαν ως βάσεις για το καταστατικό της διοικήσεως των, ο νεοσύστατος σύλλογος να εξυπηρετεί σκοπούς κοινωνικούς, εθνικούς, φιλανθρωπικούς. Γι' αυτό και από τα πρώτα σχέδια που έβαλαν σε ενέργεια, ήταν η ποικιλότροπη βοήθεια προς την γενέτειρα που επούλωνε τις πληγές του πολέμου.

Μόλις που είχαν περάσει τέσσερα χρόνια και ο σύλλογος ζευγαρώθηκε. Οι κυρίες του Παύλου Μελά, αποφάσισαν τον Μάρτιο του 1953, να ιδρύσουν δικό τους τμήμα, υπαγόμενο σ' αυτό όπως και το τμήμα ανδρών στην Παμμακεδονική Ένωση Αμερικής - Καναδά. Οι κυρίες στον όρκο που έδωσαν μεταξύ άλλων είπαν, ότι, «ο σκοπός του συλλόγου μας, είναι όπως και

της Παμμακεδονικής Πατριωτικής. Ινα διαφυλάξουμε τα πατροπαρόδοτα έθιμα της αγαπημένης μας Μακεδονίας και κρατήσουμε τας παραδόσεις μας εν τη χώρα ταύτη».

Χίλια εννεακόσια σαράντα εννέα και χίλια εννεακόσια πενήντα τρία. Οι ημερομηνίες κατοχυρώθηκαν, οι βάσεις ετέθηκαν, τώρα αρχίζει, ο από κοινού αγώνας. Τα δύο τμήματα τις πιο πολλές φορές μαζί και τότε τότε χωριστά το καθένα, προσπαθούν να υπερβάλλουν το ένα το άλλο στα επιτεύγματα, στην ανιδιοτέλεια, στην επινοήση τρόπων, προς εξεύρεση χρηματικών πόρων. Οι σκοποί που έχουν βάλει, από την αρχή το τμήματα Παύλος Μελάς και Αμαλία, θα μπορούσαν να χωριστούν σε διάφορες κατηγορίες:

● Πρώτον, είναι σκοποί κοινωνικοί, ψυχαγωγικοί. Γίνονται τακτικές συνεδριάσεις όλων των μελών, καθώς επίσης και των δύο διαφόρων επιτροπών και συμβουλίων σε άλλες μέρες. Τα ετήσια συνέδρια —σαράντα ένα ως τώρα— συγκεντρώνουν κάθε χρόνο σε μια πόλη, μέλη από μακεδονικούς συλλόγους από διάφορες πόλεις της αμερικανικής ηπείρου. Κάθε τέταρτο χρόνο, που το συνέδριο γίνεται στην Ελλάδα, φέρνει τους Μακεδόνες προσκυνητές στα άγια και μαρτυρικά χώματα της Πατρίδας. Οι χοροί οι ετήσιοι και τα πικνίκ τα υπαίθρια μας τονώνουν το ηθικό, μας δίνουν καινούργιο κουράγιο, μας ανανεώνουν. Τα έσοδα από τις παραπάνω εκδηλώσεις διοχετεύονται και σ' άλλα κανάλια εξυπηρέτησης έτσι και άλλους σκοπούς όπως θα δούμε παρακάτω.

● Δεύτερον, είναι σκοποί μορφωτικοί. Επί σειρά ετών βραβεύονται χρηματικά, αριστούχοι μαθητές ελληνικής καταγωγής. Γίνονται κάθε τόσο ομιλίες από ειδήμονες πάνω σε ιστορικά-εθνικά θέματα, προβολή ιστορικών ταινιών παλαιότερα. Η δονευστική βιβλιοθήκη που διαθέτουν τα Τμήματά μας είναι στη διάθεση όλων των μελών. Από τον πόθο για μόρφωση και εκπαίδευση ορμώνονοι οι παλαιότεροι, έστειλαν το ποσό των 7.000 δολλαρίων σε κοινωνιφελές ίδρυμα της Θεσσαλονίκης.

● Τρίτον, είναι, σκοποί εθνικοί. Πάντοτε τα μέλη των μακεδονικών τμημάτων της περιοχής μας, συμπαρσάθηκαν την Ελλάδα σε στιγμές εθνικής ανάγκης. Η συμμετοχή τους σε συλλαλητήρια στην Ουάσιγκτων, όταν θιγόταν το εθνικό συμφέρον, η αποστολή πολλαπλών τηλεγραφημάτων σε πολι-

τικούς της αμερικανικής ηγεσίας, είναι έμπρακτο τεκμήριο αυτής της συμπαράστασης. Τα τελευταία χρόνια έχουμε επιδοθεί σ' έναν ακήρυκτο εθνικό και πνευματικό πόλεμο, τον οποίο, παρόλες τις αποδείξεις της ιστορίας και τις γνώμες ιστορικών διεθνούς φήμης, εξακολουθεί να συνεχίζει η κυβέρνηση των Σκοπίων, η οποία πάντα ήθελε και θέλει την μαρτυρική και με αίμα Ελλήνων ποτισμένη Μακεδονία και το στολίδι της τη Θεσσαλονίκη. Γι' αυτό πρέπει πάντα να καιροφυλακτούμε, να μορφωνόμαστε πάνω στο θέμα και να διαφωτίζουμε και όσους —κυρίως ξένους— κινδυνεύουν να πέσουν στη σερβική αυτή πλεκτάνη της διαστρέβλωσης της αλήθειας.

● Τέλος, οι σκοποί είναι φιλανθρωπικοί. Οι Μακεδόνες σαν Έλληνες έχουν μέσα στην καρδιά τους μαζί με την Πατρίδα και τον Χριστό. Το κήρυγμα της αγάπης προς τον πλησίον κατευθύνει τις καρδιές των μελών, που ποικιλοτρόπως βοήθησαν ακριτικές περιοχές της Ελλάδας καθώς επίσης και μεμονωμένα άτομο που ήλθαν στην Αμερική για κάθε είδους ιατρική περίθαλψη. Κάθε χρόνο ένα μέρος του προϋπολογισμού δίνεται σε κοινωνιφελή ιδρύματα της Αμερικής. Κατά καιρούς, από τα πρώτα χρόνια της ίδρύσεως, παρόλο που η οικονομική ατμόσφαιρα, την πρώτη δεκαετία μετά τον πόλεμο, ήταν ακυθρωπή για όλο τον κόσμο, εντούτοις οι Μακεδόνες έστειλαν επανειλημμένως χρηματική σρωγή στην Ελλάδα.

Αυτοί είναι σε γενικές γραμμές οι σκοποί που έθεσαν από την αρχή τα Τμήματα ΠΑΥΛΟΣ ΜΕΛΑΣ και ΑΜΑΛΙΑ και που συνεχίζουν να τηρούν. Τα τελευταία χρόνια ευωδόθηκαν οι σκοποί με την δημιουργία το 1973 τμήματος Νεολαίας. Αυτό επιτελεί επισηφρόγηση των κόπων μας, γιατί τώρα μπορούμε να είμαστε βέβαιοι, ότι τα παιδιά μας θα ακολουθήσουν τ' ακνόριο μας, που είναι η διαφύλαξη και συνέχιση της εθνικής μας συνειδησης, της γλώσσας, των εθίμων και της θρησκείας μας.

Τα παιδιά, στα λίγα χρόνια που απειρώθηκαν σε σύλλογο, έχουν δικούς ταμείο, έκαναν διάφορες εκδρομές και ο χορευτικός τους όμιλος, όπου εμφανίζεται, καταχειροκρατείται.

Μακεδονόπουλα μικρά
χορέψατε χαρήτε...

Το λαμπρότερο όμωσ επίτευγμα της νεολαίας, ήταν το Συνέδριο Νεολαίας, που έγινε τον Μάιο του '87, υπό την αιγίδα τους στη Φιλαδέλφεια, με συμ-

μετοχή συλλόγων νεολαίας από διάφορες πόλεις της Αμερικής, του οποίου η επιτυχία ήταν πρωτοφανής.

Σ' όλα αυτά τα χρόνια οι σύλλογοί μας συνεχίζουν την πορεία τους. Οι συνεδριάσεις που άρχισαν το 1949 στα γραφεία των αδελφών Παπαμόρκου, συνεχίστηκαν στις κοινοτικές αίθουσες των εκκλησιών, κατόπιν στο «υπερώο» του MARKET STREET, «Ελήλυθεν η ώρα» να καταλήξουνε στο ιδιόκτητο δώροφο «Σπίτι του Μακεδόνα» στο GARRETT ROAD. Τον Μάρτιο της χρονιάς αυτής, που θα την θυμόμαστε για πάντα, έγιναν με πολλή επισημότητα, συγκίνηση και εθνική υπερηφάνεια, τα εγκαινία του γραφείου μας.

Εδώ πια ρίξαμε άγκυρα, κατασταλάξαμε, αλλά δεν ηουχάζομε, δεν αναπαυόμαστε στις δόξες του παρελθόντος. Εδώ όταν δοθεί το σύνθημα για συνεδρίαση, τα μέλη σταματούν την δουλειά τους στο μαγαζί, στο γραφείο, στο εργοστάσιο, τα παιδιά αφήνουν τα βιβλία, οι νοικοκυρές τη λάττρα του σπιτιού και κατηφορίζουν ή ανηφορίζουν ώσπου να φτάσουν στο γνώριμο σπίτι. Εδώ, τα προσωπικά προβλήματα και οι σκοτούρες αφήνονται έξω από την πόρτα, και μπαινόντας κανείς γίνεται μόνο μακεδόνας. Εδώ «Θεριεύεται η αποσταμένη ελπίδα με λόγια μαγικά» του κάθε ομιλητή. Εδώ παίρνονται αποφάσεις για το παρόν, γίνονται σχέδια για το μέλλον. Εδώ τονώνεται η φυχή με την συντροφιά τόσων φίλων. Εδώ επαληθεύεται η παρακαταθήκη που μας άφησαν οι πρόγονοί μας:

«Εις αιωνός άριστος, αμύνεσθαι περί πάτρης».

Σοφία Αχαριδου

ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ

ΚΑΙ

ΔΙΑΔΙΔΕΤΕ

ΤΗ

«ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Η συμβίωση των Ελλήνων και των Σέρβων στο Σεμλίνο

Συμβολή στην ιστορία της ελληνοσερβικής συνεργασίας επί του πνευματικού και πολιτιστικού τομέως.

κατά του 18^ο αιώ.

Εκείνος, ο οποίος ταξιδεύει από τις νότιες χώρες της Βαλκανικής προς την Κεντρική Ευρώπη, μόλις περάσει το Βελιγράδι, συναντά μπροστά του μια γραφική πόλη. Πρόκειται για τη σερβική πόλη ZEMUN (SEMLIN στα γερμανικά), το γνωστό «Σεμλίνο» των ελληνικών πηγών.

Στα τέλη του 16ου αιώνα το Σεμλίνο ήταν ένα μικρό χωριό. Επειδή όμως βρισκόταν στον κύριο κόμβο ενός ευρύτατου δικτύου πλωτών ποταμών και στη μέση περίπου του ηπειρωτικού εμπορικού δρόμου από την Κωνσταντινούπολη και τη Θεσσαλονίκη προς την Κεντρική Ευρώπη και τη Βιέννη, επρόκειτο να εξελιχθεί κατά τους δύο επόμενους αιώνες σε σπουδαίο κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου. Όταν, με τη συνθήκη του Βελιγραδίου (19 Σεπτεμβρίου 1739), η περιοχή του Σεμλίνου θα μεταβληθεί σε συνοριακή ζώνη ανάμεσα στη Μοναρχία των Αψβούργων και στην Αυτοκρατορία των Οθωμανών και σε πραγματικό θώρακα των Αυστριακών έναντι του ισχυρού τουρκοκρατούμενου Βελιγραδίου, τότε η μικρή αυτή πόλη θα παρουσιάσει μια εκπληκτική οικονομική και δημογραφική ανάπτυξη. Άλλωστε, για την επίκαιρη στρατηγική του θέσης το Σεμλίνο θα ευνοηθεί από τους Αυτοκράτορες της Αυστρίας με ιδιαίτερα προνόμια αυτοδιοίκησης, τα οποία θα ενισχύσουν ακόμη περισσότερο τις οικονομικές του προοπτικές.

Η εξέλιξη του Σεμλίνου ήταν επόμενο να κινηθεί το ενδιαφέρον των κατοίκων των τουρκοκρατούμενων ελληνικών περιοχών, οι οποίοι μετανάστευσαν στην πόλη αυτή και

δημιούργησαν μια από τις πιο αθηρές ελληνικές παροικίες της βορειοδυτικής Βαλκανικής.

Οι Έλληνες αυτοί απόδημοι συνεργάζονται στενά με τους Σέρβους κατοίκους του Σεμλίνου επί του πολιτικού, οικονομικού, πνευματικού, πολιτιστικού και κοινωνικού τομέως και ζουν αρμονικά ως τα τέλη σχεδόν του 18ου αιώνα. Για την αρμονική όμως συμβίωση των δύο αυ-

Του Ιωάννου Παπαδριανού Συνεργάτου του ΙΜΧΑ

τών ομοδόξων λαών στο Σεμλίνο δεν έχει γραφεί ως σήμερα καμιά ειδική μελέτη. Μεμονωμένες μόνο ειδήσεις και υψείς μπορεί κανείς να βρει στις διάφορες εργασίες, οι οποίες αναφέρονται γενικά είτε στην ιστορία του Σεμλίνου είτε στις αποδημίες των Ελλήνων στις βορειοδυτικές χώρες της Βαλκανικής. Η έλλειψη ακριδώς μιας συστηματικής μονογραφίας για τη συνεργασία των Ελλήνων με τους Σέρβους του Σεμλίνου στους διαφόρους τομείς της ζωής μας έπεισε να ασχοληθούμε με το ζήτημα, αναζητώντας τις σχετικές πληροφορίες όχι μόνο στα συγγράμματα των νεωτέρων ερευνητών, αλλά περισσότερο στα σωζόμενα αρχαιολογικά ντοκουμέντα. Λόγω όμως έλλειψης χώρου, θα αναγκαστούμε εδώ να εκθέσουμε τη συνεργασία μεταξύ των Ελλήνων και των Σέρβων κατοίκων του Σεμλίνου μόνο επί του πνευματικού και πολιτιστικού τομέως.

1. Και πρώτα πρώτα ας δούμε τη συνεργασία μεταξύ των δύο αυτών λαών επί του θρησκευτικού τομέως: Οι πρώτες μαρτυρίες, τις ο-

ποιές διαθέτουμε για τη θρησκευτική ζωή των Σέρβων και των Ελλήνων του Σεμλίνου, ανάγονται στα 1740. Το έτος αυτό αναφέρεται η πρώτη ορθόδοξη εκκλησία στην πόλη. Επρόκειτο για μια μικρή ξύλινη εκκλησία, η οποία βρισκόταν στη θέση, όπου θα κτιστεί κατόπιν η εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Ως εφημέριοι της μικρής αυτής εκκλησίας αναφέρονται κατά το ίδιο έτος δύο πρόσωπα: Ο Μόσχος και ο Θεόδωρος Στεργιάδης. Οι εφημέριοι αυτοί γνώριζαν, εκτός από τα ελληνικά που ήταν η μητρική τους γλώσσα, και τα σλαβικά και γι' αυτό λειτουργούσαν και στις δύο γλώσσες. Ποιές όμως Κυριακές και ποιές γιορτές γινόταν, κατά τους χρόνους αυτούς, η λειτουργία στην ελληνική και πότε στη σερβική γλώσσα δεν γνωρίζουμε με δεβαιότητα. Το ζήτημα αυτό θα καθοριστεί αργότερα, έπειτα από ρητή συμφωνία μεταξύ των Ελλήνων και των Σέρβων κατοίκων του Σεμλίνου.

Στα 1745 οι Σέρβοι, οι Έλληνες και οι άλλοι Ορθόδοξοι του Σεμλίνου πέτυχαν την έγκριση των αυστριακών αρχών, για να κτίσουν νέα εκκλησία. Το κτίσιμο της εκκλησίας αυτής, που αφιερώθηκε στη μνήμη του ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ (SVETONI NIKOLAJEVSKA GRKVA), διήρκεσε ως τα 1752, οπότε έγιναν και τα εγκαίνια. Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου δεν είχε αρχικά κωδωνοστάσιο. Κοσμούσαν όμως με ωραίο τέμπλο, που εικονογραφήθηκε στα 1762 από τον ζωγράφο DIMITRIJE BECEVIC.

Ως τα 1769 η ορθόδοξη κοινότητα του Σεμλίνου δεν αντιπροσωπεύονταν με ξεχωριστό απεσταλμένο της στην «Ιεράν Σύνοδον» του Κάρλοβιτς (SREMSKI KARLOVCI) αλλά

εξέλεγε τον εκπρόσωπό της μαζί με τη γειτονική κωμόπολη ΒΕΖΑΝΙJA. Μόλις το έτος αυτό, οι ορθόδοξοι κάτοικοι της πόλης (Έλληνες, Σέρβοι κ.ά.) κατόρθωσαν να ανεξαρτοποιηθούν και να αποστείλουν δικό τους εκπρόσωπο στην παρπαπάνω «Ιεράν Σύνοδον». Ως απεσταλμένος του Σεμλίνου εξελέγη ο MARKO NIKOLIC, ο οποίος είχε διατελέσει για αρκετά χρόνια και δήμαρχος της πόλης.

Εκτός από την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, οι Σέρβοι και οι Έλληνες κάτοικοι του Σεμλίνου κατόρθωσαν να αποκτήσουν και δεύτερη εκκλησία. Συγκεκριμένα, στις 10 Δεκεμβρίου του 1776 εμφανίστηκαν μπροστά στο Δημοτικό Συμβούλιο οκτώ Σέρβοι και Έλληνες και δήλωσαν ότι παραχωρούν τα σπίτια τους, για να κτιστεί μια ακόμη ορθόδοξη εκκλησία. Το Δημοτικό Συμβούλιο, αφού εξήτασε με προσοχή το ζήτημα, έδωσε το επόμενο έτος τη σχετική άδεια. Το κτίσιμο της νέας ορθόδοξης εκκλησίας, η οποία αφιερώθηκε στη μνήμη της Γεννήσεως της Θεοτόκου (BOGORODICINA CRKVA), κράτησε τρία χρόνια, ως το 1780 δηλαδή, οπότε έγιναν και τα εγκαίνια.

Αξιοσημείωτη στον εκκλησιαστικό τομέα είναι και η δραστηριότητα ενός Έλληνα αποδήμου στο Σεμλίνο, του σαπουνοποιού Θεοδώρου Αποστόλου (APOSTOLOVIC), ο οποίος καταγόταν από την πόλη της Θεσσαλονίκης. Ο Αποστόλου στα 1786 πέτυχε την έγκριση των αυστριακών αρχών και ίδρυσε με δικά του έξοδα παρεκκλήσι στο λοιμοκαθαρήριο της πόλης. Το ορθόδοξο αυτό παρεκκλήσι αφιερώθηκε στη μνήμη ΤΩΝ ΑΡΧΑΓΓΕΛΩΝ και η λειτουργία σ' αυτό γινόταν από ειδικό διάκονο, στον οποίο ο Αποστόλου κατέβαλλε ετησίως ως μισθό 120 φιορίνια.

Το έτος 1794 αποτελεί σταθμό

για την ιστορία των σχέσεων ανάμεσα στους Έλληνες και στους Σέρβους του Σεμλίνου, γιατί τότε οι δύο αυτοί ομόδοξοι λαοί ρύθμισαν οριστικά πλέον τις εκκρεμότητες που υπήρχαν γύρω από τα εκκλησιαστικά και τα εκπαιδευτικά τους ζητήματα. Συγκεκριμένα, κατόπιν υποδείξεως του μητροπολίτου του Κάρλοβιτς STEVAN STRATIMIROVIC, η ορθόδοξη κοινότητα εξέλεξε μια επιτροπή από 12 Σέρβους και 6 Έλληνες κατοίκους της πόλης, η οποία είχε ως καθήκον να διεκπεραιώνει για λογαριασμό όλων των Ορθοδόξων τα ζητήματα που αναφέρονταν στον εκκλησιαστικό και εκπαιδευτικό τομέα. Σχετικά με τη λειτουργία ορίστηκε να γίνεται στην ελληνική γλώσσα κάθε δεύτερη Κυριακή, καθώς και κατά τις μεγάλες γιορτές, όπως κατά τη γιορτή του Αγίου Δημητρίου, του Πάσχα, του Αγίου Πνεύματος και τη δεύτερη μέρα των Χριστουγέννων.

Στη δεξιά πλευρά της εκκλησίας έπαιρναν θέση οι Έλληνες και στην αριστερή οι Σέρβοι. Ο δεξιός χορός έψελνε το «Κύριε ελέησον» και ο αριστερός το «GOSPODI POMILUJ». Η λειτουργία στην ελληνική γλώσσα εξακολούθησε να γίνεται ως τις παραμονές του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, οπότε έπαυσε οριστικώς.

Η ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον ερευνητή παρουσιάζει και η στενή συνεργασία μεταξύ των Ελλήνων και των Σέρβων του Σεμλίνου στον εκπαιδευτικό τομέα. Οι Έλληνες του Σεμλίνου απέκτησαν δικό τους σχολείο μόλις στα 1794. Ως τότε μόρφωναν τα παιδιά τους ή με ιδιωτικούς δασκάλους ή στέλνοντάς τα στο σχολείο, που διατηρούσε η ορθόδοξη κοινότητα της πόλης και που ήταν κοινό τόσο για τους Έλληνες, όσο και για τους Σέρβους και τους άλλους ορθοδόξους.

Για τη λειτουργία του κοινού αυ-

τού ορθοδόξου σχολείου πολύτιμα στοιχεία αντλούμε από το Ιστορικό Αρχείο της πόλης του Βελιγραδίου. Έτσι, στο εν λόγω Αρχείο επιστημαίνουμε μια εκτενή έκθεση, που έστειλε στις 3 Οκτωβρίου του 1770 το Δημοτικό Συμβούλιο προς το Παλεμικό Συμβούλιο της Αυλής της Βιέννης. Από την εκτενή αυτή έκθεση μαθαίνουμε τις εξής ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες: Στην πόλη λειτουργούσε από το 1745 δημοτικό σχολείο της ορθόδοξης κοινότητας. Το σχολείο αυτό στεγαζόταν σε ειδικό κτίριο, που θρισκόταν στο προαύλιο της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου, και ήταν κατασκευασμένο από γερά υλικά. Για τις επισκευές του και τις άλλες δαπάνες επιβαρυνόταν το ταμείο της εκκλησίας.

Το δημοτικό σχολείο της ορθόδοξης κοινότητας του Σεμλίνου στα 1770 αριθμούσε 110 μαθητές. Τα σχολικά βιβλία τα προμήθευαν στα παιδιά τους οι ίδιοι οι γονείς. Η διδασκαλία διαρκούσε από τις 7 ως τις 11 το πρωί και από τις 1 ως τις 4 το απόγευμα. Δύο φορές την εβδομάδα τα παιδιά δεν πήγαιναν το απόγευμα στο σχολείο. Τα μαθήματα άρχιζαν στις 12 Οκτωβρίου και σταματούσαν στις 12 Σεπτεμβρίου. Έτσι το σχολικό έτος διαρκούσε 11 μήνες και οι διακοπές ένα μόνο μήνα.

Το κοινό σχολείο των Σέρβων, των Ελλήνων και των άλλων Ορθοδόξων του Σεμλίνου έφτασε στα 1752 να αριθμεί 200 μαθητές. Το γεγονός πληροφορούμαστε από ένα έγγραφο που έστειλε στις 6 Σεπτεμβρίου του έτους αυτού το Δημοτικό Συμβούλιο του Σεμλίνου προς την προϊσταμένη αρχή του, τη Γενική δηλαδή Διοίκηση της Σλαβονίας. Από το ίδιο έγγραφο μαθαίνουμε ότι ως αίθουσες διδασκαλίας για τους 200 μαθητές του σχολείου χρησίμευσαν τρία δωμάτια στο κτήριο που είχε ανεγερθεί πριν

από λίγο καιρό πλάι στην ορθόδοξη εκκλησία της Γεννήσεως της Θεοτόκου.

III. Στο σχολείο των Ορθοδόξων του Σεμλίνου έστελναν για σπουδές τα παιδιά τους μόνο εκείνοι οι Έλληνες της πόλης, οι οποίοι δεν είχαν οικονομική άνεση. Οι πλούσιοι όμως Έλληνες του Σεμλίνου μόρφωναν, όπως αναφέραμε ήδη, τα παιδιά τους με ιδιωτικούς δασκάλους. Οι δάσκαλοι αυτοί δίδασκαν στους ελληνόπαιδες, εκτός από την ελληνική, και τη σερβική γλώσσα, γιατί η γλώσσα αυτή ήταν απαραίτητη για τη μελλοντική επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Για την ταχύτερη μάλιστα και καλύτερη εκμάθηση της σερβικής γλώσσας, η ελληνική παροικία του Σεμλίνου ήδη στο 1770 έδωσε χρήματα και τυπώθηκε στη Βενετία ένα σχολικό εγχειρίδιο με ελληνο-σλαβικά γράμματα.

Ανάμεσα στους Έλληνες ιδιωτικούς δασκάλους του Σεμλίνου διακρίνεται για την πολυμάθειά του, το ογκώδες συγγραφικό του έργο και τη σημαντική του συμβολή στη σερβική γραμματολογία ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΔΑΡΒΑΡΗΣ, ο οποίος είναι γνωστός στους Σέρβους ως DIMITRIJE NIKOLAJEVIC DARVAR. Ο Δημήτριος Δάρβαρης γεννήθηκε στην κωμόπολη της Δυτικής Μακεδονίας Κλεισούρα, η οποία υπάγεται σήμερα στο Ελληνικό Κράτος, στις 13/24 Αυγούστου του 1757. Ήταν ένα από τα πέντε παιδιά του Νικολάου και της Οκταβίας - 4 αγόρια και ένα κορίτσι -. Είναι πολύ πιθανό ότι από το γεγονός αυτό προήλθε και το παρωνύμιο «Πεντάδες», το οποίο δλέπουμε να χρησιμοποιούν ορισμένες φορές τα αδέρφια του Ιωάννης και Μάρκος, και κυρίως ο Πέτρος.

Μετά τα πρώτα γράμματα στο γραμματοδιδασκαλείο της γενέτειράς του, ήλθε στα 1769, σε ηλι-

κία μόλις 12 ετών, μαζί με τον αδελφό του Ιωάννη και εγκαταστάθηκε στο Σεμλίνο, όπου ο πατέρας του είχε ήδη από τα μέσα του 18ου αιώνα ανοίξει εμπορικό κατάστημα. Ο Δημήτριος Δάρβαρης, ο οποίος ήταν φιλομαθής, μόλις έφτασε στο Σεμλίνο, άρχισε να μαθαίνει τη γερμανική, τη σερβική, και γενικά τις σλαβικές γλώσσες, φοιτώντας στα γερμανικά και στα σλαβικά σχολεία της πόλης αυτής. Δάσκαλός του των σλαβικών γλωσσών στο Σεμλίνο υπήρξε ο Σέρβος TIMOTEJ JOVANOVIC. Τις γνώσεις του γύρω από τις σλαβικές γλώσσες τις τελειοποίησε, όπως μας πληροφορούν αξιόπιστες μαρτυρίες, στο λατινοσλαβικό σχολείο της γειτονικής προς το Σεμλίνο κωμόπολης RUMA, όπου φοίτησε επί τρία χρόνια (1771—1773).

Μετά το Σεμλίνο και την RUMA, δεύτερος σημαντικός σταθμός των σπουδών του υπήρξε το NOVI SAD (το Νεόφυτον των ελληνικών πηγών), όπου με δάσκαλο τον Γεώργιο Λεοντίου, ο οποίος μόλις είχε εγκατασταθεί εκεί από την Πέστη, παρακολούθησε μαθήματα αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Όμως, όπως φαίνεται, ο αποφασιστικότερος σταθμός στην πορεία των σπουδών του στάθηκε η φοίτησή του στην Αυθεντική Ακαδημία του Βουκουρεστίου (1777—1780), όπου δάσκαλοί του υπήρξαν, ανάμεσα στους άλλους, ο Θεόδωρος Σιλιστριανός και ο Μανασής Ηλιάδης. Τις σπουδές του τις ολοκλήρωσε στην HALLE και στη Λειψία της Σαξωνίας (1780—1783), όπου σπούδασε Φιλοσοφία και Φιλοσοφία.

Όλοι οι ερευνητές συμφωνούν ότι ο Δημήτριος Δάρβαρης, μετά τις λαμπρές του σπουδές στη Σαξωνία, επέστρεψε στο Σεμλίνο και άρχισε να δίδασκει ως ιδιωτικός δάσκαλος. Το πρόβλημα όμως, το οποίο περιμένει ακόμη τη διευκρίνισή του, είναι: Πότε ακριβώς αρχί-

ζει η διδασκαλική σταδιοδρομία του Έλληνα αυτού λογίου στο Σεμλίνο; Ο Σέρβος ιστορικός DUSAN ROPOVIC πιστεύει ότι ο Δάρβαρης άρχισε να δίδασκει στα 1791. Η προσεκτική όμως εξέταση των πηγών, τις οποίες διαθέτουμε, μας βοηθεί να ορίσουμε με περισσότερη ακρίβεια το γεγονός και να το τοποθετήσουμε χρονολογικά στα 1785.

Ο Δημήτριος Δάρβαρης αφοσιώθηκε με όλες του τις δυνάμεις στη μόρφωση των ελληνοπαίδων του Σεμλίνου· γι' αυτό και το διδασκαλικό του έργο υπήρξε καρποφόρο όπως αποδεικνύει μια σειρά ολοκληρη μαθητών του, οι οποίοι θα διακριθούν αργότερα σε ποικίλους κοινωνικούς τομείς. Μερικοί μάλιστα από τους μαθητές του Δάρβαρη θα συνεχίσουν το έργο του δασκάλου τους, αναλαμβάνοντας τη μόρφωση των ελληνοπαίδων της διασποράς.

Ο Δημήτριος Δάρβαρης θα εγκαταλείψει τελικά το Σεμλίνο και θα εγκατασταθεί στη Βιέννη. Τη χρονολογία της εγκατάστασής του στην αυστριακή πρωτεύουσα πρέπει να την τοποθετήσουμε στις αρχές του 1795 με TERMINUS ANTE QUEM την 1η Μαΐου του έτους αυτού. Φαίνεται ότι ο Δημήτριος Δάρβαρης πήγε στη Βιέννη με την ελπίδα ότι θα διοριστεί στη θέση του λογοκριτή των σλαβικών διβλίων Αθανασίου J·O·K·O·RESS (πέθανε στα 1794), πράγμα όμως που τελικά δεν έγινε. Στην αυστριακή πρωτεύουσα εξάλλου είχε μεταφέρει την έδρα του ο εμπορικός οίκος των Δαρβάρεων με τους αδελφούς του, οι οποίοι ενίσχυσαν οικονομικά το έργο του, έτσι που να επιδοθεί απεριόσπαστος στη συγγραφική του δραστηριότητα. Ο ίδιος διηύθυνε επί πολλά έτη το σχολείο της ελληνορθόδοξης κοινότητας της Βιέννης, το οποίο γνώρισε μεγάλη άνθιση χάρη στην οικονομική

ενίσχυση των Ελλήνων εμπόρων της αυστριακής πρωτεύουσας και κυρίως χάρη στα σπουδαία κληροδότημα, με το οποίο προίκισε στα 1800 ο κόμης Χριστόφορος VON Νάκου, που ήταν ελληνικής καταγωγής.

Ο Δημήτριος Δάρβαρης πέθανε στη Βιέννη, έπειτα από ασθένεια μικρής διαρκείας, στις 21 Φεβρουαρίου / 5 Μαρτίου του 1823, αφού έζησε 65 έτη και έξι μήνες. Με τη διαθήκη του όρισε να μοιραστούν τα πολυάριθμα βιβλία, τα οποία συνέγραψε, στα ελληνικά σχολεία, τα οποία λειτουργούσαν στις διάφορες επαρχίες της αυτοκρατορίας των Αψβούργων.

Το συγγραφικό έργο του Δημητρίου Δάρβαρη υπήρξε ογκώδες και πολύπλευρο. Σε 37 ανέρχονται τα δημοσιευμένα έργα του, από τα οποία λιγότερο ή περισσότερο πρωτότυπα είναι τα 26. Από τα άλλα έργα του, 4 είναι μεταφράσεις από τα αρχαία στα νέα ελληνικά, 2 από τη ρωσική στην ελληνική γλώσσα, 3 από τα ελληνικά στα σλαβικά ή στα σλαβοσερβικά και 1 στα γερμανικά. Εξέδωσε ακόμη μια γερμανική γραμματική στη νέα ελληνική γλώσσα και γερμανοελληνικούς διαλόγους. Ένα έργο του αποτελεί έκδοση αρχαίου κειμένου. Ακόμη ένα τουλάχιστον έργο του έχει μείνει ανέκδοτο, η μετάφραση της ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗΣ του ΒΑΥΜΕΙΣΤΕΡ, η οποία μας είναι γνωστή σε δύο χειρόγραφα που βρίσκονται στη Μονή Παντελεήμονος του Αγίου Όρους και στη Βιβλιοθήκη της Ακαδημίας του Βουκουρεστίου.

Η ανάλυση όμως όλου του συγγραφικού έργου του Δημητρίου Δάρβαρη θα ξέφευγε από τους σκοπούς της παρούσας ανακοίνωσης. Γι' αυτό θα περιοριστούμε εδώ να ασχοληθούμε μόνο με μια από τις μεταφράσεις, που έκανε ο Δάρβαρης από την ελληνική στη «SLAVENSKI» (σλαβική) ή στη «SLAVENOSER-

BSKI» (σλαβοσερβική) γλώσσα.

Η μετάφραση αυτή του Δ. Δάρβαρη είδε το φως της δημοσιότητας στη Βιέννη στα 1786 με τον εξής τίτλο: «BLAGONRAVIE ILI KNIZICA KO UKRASENIJU NRAVOV JUNOSESKIH ZELO POLEZNAJA. S ELINSKAGO KA SLAVENSKIJ DIALEKT V POLZU I UPOTREBLENIJE SLAVENOSERBSKIH OTROKOV. PREVEDENA DIMITRIJEM NIKOLAJEVICEM DARVAR; RAZEMOTRENA ZE I ISPRAVLJENA NEKIM SVOJEGO OTECESTVA SUSTIM LJUBITELJEM, A NA SVET IZDANA NIKOLAJEM DARVAROM. NAPECATASA ZE V VIEN AUSTRINSKOJ LETA GOSPONDA 1786. V TIPOGRAFIJI BRAGORODNAGO OT KURCBEK». Ο σλαβικός αυτός τίτλος της μετάφρασης μπορεί να μεταφραστεί ως ακολούθως: «ΧΡΗΣΤΟΘΕΙΑ ή εγχειρίδιον λίαν ωφέλιμον δια την βελτίωσιν των ηθικών ιδιοτήτων της νεολαίας. Μετέφρασε από τα αρχαία ελληνικά στα σλαβικά ο Δημήτριος Νικολάου Δάρβαρης προς ωφέλειαν και χρῆσιν των σλαβενόσερβων νέων. (Το εγχειρίδιον αυτό) το μελέτησε και το διόρθωσε κάποιος πραγματικός φιλόπατρις, το εξέδωσε δε ο Νικόλαος Δάρβαρης. Τυπώθηκε στη Βιέννη της Αυστρίας, κατά το σωτήριο έτος 1786, στο τυπογραφείο του ευγενούς VON KURZBECK».

Όπως βλέπουμε από τον τίτλο τη μετάφραση του Δημητρίου Δάρβαρη την μελέτησε και την διόρθωσε «NEKO SVOJEGO OTECESTVA SUSTIJ LJUBITELJ» (κάποιος πραγματικός φιλόπατρις). Δεν αποκλείεται ο «NEKO» (κάποιος) αυτός να ήταν ο δάσκαλος του Δάρβαρη για τις σλαβικές γλώσσες στο Σεμλίνο TIMOTEJ JOVANOVIC.

Τί ήταν όμως η μετάφραση «BLAGONRAVIE» του Δημητρίου Δάρβαρη; Ο Σέρβος ερευνητής VLA-

DIMIR GRUJIC εξέφρασε την άποψη ότι η «BLAGONRAVIE» αποτελεί μετάφραση του έργου του Εράσμου «DE CIVILITATE MORUM PUERILIUM». Νομίζουμε όμως ότι δεν πρόκειται για άμεση μετάφραση του έργου αυτού. Συγκεκριμένα, το «DE CIVILITATE MORUM PUERILIUM», το οποίο είδε το φως της δημοσιότητας για πρώτη φορά στα 1526 (ANTVERPIAE, M. HILLENIIUS), μεταφράστηκε στα νέα ελληνικά από κάποιον, το όνομα του οποίου δυστυχώς δεν γνωρίζουμε, γιατί το χειρόγραφο της μετάφρασής του χάθηκε. Πριν όμως χαθεί το χειρόγραφο, ο Έλληνας λόγιος Αντώνιος ο Βυζάντιος διασκεύασε στα αρχαία ελληνικά τη μετάφραση αυτή, επιφέροντας πολλές αλλαγές και συμπληρώσεις, και τύπωσε τη διασκευή του στα 1780 με τον τίτλο «Χρηστοθήεια». Αυτήν ακριβώς τη διασκευή μετέφρασε ο Δάρβαρης, όπως ο ίδιος αναφέρει, και όχι το πρότυπό της, όπως πιστεύει ο GRUJIC.

Ας ανακεφαλαιώσουμε: Από την μέχρι ως τώρα εξιστόρησή μας γίνεται ολοφάνερο ότι η συμβίωση των Ελλήνων και των Σέρβων κατοίκων του Σεμλίνου ως τα τέλη του 18ου αιώνα ήταν αρμονική και ότι οι δύο ομόδοξοι λαοί συνεργάστηκαν στενά επί του πνευματικού και πολιτιστικού τομέως. Η υποδειγματική όμως αυτή συνεργασία και φιλία δεν θα σταματήσει εδώ, αλλά θα συνεχιστεί αμείωτη και στο μέλλον. Έτσι λίγα χρόνια αργότερα, στα 1804 και 1821, όταν ξέσπασαν η Σερβική και η Ελληνική επανάσταση, βλέπουμε τους Έλληνες και τους Σέρβους του Σεμλίνου να συνεργάζονται και πάλι στενά και να προσπαθούν να βρουν κάθε δυνατό τρόπο, για να βοηθήσουν από κοινού τις πατρίδες τους προς αποτίναξη του τουρκικού ζυγού.

Κλεφταρματολικά χρονικά

(Η δράση αρματολών και κλεφτοληπτών σύμφωνα με το αρχαικό υλικό των τουρκικών ιεροδικείων Βέροιας - Νάουσας και Θεσσαλονίκης)

(Ζ΄) 1782—1812

Ήδη στον καζά Οστρόδου έχουν εισβάλει οι Αλβανοί ληστές με προορισμό τον νότο. Η διέλευση των Αλβανών συνοδεύεται με καταπιέσεις, βιαιοπραγίες και καταστροφές. Οι περισσότεροι κάτοικοι του καζά εγκαταλείπουν τις εστίες τους και καταφεύγουν στις περιφέρειες των γειτονικών καζάδων Φλώρινας, Έδεσσας, Νάουσας και Βέροιας. Η ομαδική αυτή μετώπιση είχε σαν επακόλουθο να επέλθη μείωση των δημοσίων εσόδων από την μη ομαλή είσπραξη των φόρων. Με διαταγή του μουτεσελίμη του βαλή της Ρούμελης διατάσσονται οι αρμόδιες τουρκικές διοικήσεις των προαναφερθέντων καζάδων να απομακρύνουν από τις περιφέρειες δικαιοδοσίας τους τους καταφυγόντες σ' αυτές ραγιαδες του καζά Οστρόδου και να μεριμνήσουν για την επανεγκατάστασή τους στις εστίες τους. (6 Τζεμάζη Ούλ Εβέλ έτους 1196: 18 Απριλίου 1782, ABN 232 σελ. 222-223).

Ο αντικειμενικός στόχος των αλβανικών λητοσυμμοριών που επρόκειτο να εισβάλλουν στην Πελοπόννησο ήταν η είσπραξη απαιτήσεων τους προερχόμενων από καθυστερημένους στρατιωτικούς μισθούς τους οποίους η τουρκική στρατιωτική διοίκηση - η οποία είχε μισθώσει τις στρατιωτικές τους υπηρεσίες για την καταστολή του επαναστατικού κινήματος στην Πελοπόννησο γνωστού σαν Ορλωφικά - όχι μόνο δεν είχε καταβάλει, αλλά ταυτόχρονα είχε καταφέρει να απομακρύνει τις λητοσυμμορίες αυτές από την περιοχή αυτή. Οι αρχηγοί των Αλβανών ληστών (πρώην μισθοφόρων) Σουλεϊμάν Τζεπάρ, Σιρίν Ζαδέ Γιακούπ αγάς, Κοτσλή Ιμπραχίμ αγάς, Ντεμέογλου, Καρά Μουσταφά, Τεπελενλή Αλή μπέης (πρόκειται για τον μετέπειτα Τεπελενλή Αλή πασά, βαλή των Ιωαννίνων), Κλεισούραλη Ισλάμ μπέης και Αυλώνιαλη Μαχμούτ μπέης, ύστερα από προηγηθείσα μεταξύ τους συνεννόηση, αποφασίζουν να προδούν σε κοινές επιθετικές ενέργειες για την υλοποίηση των στόχων τους. Οι Τούρκοι, υπαπτεύονται ότι οι επιθέσεις αυτές θα πραγματοποιηθούν από μεγάλες ομάδες η αντιμετώπιση των οποίων θα ήταν εξαιρετικά δύσκολη. Ακόμα, από πρόσθετες πληροφορίες που είχαν, με τους προαναφερθέντες Αλβανούς αρχηγούς και τα τμήματά τους επρόκειτο να συμπράξουν και οι Αλβανοί της περιοχής Αργυροκάστρου τους οποίους το τουρκικό κείμενο χαρακτηρίζει σαν «ταραξίες». Επανεμφιστάται, λοιπόν, η προσοχή του διοικητή του βιλαετίου Αυλώνας και επόπτη των υπερβενίων Κούρτ Αχμέτ πασά για την λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων, ώστε να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά και σε κάθε περίπτωση οι επιθέσεις των Αλβανών. Το σχετικό φερμάνι είναι συντεταγμένο σε αυστηρό ύφος, μάλιστα σ' αυτό, διακρίνεται σαφώς η απειλητική προειδοποίηση προς όλους τους υπεύθυνους, «ακόμα και προς τον ίδιο τον Κούρτ Αχμέτ πασά» ότι σε περίπτωση που «ήθελεν επιτραπή η διάβασις έστω και ενός μόνον ληστοῦ, θέλω τιμωρήση αναπολογήτως τους υπαιτίους με τας αυστηροτέρας των ποινών» (Μέσα Ρεμπή Ούλ Εβέλ έτους 1196: 7 Ιουνίου 1782 ABN 229 σελ. 219-221).

Εν τω μεταξύ, άγνωστοι εισβάλλουν στην κατοικία

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ Του Στέργιου Σπ. Αποστόλου

του εντεταλμένου για την φρούρηση της Βέροιας και εμπέδωση της τάξης και ασφάλειας στην περιοχή της τουρκουσερδάρη και τον εκτελούν επί τόπου. Νεκροί και τραυματίες σημειώθηκαν και μεταξύ των κατοίκων της πόλης κατά την συμπλοκή που ακολούθησε την δολοφονία του σερδάρη. Ο ιεροδικαστής της Βέροιας διατάσσεται από τον μουτεσελίμη Θεσσαλονίκης Αμπντουραχμάν να ανακαλύψει και επιβάλει την δέουσα τιμωρία στους πρωταίτιους των ταραχών που είχαν σαν στόχο τον φόνο του τουρκου αξιωματικού. (..... έτους 1196: Ο μήνας δυσανάγνωστος. Το έτος 1196 αρχίζει από την 17η Δεκεμβρίου 1781 ABN 233 σελ. 223-224).

Σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα ο ναίπης της Βέροιας με σχετική αναφορά του - υπό μορφή απαντητικού εγγράφου - προς τον μουτεσελίμη Θεσσαλονίκης, καθιστά γνωστό ότι εξιχνιάσθηκαν οι συνθήκες της δολοφονίας του σερδάρη της πόλης. Ομάδα κακοποιών με επί κεφαλής τους μουσουλμάνους κατοίκους της Βέροιας Οσμάν μπέη, Χατζή αγά Ζαδέ και τους γιούς του, Μουσταφά αγά Χαφούς Αλή, Αμπντουλάχ αγά και Οσμάν αγά, τρέφοντες αισθήματα εχθρότητας προς τον σερδάρη (δεν αναφέρονται οι λόγοι της εχθρότητας) τον πυροδότησαν με σφαίρα τουφεκιού και τον σκότωσαν μέσα στο σπίτι του. Οι δράστες συλληφθήσαν και εγκλείστηκαν στις φυλακές της πόλης προκειμένου στην συνέχεια να προσαχθούν στο ιεροδικείο για την επιβολή της προβλεπόμενης από τον ιερό νόμο ποινής. (Αρχή Σιαμπάν έτους 1196: 11 Ιουλίου 1782 ABN 235 σελ. 224-225).

Συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικές με την σχεδιασμένη εισβολή των αλβανών ληστών στην Πελοπόννησο δεν μας παρέχονται από τα αρχεία τα οποία συμβουλευόμεσθε. Όμως, μετά πάροδο τριών ετών, στο περιεχόμενο ενός φερμανίου με χρονολογία 6 Αυγούστου 1785 που απευθύνεται στους βαλή Θεσσαλονίκης, φρούραρχο Εύδοιας και μουτεσελίμη του βαλή Τρικάλων γίνεται μνεία ότι «από τινος χρόνους ερημοῦται η χώρα, οι δέ κάτοικοι και οι ταξιδεύοντες ευρίσκονται εν απογνώσει συνεπεία εμφανίσεως ληστών εις τα διάφορα μέρη των Βαλκανίων και εις το εσωτερικόν της Ρούμελης».

Φυσικά, η αναφορά αυτή η σχετική με την δράση ληστών στον προαναφερόμενο ευρύ γεωγραφικό χώρο έχει αδύνατο χαρακτήρα. Όμως από τον συσχετισμό των κειμένων των διαφόρων τουρκικών εγγράφων στα οποία αναφερθήκαμε προηγουμένα συμπεραίνεται ότι η διασάλευση της τάξης, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, πρέπει να οφείλεται στην δράση των αλβανικών λητοσυμμοριών. (Αρχαί Σιβάλ έτους 1199: 6 Αυγούστου 1785 ABN 238 σελ. 230-231).

Δολοφονική απόπειρα με στόχο - καθ' όλες τις ενδείξεις - τον πρόξενο της Αγγλίας στην Θεσσαλονίκη Σαρλό, σηματοώνεται στην ίδια πόλη, την ώρα, ακριβώς που αυτός

αποδιβάζονταν από την άμαξα που είχε σταθμεύσει μπροστά στο σπίτι του.

Η σφαίρα του δολοφόνου - στο κείμενο χαρακτηρίζεται σαν κακοποιός - αστόχησε και αντί του προξένου έπληξε τον αμαξηλάτη. Μετά την πράξη του αυτή ο άγνωστος δολοφόνος που είχε στήσει την ενέδρα του σε παράθυρο του απέναντι σπιτιού, πρόλαβε και διέφυγε. Ο προαναφερθείς άγγλος πρόξενος επέστρεψε από περίπατο που είχε πραγματοποιήσει με τον συνάδελφό του πρόξενο της Αυστρίας στην Θεσσαλονίκη.

Ο πρεσβευτής της Αγγλίας στην Κωνσταντινούπολη Ρόμπερτ Ελνσελέυ υποβάλλει αμέσως έκθεση προς την Υψηλή Πύλη με την οποία εκθέτει τα διατρέξαντα στην Θεσσαλονίκη. Παράλληλα επιστά την προσοχή της ότι στην περίπτωση κατά την οποία δεν ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την μη επανάληψη στο μέλλον τέτοιων επιθέσεων εναντίον του άγγλου προξένου στην Θεσσαλονίκη η παραμονή του τελευταίου στην πόλη αυτή, καθίσταται πλέον προβληματική. Οι ιεροδικαστές και μουτσελίμης Θεσσαλονίκης εντέλλονται να προβούν στην λήψη των απαραίτητων μέτρων για την σύλληψη και παραδειγματική τιμωρία των δραστών της δολοφονικής απόπειρας, καθώς και την δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για την ασφάλεια, προστασία και άνετη διαβίωση του προσωπικού του αγγλικού προξενείου στην Θεσσαλονίκη. (Αρχαία Ρεμπή Ούλ Εβέλ έτους 1208: 7 Οκτωβρίου 1793. ΑΘ 241 σελ. 342-344).

Εν τω μεταξύ οι αλβανοί αρχιληστές Μπίκο, Μπεκίρ Τζογαντόρ και Νουμάν διατρέχουν με τις ληστοσυμμορίες τους τους καζάδες Οστρόδου, Φλώρινας, Έδεσσας Σαρή Γκιόλ και Βέροιας και επιδίδονται σε ληστείες και άλλα κακοουργήματα. Οι παραπάνω αρχιληστές έχουν εγκαταστήσει τα ορμητήριά τους στην νευραλική θέση Καρατάς ορεινή περιοχή βορειοδυτικά από την Νάουσα - η οποία αποτελεί τόπο αναγκαστικής διεύλευσης διαβατών και εμπόρων - απ' όπου πραγματοποιούν τις εξορμήσεις τους ή ληστεύουν τους διερχόμενους.

Οι μουτσελίμης, αγιάν και οι αξιωματικοί του καζά Σαρή Γκιόλ, ο Μπαγιαζίτ αγάς κεχαγιάς του Χαλίλ αγά από την Κατερίνη και όλες οι αρμόδιες αρχές των υπόλοιπων καζάδων διατάσσονται να σχηματίσουν ισχυρά καταδικαστικά αποσπάσματα και να επιτεθούν χωρίς χρονοτριβή κατά των αλβανών ληστών με αντικειμενικό στόχο να εξαφανίσουν αυτούς από προσώπου της γής» (3 Ρεμπή Ούλ Εβέλ έτους 1209: 28 Σεπτεμβρίου 1794. ΑΒΝ 241 σελ. 233 - 234).

Ο γενίταρος κάτοικος της Βέροιας Χουσεϊν Ντελή Πάλα με οπαδούς του - που χαρακτηρίζονται σαν ληστές και κακοποιοί - παρεμποδίζουν το έργο της υλοτομίας στα δάση της Θεσσαλονίκης που διενεργείται για λογαριασμό του δημοσίου. Επίσης, ο θείος του γενίταρου, ληστής Ντελή Πάλα Σείτ Μουσταφά από την Θεσσαλονίκη, με την βοήθεια του δοεβόδα της Βέροιας Αμπντουλάχ και του αδελφού του, προέβη σε φόνους και διαρπαγές περιουσιών.

Ο ναίπης της Βέροιας, ενημερώνει με αναφορά του την Υψηλή Πύλη για τις ληστρικές και άλλες έκνομες πράξεις των προαναφερθέντων μουσουλμάνων ληστών και λοιπών κακοποιών που τους υποστηρίζουν και που σαν επακόλουθο έχουν την διασάλευση της έννομης τάξης στην πόλη και την περιφέρειά της.

Από την Υψηλή Πύλη διαβιβάζεται η εντολή για την άμεση σύλληψη όλων όσων φέρονται σαν ληστές, κακοποιοί και δολοφόνοι στην αναφορά του ναίπη και την προσαγω-

γή τους στο ιεροδικείο για την επιβολή της προβλεπόμενης από τον ιερό νόμο ποινής. (Αρχή Ζιλ Καντέ έτους 1209: 20 Μαΐου 1795 ΑΒΝ 243 σελ. 235 - 236).

Παράλληλα οι αλβανοί αρχιληστές Μπίκο, Μπεκίρ Τζογαντόρ, Νουμάν και άλλοι οι οποίοι είχαν εισβάλει του προηγούμενου χρόνου στους καζάδες Βέροιας, Έδεσσας, Φλώρινας, Οστρόδου και Σαρή Γκιόλ και είχαν εγκαταστήσει το ορμητήριό τους στην ορεινή τοποθεσία Καρατάς, βορειοδυτικά από την Νάουσα, συνεχίζουν ανενόχλητοι την δράση τους, παρά τις αυστηρές διαταγές που είχαν διαβιβάσει στις κατά τόπους τουρκικές αρχές για την πάση θυσία εξόντωσή τους. Οι αλβανικές ληστοσυμμορίες όχι μόνο δεν αντιμετωπίζουν καμμία απολύτως αντίσταση στις περιοχές που δρουν, αλλά και υποδοθούνται παράλληλα στο έργο τους από πολλούς υπεύθυνους στρατιωτικούς και άλλους παράγοντες των επίσημων αρχών. Αυτό, τουλάχιστον, προκύπτει από το περιεχόμενο μιας διαταγής, στην οποία καταγγέλλονται οι αρχές Βέροιας και Έδεσσας, για σδιαφορία εκτέλεσης δοθείσης προηγούμενα διαταγής για την καταδίωξη των Αλβανών, ανοχή, αμέλεια, ακόμα και ποροχή αμνηστίας σ' αυτούς.

Η διαταγή αυτή αναφέρεται σε συγκεκριμένο συμβάν και ειδικότερα σε μιά επίθεση των αλβανών ληστών σε χωριό της Βέροιας απ' όπου αποχωρώντας παρέλαβαν σαν ομήρους και δεκατρείς ραγιάδες κατοίκους. Οι Αλβανοί διήλθαν ανενόχλητοι μέσα από την Βέροια κατευθυνόμενοι στο ορεινό ορμητήριό τους Καρατάς. Εναντίον των Αλβανών κινήθηκαν μόνο οι ραγιάδες κάτοικοι της Νάουσας οι οποίοι επιτέθηκαν εναντίον τους και σε μάχη που ακολούθησε κατόρθωσαν να απελευθερώσουν τρεις από τους ομήρους. Στο κείμενο της διαταγής εξαιρείται η ενέργεια αυτή των κατοίκων της Νάουσας. Αντίθετα, καταδικάζεται η στάση των αρχών Βέροιας και Έδεσσας, έναντι των Ναουσαίων, στους οποίους παρεμβάλλουν ποικίλα προσκόμματα, ιδιαίτερα κατά την μεταφορά των διημετριάκων τους σε περιοχές εντός των ομώνυμων καζάδων, πράγμα που κατά την διαταγή αποδεικνύει ότι οι πρώτοι «τυγχάνουν συνεργοί των ειρημένων ληστών και κακοποιών». (7 Μουχαρεμ έτους 1210: 24 Ιουλίου 1795 ΑΒΝ 244 σελ. 236 - 237).

Δράση ληστοπειρατών παρατηρείται στις ακτές του Βόλου. Εκατό περίπου ληστές της ξηράς εγκατέλειψαν τα ορεινά κρησφύγετά τους και κατέλαβαν όλα τα πλοίαρια που ευρίσκονταν ελλιμενισμένα στις ακτές του Βόλου. Ακολούθως σαν ληστοπειρατές πλέον επιδίδονται σε συστηματική πειρατεία στις ίδιες θαλάσσιες περιοχές. Σε έκθεσή του προς την Υψηλή Πύλη ο αρχιναύαρχος βεζύρης Χουσεϊν πασάς αναφέρει ότι οι ληστοπειρατές αυτοί καταφεύγουν εκ νέου στην ξηρά όταν καταδιώκονται και ότι καλύπτουν τα πλοίαριά τους με «πρασινάδες» (διάφορα χόρτα), για να μην γίνουν αντιληπτά. Δέκα περίπου ληστοπειρατές που είχαν καταφύγει στην ξηρά, συνελήφθησαν από καταδικαστικά αποσπάσματα και αποκεφαλίσθηκαν. Τα κεφάλια τους εστάλησαν στην πρωτεύουσα σαν τράπαια. Η Υψηλή Πύλη επειγόμενη να θέσει τέρμα στην δράση των ληστοπειρατών, με σχετικό φερμάνι της απευθυνόμενο προς όλους τους ιεροδικαστές και λοιπές αρχές των καζάδων από Θεσσαλονίκη μέχρι Μοριά εντέλλεται την άμεση εξόντωσή τους. Προγενέστερο φερμάνι με ανάλογο περιεχόμενο είχε αποσταλεί προς τον μουτσερίφη του σαντζακίου των Ιωννίνων Αλή (πρόκειται για του γνωστό αλβανό αρχιληστή Αλή Τεπελενλή ο οποίος το 1782 μετείχε στο σχέδιο για την εισβολή των αλβανικών ληστοσυμμο-

ριών στην Πελοπόννησο και που αργότερα, ύστερα από σχετική αμνηστία που του παρασχέθηκε, τοποθετήθηκε από τους Τούρκους στην θέση αυτή) και προς τις αρχές των καζάδων Βόλου, Αλμυρού και άλλων γειτονικών προς αυτούς. (Τέλη Ρεμπή Ούλ Εβέλ έτους 1210: 14 Οκτωβρίου 1795 ΑΘ 244 σελ. 347 (Το πλήρες κείμενο στο έργο του Ι.Κ. Βασδραβέλη - βλ. σχετικά πρόλογο - σελ. 143 - 145, παράρτ. 49).

Οι κάτοικοι της Έδεσσας με αναφορά τους καταγγέλλουν ότι οι αλβανικές ληστοσυμμορίες συνεχίζουν να περιφέρονται στον ομώνυμο καζά και στα περίχωρα της Νάουσας προβαίνοντας σε ληστείες και διαρπαγές περιουσιών των επιτωχών ραγιάδων». Οι Αλβανοί δεν διατάζουν να λεηλατίσουν και δύο τσιφλίκια κοντά στην Νάουσα και κατὰ την αποχώρησή τους να τα πυρπολήσουν. Ο βαλής της Θεσσαλονίκης Φερχάτ πασάς διατάσσει την κινητοποίηση όλων, ακόμη και των κατοίκων των χωριών, για την καταδίωξη και εξόντωση των Αλβανών. (4 Ρετζέπ έτους 1210: 13 Ιανουαρίου 1796 ΑΒΝ 247 σελ. 240).

Από το περιεχόμενο ενός αυτοκρατορικού φερμανίου με παραλήπτες τους ιεροδικαστή, ναζίρη Χατζή Μαχμούτ, αγιάν, αξιωματικούς και λοιπούς παράγοντες του καζά Βέροιας μας παρέχονται αξιόλογες πληροφορίες σχετικές με τα μέτρα τα οποία έλαβε η Υψηλή Πύλη για την πάταξη της ληστείας στις περιφέρειες της Ρούμελης. Κατ' αρχήν, βαλής της Ρούμελης διορίζεται ο Μεχμέτ Χακή πασάς προς τον οποίο ταυτόχρονα, απονεμήθηκε και ο τίτλος του βεζύρη.

Έργο του νέου βαλή, αρχικά, ήταν η συγκέντρωση τόσο από την Ανατολή, όσο και από την Ρούμελη του αναγκαίου αριθμού πεζών και ιππέων, η επιλογή και εκπαίδευση των απαραίτητων στελεχών και στην συνέχεια, η κατεπίγουσα αναχώρησή του στις περιφέρειες εκείνες της Ρούμελης όπου η δράση των ληστοσυμμοριών είχε κυριολεκτικά εκμηδενίσει την παρουσία του κράτους. Στο κείμενο επισημαίνεται ιδιαίτερα η προσοχή των αρμόδιων των κατὰ τόπους τουρκικών διοικήσεων να απαγορεύουν αυστηρά σε όσους κατασκευάζουν πυρίτιδα, φυσίγγια και άλλο πολεμικό υλικό να τα πουλούν «εις τας αλβανικάς φυλάς και εις τοιούτους ληστές». Η χορήγηση τέτοιου πολεμικού υλικού στους κατοίκους και ταξιδιώτες που κρίνεται απαραίτητη για την ασφάλειά τους θα γίνεται με σχολαστική διαδικασία και αφού προηγούμενα διαπιστωθεί η ανάγκη χορήγησής του.

Στόχος των Τούρκων - όπως προκύπτει αβίαστα από την ανάγνωση του κειμένου του φερμανίου - εξακολουθεί να παραμένει, κύρια, η εξόντωση των αλβανικών ληστοσυμμοριών στην δράση των οποίων, κατὰ το μεγαλύτερο μέρος, οφείλεται η διατάραξη της τάξης και της δημόσιας ασφαλείας. Η άποψη αυτή δεν επιδέχεται αμφισβήτηση γιατί στο ίδιο κείμενο επαναλαμβάνεται με έμφαση η σύσταση προς τις αρμόδιες αρχές των καζάδων: «να μην επιτρέψετε την πώλησιν ούτε ενός δραμίου πυρίτιδος, ούτε μιάς σφαιρας εις τοιούτους ληστές και Αλβανούς». (Τέλη Ρετζέπ έτους 1210: 9 Φεβρουαρίου 1796 ΑΒΝ 248 σελ. 240 - 242).

Εν τω μεταξύ οι Αλβανοί παρά τα ληφθέντα μέτρα συνεχίζουν απτόητοι την δράση τους. Στην Υψηλή Πύλη περιέρχονται πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες «τα ερπετά αι Αλβανοί και αι λοιποί ληστρικά φυσιογνωμίαι συνεχεντρώθησαν εις την Θεσσαλονίκην και τα περίξ αυτής». Για την πρόληψη εκτρώπων από μέρους των Αλβανών και των άλλων ληστών διατάσσεται ο αρχιθωρορδ των ανακτόρων

Γιουσούφ μπέης στην Θεσσαλονίκη - με την συνδρομή όλων των αρμόδιων παραγόντων της πόλης - να καταδιώξει και εξοντώσει τους ληστές μη παραλείποντας την αποστολή στην πρωτεύουσα των κομμένων κεφαλιών τους.

Ιδιαίτερη σύσταση απευθύνεται προς τον ιεροδικαστή της Θεσσαλονίκης να αναφέρει ανελλιπώς τους «προβιδοντας το κράτος», αλλοιώς, θα εξορισθεί σε «μακρινές χώρες». Έτσι - αντιμετωπίζοντας παρόμοια απειλή - θα σωφρονισθεί και ο διάδοχος του. Είναι εμφανής ο εκνευρισμός της Υψηλής Πύλης από την αποτυχία των μέτρων που έχουν ληφθεί μέχρι τώρα για την καταστολή της ληστείας και ο εκνευρισμός αυτός εκδηλώνεται με την χρήση υβριστικών χαρακτηρισμών για τους Αλβανούς όπως «ερπετά» κ.λ.π. Ταυτόχρονα το κείμενο του φερμανίου αυτού μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι η δράση των Αλβανών εξακολουθεί να ευρίσκεται στο επίκεντρο της ληστρικής δραστηριότητας που σημειώνεται στους περισσότερους καζάδες, κύρια, της Ρούμελης. (12 Ραμαζάν έτους 1210: 22 Μαρτίου 1796 ΑΘ 247 σελ. 348 - 349).

Οι άνδρες οι οποίοι χρησιμοποιούνταν από τον τουρκικό στρατό σαν οδηγοί - ανιχνευτές έφεραν ειδικές στολές και καλπάκια στο κεφάλι σαν διακριτικό στοιχείο. Διάφορα ταραχοποιά στοιχεία μη κατονομαζόμενα ειδικά, φορώντας τις στολές και τα καλπάκια των οδηγών, περιτρέχουν την ύπαιθρο και διασαλεύουν την τάξη με ποικίλες έκνομες πράξεις. Επειδή τέτοια έκτροπα παρατηρήθηκαν και στην πόλη της Θεσσαλονίκης απαγορεύθηκε αυστηρά η χρήση των καλπακιών εντός της πόλης. Διαταγή με παρόμοιο περιεχόμενο διαβιβάστηκε και προς τις αρχές των καζάδων του σαντζακίου Θεσσαλονίκης να μην επιτρέπουν την χρήση καλπακιών στα άτομα τα οποία αποδεδειγμένα δεν έχουν την ιδιότητα του οδηγού. Για την πιστή εφαρμογή των εντολών που διαβιβάστηκαν για την περίπτωση αυτή, οι αρχές της Θεσσαλονίκης προειδοποιούν τους παραλήπτες των διαταγών ότι θα παρακολουθούνται από ελεγκτές μή ευφάνεις. Σε περιπτώσεις παράβασης των εντολών θα τιμωρούνται οι υπαίτιοι. (23 Ζιλ Καντέ έτους 1213: 27 Απριλίου 1799 ΑΒΝ 255 σελ. 249).

Από το κείμενο ενός σουλτανικού φερμανίου του επόμενου έτους μας παρέχεται η πληροφορία ότι τα νησιά του Ιονίου Κέρκυρα, Ζάκυνθος, Κεφαλληνία, Λευκάδα, Παξοί, Ιθάκη, Κύθηρα και όλα τα εξαρτώμενα και υπαγόμενα σ' αυτά λοιπά νησιά κατοικημένα και μη, γνωστά υπό το όνομα «Ηνωμένη Επανεσιακή Δημοκρατία», κατέστησαν φόρου υποτελή, υπαγόμενα, υποκείμενα και προστατευόμενα από το «υψηλόν σουλτανάτον». Με την ευκαιρία αυτή διαβιβάζεται η εντολή προς τους αρμόδιους να συλλαμβάνουν και φυλακίζουν αμέσως όλους τους επαναστάτες και ληστές οι οποίοι τυχόν κατέφυγαν στα νησιά αυτά ή τα χρησιμοποιούσαν σαν κρησφύγετά τους. Ειδικότερα επιτάσσεται η προσοχή για τα ταραχοποιά στοιχεία τα προερχόμενα από τον Μοριά μέχρι και τα λιμάνια της Αλβανίας, τα Άγραφο, τις ομάδες Σολούρ, τους Τσιάμηδες, καθώς και τους κατοίκους των περιφερειών Νονίμας και Χειμάρρας, γνωστούς σαν «Κορουλδς». (Αρχαί Τζεμάζη Ούλ Αχέρ έτους 1215: 20 Οκτωβρίου 1800 ΑΘ 259 σελ. 364 - 369).

Λεπτομερείς, επίσης, οδηγίες διαβιβάζονται προς τον Μεχμέτ Χακή πασά, διοικητή του εγιαλετίου της Ρούμελης για την αντιμετώπιση της ανταρσίας του Πασβάνογλου Οσμάν, διοικητή του Βιδινίου καθώς και την απαγόρευση της διέλευσης αλβανικών σωμάτων που κατευθύνονται στο Βι-

βίνια και άλλες περιοχές της Ρούμελης. Η αυτή απαγόρευση ισχύει και για τυχόν παράνομη μεταφορά τροφίμων, πυρομαχικών και άλλων εφοδίων προοριζόμενων για τις ανάγκες των επαναστατών του Πασβάνογλου Οσμάν, Αλβανών και λοιπών ληστών. (Τέλη Ζιλ Καντέ έτους 1215: 14 Απριλίου 1801 ΑΘ 260 σελ. 369 - 374).

Δύο χρόνια αργότερα, τα μέτρα τα οποία είχαν ληφθεί για την πάταξη της ληστείας και την απομάκρυνση των αλβανικών λητοσυμμοριών στις ιδιαίτερες πατρίδες τους, ειδικότερα στους καζάδες τους κείμενους στους άξονες από Τρίκαλα, Λάρισα, Θεσσαλονίκη, Σέρρες, μέχρι και Αδριανούπολη, φαίνεται ότι απέφεραν θετικά αποτελέσματα. Αυτό προκύπτει από το περιεχόμενο μιάς διαταγής αποδιδόμενης - σύμφωνα με τις ενδείξεις - στον βαλή της Ρούμελης Αλή πασά Τεπελενή. Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην διαταγή οιτή παραλήπτες της οποίας είναι οι αρχές των προαναφερθέντων καζάδων, οι ληστές οι οποίοι δρούσαν στις περιοχές αυτές φέρονται ότι έχουν εξοντωθεί οι δε Αλβανοί αποσταλεί εις τα μέρη των». Παράλληλα, από την ίδια διαταγή μας παρέχεται η πληροφορία ότι επόπτης των ντερβενίων στις περιοχές αυτές έχει διορισθεί ο Βελή Ουντίν, γιός του Αλή πασά Τεπελενή. Ταυτόχρονα, με την ίδια διαταγή διαβιβάζεται η εντολή προς τους αρμόδιους των διοικήσεων των καζάδων να προβούν στην λεπτομερή σύνταξη καταλόγων των ευρισκόμενων, τυχόν, στα μέρη τους Αλβανών και να λάθουν όλα τα ενδεδειγμένα μέτρα για την απαγόρευση της μετακίνησής τους προς διάφορες κατευθύνσεις. (Λείπει το τέλος και η χρονολογία της διαταγής η οποία ανήκει στον τόμο του έτους 1217 ήτοι 1803) ΑΘ 270 σελ. 388 - 389).

Η τουρκική διοίκηση Θεσσαλονίκης ενεργώντας σύμφωνα με τις διατάξεις ενός παλιού θεσμού για σύλληψη και κράτηση ομήρων σαν εγγύηση για την πρόληψη ταραχών και εξεγερσεων σε περιοχές όπου γυκμονεί τέτοιος κίνδυνος, συλαμβάνει είκοσι μοναχούς από τις μονές της χερσονήσου του Αγίου Όρους - έναν από κάθε μονή - και τους φυλακίζει στην Θεσσαλονίκη.

Το Πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης, το οποίο ενημερώθηκε σχετικά, σπεύδει αμέσως και παρέχει την διευκρίνιση προς την Υψηλή Πύλη ότι οι μοναχοί είναι νομοταγείς και ότι δεν υφίσταται ενδεχόμενο εξέγερσης στην περιοχή του Αγίου Όρους. Η διευκρίνιση συνοδεύεται και με την παροχή ανάλογης εγγύησης.

Με διαταγή του προς τις αρχές της Θεσσαλονίκης ο καϊμακάμης του βαλή της Ρούμελης Σεϊτ Μουσα καθιστά γνωστό ότι η χερσονήσος του Αγίου Όρους υπάγεται κατευθείαν στο οτζάκιο της ανατολικής φρουράς και όλα τα προκύπτοντα προβλήματα στην περιοχή αυτή επιλύονται αποκλειστικά από αυτήν. Ταυτόχρονα θεωρεί την σύλληψη των μοναχών ομήρων ως μη αναγκαία γιατί, παράλληλα με την εγγύηση του Πατριαρχείου υπάρχει και η εκφρασμένη άποψη του αγά των μπροσταντζήδων της ανατολικής φρουράς ότι περίπτωση συμμετοχής των μοναχών σε ταραχές και εξεγέρσεις δεν υφίσταται και ότι πρέπει να αφεθούν ελεύθεροι οι συλληφθέντες χοναχοί. (Η χρονολογία της διαταγής λείπει, αλλ' αυτή ανήκει στον κώδικα του έτους 1222: 1807. ΑΘ 278 σελ. 402).

Στο στενό της Ρεντίνας κοντά στην Θεσσαλονίκη, άγνωστοι ληστές επιτίθενται αιφνιδιαστικά κατά χρηματαποστολής αποτελούμενης από πέντε φορτία χρημάτων προ-

ερχόμενων από εισπραξεις του κεφαλικού φόρου Λάρισας και της περιοχής της και κατορθώνουν να αρπάξουν μέρος των χρημάτων, περίπου είκοσι τρεις χιλιάδες γρόδια. Ακολούθως, οι ληστές με τα διαρπαγέντα χρήματα τρέπονται σε άγνωστη κατεύθυνση. Την χρηματαποστολή με τους ειδικούς ταχυδρόμους είχε προετοιμάσει ο σαράφης του Αλή πασά Τεπελενή με την εντολή να παραδοθούν τα φορτία των εισπράξεων του κεφαλικού φόρου στο δημόσιο ταμείο στην Κωνσταντινούπολη.

Η Υψηλή Πύλη με σχετικό φερμάνι της απευθύνεται προς τους Ισμαήλ μπέη Σερρών και ιεροδίκη Θεσσαλονίκης και διατάσσει την διεξαγωγή έρευνας για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διαπράχθηκε η ληστεία, την σύλληψη των δραστών καθώς και την κατάσχεση και απόδοση στο δημόσιο ταμείο του διαρπαγέντος χρηματικού ποσού. (Μέσα Σεβάλ έτους 1223: 5 Δεκεμβρίου 1808 ΑΘ 282 σελ. 405 - 406).

Οι ληστοπειρατές οι οποίοι δρούσαν στις περιοχές των νησιών της Άσπρης Θάλασσας καταδιωκόμενοι από τμήματα του τουρκικού στόλου κατέφυγαν στο νησάκι Σπετσοπούλα όπου τελικά κυκλώθηκαν και αποκλείστηκαν. Οι ληστοπειρατές, εξακόσιοι τον αριθμό, μαζί με τετρακόσια γυναικόπαιδα μέλη των οικογενειών τους, μέσω του αρχηγού της τουρκικής μοίρας υποβάλλουν στην Υψηλή Πύλη αίτηση με την οποία ζητούν συγγνώμη και αμνηστία και υπόσχονται ότι του λοιπού θα είναι νομοταγείς και δεν θα επιδίδονται πλέον σε ληστοπειρατείες Προσφέρονται, επίσης να παραδώσουν στις αρχές οκτώ ομήρους σαν εγγύηση για την πιστή τήρηση των όσων υποσχέθηκαν. Η Υψηλή Πύλη συγκατατίθεται στην χορήγηση της αιτούμενης αμνηστίας, ύστερα από σχετική εισήγηση του αρχιναυάρχου βεζύρη Χατζή Αλή πασά σύμφωνα με την οποία τα μόν πλοία των ληστοπειρατών πρέπει να κατασχεθούν και προσδεθούν στον αυτοκρατορικό ναύσταθμο οι δε ληστοπειρατές με τα συνοδευόμενα αυτούς γυναικόπαιδα, διαιρούμενοι σε έξι ομάδες, να επαναφερθούν και εγκατασταθούν στα μέρη τους.

Η ευθύνη για την υλοποίηση της σχετικής με τους ληστοπειρατές σουλτανικής απόφασης ανατίθεται στους ιεροδίκη Θεσσαλονίκης και Γιουσαύφ μπέη, αρχιθωροφό των ανακτόρων, γιό του Σερραίου Ισμαήλ μπέη. (Μέσα Ρεμπή Ούλ Αχέρ έτους 1224: 29 Μαΐου 1909. Ι.Κ. Βασδραβέλλη «ΑΡΜΑΤΟΛΟΙ ΚΑΙ ΚΛΕΦΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ», παράρτημα, αριθ. 50 σελ. 145 - 146).

Τρία χρόνια αργότερα, οι ληστές φαίνεται να επανεδραστηριοποιούνται και το γεγονός αυτό υποχρεώνει την Υψηλή Πύλη να απευθυνθεί με φερμάνι της προς τον βαλή του βιλαετίου Ιωαννίνων Αλή πασά Τεπελενή με το οποίο διαβιβάζει την εντολή προς αυτόν να προβεί στην λήψη όλων των ενδεδειγμένων μέτρων για την πάταξη της ληστείας στις περιοχές όπου έχει διορισθεί επιθεωρητής και υπεύθυνος για την ασφάλεια των ντερβενίων. Παράλληλα, οι ιεροδικαστές και μολάδες των καζάδων τα ντερβενία των οποίων έχουν ανατεθεί στην εποπτεία του προαναφερθέντος πασά, εντέλλονται να παράσχουν προς αυτόν κάθε δυνατή βοήθεια για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. (Αρχαί Σεβάλ έτους 1227: 9 Οκτωβρίου 1812 ΑΒΝ σελ. 251).

ρική Βιβλιοθήκη Βέροιας (Συνεχίζεται)

Παροιμίες που λέχουντι στη Νιάουστα

«Οι παροιμίες είναι ο καθρέφτης του τρόπου σκέψης ενός Έθνους»

(Γ') ΧΟΥ'Ι'Α - ΑΝΘΡΩΠΙΝΙΣ ΣΚΕΣΕΙΣ

J. G. HERDER

● Παλικάρι είμι Εύλου τρώγου καν-
κανένα δε φουβούμι.

Για να φκιάσου τουν παλικαρά δε
φουβούμι ως κι του Εύλου, νταλντώ ό-
που νάνει, χύνουμι παντού.

● Αητάχνιται σαν την πουρδή.

Λέει μούγκι για να πεί, αητάχνιται
εικεί που δεν πρέπει όπουσ Ζιφεύγει
καμνιάφρας η πουρδή που «δεν την
έδισαν μη ράμο».

● Βαρέστι μι κ' ας κλαίγου.

Μιρικοί είναι μαθημένοι να κλαίουν-
τι έναν κιριμέν. Εισείς φκιάσται τη δου-
λειά σας κ' ας λέγου ιγώ.

Του Νίκου Σπάρτη

● Βάνει του κουρμίδι στα μάτια.

Για να φαίνητι τάχα κλαίει. Αυτό
τούλειγειν ου Ηλίας ου Σιούλας. Κλαί-
γιτι απού ψέματα, κάμει τουν ιφτου-
χά, όλου δεν έχει, όλου χρουστάει, για
να μην τουν γυρεύουν δανεικά, για να
μη δίνει βότχιουν σι κανέναν.

● Του γουδι του γουδουχέρι κ' έ-
ναν τόμπιλουν στου χέρι.

Αυτός του δικό του, τη δική του
την ιδέα κι καντίπουτας άλλου δεν α-
κούει, κανέναν. Εικείν' τα χρόνια τα
πιντιγιά έπιζαν ένα πιχνίδι. Έδιναν έ-
ναν κόμπου σ' ένα μαντίλι αυτός ή-
ταν ου τόμπιλουσ. Κάθουσαν όλοινοι
μη την αράδα στη γριντιά κ' έφκια-
ναν χούφτα τα χέργιο τους. Ένας ουρ-
θός πιρνούσειν απ' τουν πάσα έναν κ'
έβανειν τουν κόμπου στη χούφτα του
λέγοντας την πρώτη συλλαβή απού μνιά
λέξη. Όποιους έβρισκειν τη λέξη, αυ-
τός που βαστούσειν του μαντίλι τουν
ίλιγεν «Τόμπιλουν κι ιλιές κι βάρει».
Άρπαχνειν του μαντιλικι μι μνιάς όλοι-
νοι σηκώνουνταν κι πιλαλούσαν. Όποι-
ουν βάρειν μη τουν κόμπου εικείνου
έκλινειν, βαστούσειν του μαντήλι.

● Χαμιλουφύρτουσει κι ψιλουτρα-
γούδα.

Μη θέλεισ τα τρανά κι τα μιγάλα,
μη γυρεύεισ πάρα πουλά απ' τη Ζουή
σου. Εικείν' τα χρόνια πούχαν μούγκι
άλουγα για όδεις τις μιταφουρές όντας
του φουρτιχό ήταν ψηλά στου σαμάρι
κι αν η μνια μιριά ήταν ουλ γου βα-
ρύτηρη του σαμάρι έγρινειν εύκουλα σ-

ναπουδουγυρνούσειν απού κάτου απ'
την κοιλιά, κι του Ζώου δεν αμπουρού-
σειν να πιρπατήσσι. Καμνιάφρας κό-
φτουσαν κ' η ιγκλα. Όντας του φουρ-
τιχό ήταν χαμψηλά δεν αναπουδουγυρ-
νούσειν εύκουλα του σαμάρι. Όντας έ-
γρινειν του σαμάρι γύρισειν να του βα-
στός σι όλουν του δρόμου ή να βό-
λεισ καμνιά πέτρα για να ισιόσει του
φουρτιχό.

● Χουργιό που φαίνητι καλαούζειν
δε θέλει.

Καλαούζης είναι ου ουδηγός, αυτός
που παγώνει αμπουστά. Εικείν' τα
χρόνια σιχα ρέσ πόβσαν μουσική ή
στις ικλουγές για δήμαρχουν ή για
βουλιφτήν όποιους κέρδιζειν έβανειν
μουσική. Αμπουστά απ' τη μουσική
πάγγηναν τίπουτας πιντιγιά μικρά «κα-
λαούζιδου» ή ου Γιόννης ου Μίτακας,
η Μουταίκινα, ου Χρίστους ου Μπανό-
ζης, ου Χρίστους ου Ζάλιους ή κι ου
Κώστας της Ανέτας. Ακόμα κι σήμιρας
σι παραγουγοί μας λεν «έμασα απού
καναν καλαούζην δρόκινα ή σχλάντινα-
Το πρώτα που φτάνουν.

● Νε αντροπή νε ριζάν.

Απόμεινιεν δίχους τσίπα, δεν αντρέ-
πιτει καν κι καν. Εικείν' τα χρόνια,
για να γένει νύφη σουστή έπριπειν να
καμαρώνει κι νάνε, οκιπασμένου του
πρόσουπό της μη τσίπα απ' του τυπι-
λουκι ίσιαιμι κάτου απ' την πουδιά. Νύ-
φη δίχους τσίπα δεν ύπαρχειν.

● Μουτουγκάις.

Ήχηιν τ' αμίλητου νιρό, δεν ουμι-
λάει καν κι καν. Όσοινοι παγίουν
στου Αγιοσμά στου Καλουγέρτσου για
να νιφτούν, να φύγουν τα σπιρτιά που
έχουν απ' τη χάρι. Θέλει να είναι μού-
τοι, να μην ουμιλούν.

● Να γλέπεισ ν' ακούσ κι να μου-
λώνεισ.

Έτσι, έχεισ ήουχου του κιφάλι σου
απού ιρουτήσεις, απού του πώς κι για-
τί κι τέτχια. Τάχαμι στου κιφάλι μας
στην κατουχή κι στις αναμπουμπούλεισ.

● Τρουκουλιστικειν ου ντέντζιρης κι
βρήκειν του καπάκι.

Όμοιους τουν όμοιου κι κουπιό στα
λάχανα που λεν, ή βρίκειν ου Θίλασ
του Ναθαναήλ. Κάθι ένας κι τουν ό-
μοιό του κονουστέζει.

● Πήττα που στέκτει φίλουν κορ-
τιράει.

Οι πίττεισ στη Νιάουστα γένουσαν
του Σαββάτου οι πλειότιρεισ, άλλεισ
γένουσαν στη γάστρα κ' άλλεισ στο
φούρνου αμπουστά στην πόρτα μαζ
μι του φουμί. Ήταν φαγι κι φουμί μα-
Ζι δεν έτρουγαν τίπουτας άλλου. Τη
έτρουγαν Ζιστή Ζιστή, δεν την έκου-
φταν φιλιό μη του μαχοίρι, τη εϊφλού-
σαν μη τα χέργιο (την ίλιγαν πατό-
λου) κι έπιρναν μη τα απάνου τα πέ-
τουσα ουλίγη σύβραση κ' έτρουγαν
γιατι η σύβραση απόμνισκειν στα κάτου
τα πέτουσα. Όντας ήταν μπουχτιομέ-
νοι κι δεν αμπουρούσαν να τη φαν τό-
τι ίλιγαν «καλόν φίλουν καρτιράει».
Όπουσ κι τα κουρίτσικια που δεν έβρι-
σκαν γαμπρόν τα παρόμοιαζαν μη ήτι
τα πευ «καρτιράει καλόν φίλουν».

● Άρπαξει να φασ κι κλέψει να
χρει.

Οι κόσμοι άλλαξαν σήμιρας' όλοινοι
κοιτάζουν τα έτοιμα, όλοινοι κοιτάζου-
ν σι αδικήσουν, να σι πιχιούν του Ζου-
μί. Κι' οι νόμοι γίνηκαν λαμπαβοι, κι
όλοινοι βγήκαν απ' του δρόμου του
Θιού.

● Κάθι χώρα κι Ζαχώνι κάθι μαχο-
λάσ κι τάη.

Απού μαχαλάν σι μαχαλόν αλλάζου-
ν τα πράγματα, οι κόσμοι δεν είναι ίν-
γιοι, τα έθμια, τα πιχνίντιγια στα πιν-
τιγιά, ου τόπουσ, ακόμα κι απού ταί-
φάν σι ταίφάν αλλάζουν τα πράγματα
κι γιαταυτό η πιθηρά ουρμηνεύει τη νύ-
φη μη όπουσ εϊσειρεισ όπουσ βρήκεισ.

● Ούπου δε φτάνεισ μη φτύνεισ.

Άμα δεν τα φτάνεισ τα τρανά κι
τα μιγάλο μη δαγκώνεισ, μην κατηγου-
ράσ τους σημακουντινούσ σου πούνε
καλύτηρας απ' τη σένα.

● Ούπου φτύνεισ μην αγλύφεισ.

Ούπου κατηγουράσ κι γλουσουτρα-
μην πασ ύσταρνας να λεισ «μπο γνά-
δεν» ιγώ σας αγαπού.

● Να κοιμηθώ να Ξιχαστώ.

Ου ύπνουσ όλα τα κάμει να αλημο-
νηθούν, όλα τα απαλίνει κι τα μα-
λακώνει, θυμόν, στιναχώργιο.

● Καλουσόρισεισ πότι ήρθεισ, πότι
δα φύγεισ.

Του λεν οι Νιουστινοί για τους βιρ-
γιουτάδεισ, ταισ κατηγουρούν που δεν
είνι φιλότιμοι όπουσ στη Νιάουστα, που
είνι χαζουφιλότιμοι κ' όντας έρθει κά-
νας Ξένουσ δε Ξέρουν τι να τουν φκιά-

σουν.

● Πίνεις καφέν δεν πίνεις καλά φκιόνεις.

Ούτι κι' έναν καφέν σι φκιόνουν σθη βέργια -ινδιαφέρουντι για την υγεία σου-.

● Μη κίνησεις ξυπόλυτους στ' αγκάτσιο.

Εικίν' τα χρόνια τα παπούτοκια ή- τον πουλύ ακριβά γιατί γένουνταν στα χέργια, δ'χους μηχανές. Ένα ζιυγάρι ακαρπνία ήταν τριακόσκια δραχμές κι του μπουκάματου τριόντα. Είθιλειν δέ- κα μπουκάματα για ένα ζιυγάρι πα- πούτοια. Για τ' αυτό του καλουκαίρι όλο τα πιντιγιό πιρπατούσαν ξιπόλυτα. Οι τραναί φουρούσαν τσαρούχια στου μπαξέ κι σθη δουλειά. Τα παπούτοια τ'άραφταν, τάφκιαναν σιόλεις ως κι ψίντιγια τάφκιαναν. Τώρα γιόμουσαν τα σήτχια παπούτοια κι δεν πιρπατούμι ξεπόλυτοι στ' αγκάτσια. Η παροιμία λέ- ει ότι για μια δουλειά, για μινι υπό- θιση θέλει να ητοιμοστέεις καλά.

● Να σι λεν κυρά Μπιγκίνα να ψου- φάς απού την πείνα.

Νη φαίνσαι πλούσια, να δείχνσαι στουν κόσμου κι να μην έχσαι να φας. Να σι λεν όλοινο, πλούσιουν χουρίς να είσι.

● Όποιοις δώσαι λιλι δε σφυρίζει. Εικίν' τα χρόνια δεν ύπαρχαν κέν- τρα κι ρόδια κι τηλιουόρσεις κι ντα- βέρνεις κι πάρτυ κι τέτχια' οι κόσμοι πήγηναν στα πανηγύργια απού χουργιό σι χουργιό μη τα ζώα ή μη τα κάρα. Τα πιντιγιό εικίνου που είθιλον ήταν μινιά σφυρίδα. Έτσι ένας μπάρμπας ρώ- τησαι τα πιντιγιό του μαχαλά τί είθι- λαν να τους φέρει απ' του πανηγύρι που δε πήγηνει ταχιά. Όλοινοι γύρι- ψαν σφυρίδα αμά ένα πιθί είπειν: Να μπάρμπο παρόδεις να μη φέρεις μινια φουαρμόνικα. Ά μπράβου πιθί μου, ει- σού δε σφυρίζεις. Έτσι για να μπιτίσαι μινιά δουλειά θέλει κι πληρουμή.

● Μαζί ουμιλούμι κι' αχώργια κου- βιντιγιόζουμι.

Δεν αμπουρούμι να σουνηθούμι.

● Κτίσαι όνουμα καλό.

Κοίταξι να μην κακουπέσεις στα μά- τχια του κόσμου, φυλάξου απ' τις κα- κές τις γλώσεις. Άφκει καλό όνουμα για να σι σέβουντι κι να σι τιμούν.

● Κι τουν φίλου τουν καλιγώνει. Είναι πουλύ έξυπνους κι δραστήριους ακόμα κι στου φίλου αμπουρεί να βά- λει πέταλα.

● Ας είναι κι αυτό του γλυκουφιλή- μα για του Χριστός Ανέστη.

Όντας ακούμι, τουν καλό του λόγου φιλιούμιστοι. Η παροιμία λέγγεται για έ-

ναν που σι κάμει του φίλου κι σι δαγ- κώνει, για του γείτουνα του σπητικό, του συγκινή που δε βαστούν του λόγου που σ' έδουσαν, δε φκιόνουν αυτό που σ' έταξαν.

● Μαζώχτηκειν του κουβάρι, σώθη- κειν του λάδι απ' την καντίλα, ή κι Ξιυλιχτηκειν του κουβάρι.

Σήμασον τα χρόνια κι' ήρθειν η ώ- ρα για τουν άλλου κόσμου.

● Καλύτηρας να μουλώνεις παρά να ουμιλάς.

Η σιουπή είναι χρυσάφι. Τις πλειότι- ρεις βουλές καλύτηρας είναι να μου- λώνεις.

● Σπαρνιού απ' τουν τόπου σου.

Λέμει σθη Νιάουστα, χτύπα ξύλου λεν αλλού, ή δάγκου τη γλώσσα σου λέμει, όντας ένας ουμιλάει για ένα σ- χαρνό πράγμα που αμπουρεί να γένει ή κι να μη γένει καν κι καν.

● Λάδι βρέχει κάστανου αχιουνίζει. Λέγγητι για έναν που δε ραϊζητι καν κι κόν, δεν θυμώνει, δεν σιναχουργιέ- τι εύκουλα, σαν να μην τρέχει κόν τίποτας γτρουγιόρου του.

● Του Ξένου είναι μιά καλύτηρας.

Οι ανθρώποι είναι ταμαχιόρηδι δεν τους φτάνουν τα δικό τους τα πράγμα- τα κι κοιτάζου τα Ξένα, όλου τάχα είναι μιά καλύτηρα, μιά γλυκύτηρα.

● Ξένητι σθη αγκλίτσα μου.

Όπους τ' αρνιά χαιδεύουντι ή Ξέ- νουντι σθη γκλίτσα του τζιουμπάνου, έτσι κι μικροί ανθρώποι σι σημακουν- τεύουσαν όντας θέλου να σι γυρέψουν καμνιά χάρη.

● Μην κουλανταρίζσαι.

Μη φκιόνεις τουν καμπόσου, σφού αξίζεις για ικατό θέλεις να φαίνσαι ότι αξίζεις χίλια. Η ακόμα μην αγλύ- ψησαι για κάτι που δε δα φας, μη συ- νιάζσαι, μην ατοιμάζσαι για εικεί που δε δα πας.

● Ρουτώντας πας σθη πόλι.

Μη του ρώτημα καμνιάφρας δε χά- νεις, ντόμο βρίσκεις αυτό που παλα- γίζεις.

● Μη τι σένα τρώει κι πίνει κι' αλ- λού πάει κι του δίνει.

Τουν φιλεύεις, τουν νταντεύεις, κι' όντας έρθει η ώρα να σι βουθήσει πά- νει αλλού, ισένα σ' οπαρτάει.

● Ου παρός είναι στρόγγυλους κι τρουκουλιέντι.

Εικίν' τα χρόνια δεν ύπαρχαν χαρ- τουνουμισματα κι οι παρόδεις ήταν νου- μίσματα στρόγγυλα απού χρυσό, ασή- μι ή μπρούντζου που τρουκουλιούνταν. Τα κουρίτσκια μάλιστα έπιζαν τις κα- ραντάνεις, τις χτυπούσαν στουν τάχου

κι' σπιτάχουνταν τρουκουλιούνταν κι' όντας στέκουσαν ένα τσιοπάρι, απ' την άλλη τη νκαραντάνα (του σύντρουφου στου πιχνιδι) κέρδιζειν μινια καραντά- να. Τα πιντιγιό έπιζαν του φίτσιου πα- νουθιό σι μινια μικρή πέτρα στίβαζαν πιντάρες, δικάρεις, μισές δραχμές, ό- λοινοι ίσια κι ήταν τρεις τέσιρες, κια σπού μακριά απ' του σού νησιόντιβαν μη την πάχα να χτυπήσου τουν φί- τσιου για να τρουκουλιστούν οι παρά- δεις κι να βγουν όξου απ' του κιννάρι όξου απ' τ' αλώνι για να τις πάρουν. Η παροιμία λέει, ότι ου παρός σα στρόγ- γυλους Ξουδεύητι.

● Πώς πάν αράθη τα πιντιγιό σου; όσουσαν πάνουν κι μωρίζουσαν.

Τα πράγματα παγαίνουσαν απ' του κα- κό στου χειρότηρου.

● Τάφκισσεις ανατουλικό Ζήτημα.

Μινια δουλειά που δε μπιτίζει εύ- κουλα κι χρουνίζει πουλύ. Του Ανα- τουλικό Ζήτημα γίνηκειν σαν που σι Τούρκοι αχίρησαν να φεύγουσαν απ' την Κινητική Ηυρώπη κι τα Βαλκάνια (μιτά τη συνθήκη Κάρλουβιτς) στα 1699 κι βάστηξιν ίσιαμι του Δεύτερου Παγκό- σμιου Πόλιμου. Φεύγουσαν σι Τούρ- κοι μι του Ζόρι, γίνηκαν νέα κράτη. Για την ανιξορτησία απ' τ' αυτό τα ωράτη αντιδρούσαν οι μιγάεις δυνά- μεις πούχαν συμφέρουσαν (Ρουσία, Αυ- στρία, Προυσία κι άλλα). Η ιπανάστο ση του 1821 είχεν ιμπόδια απ' τις φι- λότουρκεις μιγάεις Δυνάμεις (Αυ- στρουγγαρία, Γαλλία, Αγγλία). Του Α- νατουλικό Ζήτημα άλλαζειν όψεις κι μπι- τίσειν μη του χώρισμα του κόσμου σι Ανατουλικόν κι Δυτικόν κι' η Τουρκία πήγειν μι τη Δώση.

● Έφκισσεις του τόσοου άλλου τόσοου.

Έφκισσεις τη μύγα ιλέφανταν που λεν, τα παραφούσκουσαι τα πράγματα.

● Μη γκαβόν αν κοιμηθείς του τα- χύ δ' αληθουρίσαις.

Έτσι έχει τρανή σημασία μη τ' αυ- τόν που κουνουστίζεις, την παρέα σου.

● Όπους έστρουσαις δα κοιμηθείς.

Όντας ητοιμάζεις σουστά μινια δου- λειά μπιτίζει καλά, στραβό στρώσιμου κακός ύπνου.

● Δεν έχει στου ηλιου μοίρα.

Όλοινο, έχουν μινια θέση στουν ή- λιου όπους λεν, όντας αμά όλα έρ- χουνται ανάπουδα τότε λέμει σούπου η φτουχός κι' η μοίρα του.

● Ου θιός να σι φυλάγει απού νι- ρό, φουτχιά κι κακιά γυναικα.

Αυτά είναι κι τα τρία μιγαλύτηρα κα- κό στου κόσμου.

● Τα πουλά τα γέλοια δα μας βγουν Ευνά.

Όλοι λεν μπάσι καλό να μας βγει απ' τα πουλά τα γέλοια που φκιάνουμι.

● Παλιός ουχτριός φίλους δε γένητι.

Είνι πουλύ δύσκουλου άμα χαλαστείς μη έναν να γένεις αξανάς φίλους.

● Απού παλούκι σι παλούκι παλουκώθηκεν.

Όποιος απηδάει πουλά παλούκια στου τέλους ένα τουν σηβαίνει. Όποιος φκιάνει πουλά Ζαράργια στου τέλους την παθαίνει.

● Τουν πλάκουσιν ου φούρνους.

Τουν πλάκουσαν οι δουλειές, οι φρουντιδεεις, οι στιναχώργεις, τα οικου γινιακά.

● Ήρθεεις τι δα γυρίαουμι ανάπουδα: Ήργιασεεις νάρθεις, ήργιασεεις να μας θυμηθείς κι μεεις σι' αραθυμηράμι.

● Αυτός είνει στεπεπό - στεπεπά Τρανός διατρίνους, μνιά έτσι τα λέει μνιο αλλοιώς τα γιννάει το λόγια.

● Όλα ιδώ πληρώνουντι.

Κι τα καλό κι τα αχαμνά που φκιάνει κανένας για όλα υπάρχει πληρουμή. Οι αρχαιοί ήλιγαν «έστι δίκεις σφθαλμός ος τα πανθορά».

● Πού σ' είδα πού σι Εέρου.

Μιρικοί αφιλότιμοι άνθρωποι άμα μπιτζουν τη δουλειά τους φκιάνουν τάχα δε σι Εέρουν.

● Κι του μούτσιου καφέν.

Θέλουν να πουν στη Νιδούστα μούτσους ου μικρότηρους σ' ένα καράβι. Λεν για τα μικρά τα πινγιά που γυρεύουν καίβεν. Τα χρόνια εικείνα ου καφές ήταν ακριβός κι' έπιναν μούγκι σι τρανοί.

● Δεν τρώει Αργύρης πήττα.

Ήταν ένας δούλους σ' ένα σπήτι εικείν' τα χρόνια που τουν ήλιγαν Αργύρη. Κι' όντας έφκιασαν πήττα ου Αργύρης έκιγειν τη γόστρα κι' έφιρνειν την πήττα στου σουφρά' αμά ου Αργύρης δεν τη γεύουνταν. «Δεν τρώει Αργύρης πήττα». Αυτό γένουνταν αξανά κι' αξανά, ώπου ου Αργύρης κάθητι μνιά μέρα κι την πιλιαφώνει όλην την πήττα κι χόρτσουει για τα καλά. Η παροιμία λέγητι για τ' αυτούς που δε θέλουν να σι φκιάσουν μνια δουλειά ή να σι δώσουν ένα πράγμα δανεικό.

● Μη γένησαι ταιλέγκι στου κιφάλι μου.

Μη μι στριμώχνεις να σι φκιάσου μνια δουλειά, μη του λες χίλιεις βουλές.

● Μη γένησαι κιβήλης.

Ιγκιητής γιατί τα πληρώνεις στου τέλους.

● Αντγιους μύλους. Όντας ου μύ-

λους δουλεύει άντγιους βρουντάει, έτσι, ακούγεται άσκημα ένας κουντόμνιους που ουμιλάει Ευπόλυτα λόγια.

● Έφαγειν μπάμπαλα.

Φουκαλίντγια, κατηγορήσειν έβαλειν μουζαβιρλούκια.

● Μας γιόμουσεεις μπάμπαλα.

Ψέματα κι' ανουησίειν.

● Τουν πιλιάφουσαν.

Στις κηδεεις φκιάνουν πιλιάφι, μη τσιγαρισμένουν φιδέν, μη λάδι, Ζάχαρη κι ρύζι, βρασμένου κι σκιασμένου να φουσκώσει. Λέμει για έναν που τρώει Εύλου τάχα έφραγειν πιλιάφι.

● Του πιλιάφουσειν όλου του φαγι.

Όπουσ τρώγητι απ' όλους του πιλιάφι μη ώριξη έτσι λεν κι για κανέναν πόχει ώριξη κι τρώει πουλύ.

● Τουν πιδικλουσαν σι μνια ακόλα χαρτί.

Τουν κουλούργιασαν σι μνια ακόλα χαρτί, τουν έμπληξον μη τους νόμους κι τις διαταγές.

● Ου ντέσεις.

Η ιντικάτη ιντουλή. Έντιομα καλό ή αχαμνό, μπλέξιμου μη κακές παρέεις. Άρπλαγμα αχαμνό.

● Όντας μουφλιουξέψει ου άνθρουπους (ου έμπουρας) παλή τιφτέργια αραδιάζει.

Όντας έιπέσει κανένας, πέσει όξου στις δουλειές του, κοιτάζει πώς να σουθει κι παλαγίζει παλή τιφτέργια για να εισπράξει καμνιά δραχμή.

● Τήραμι να σι τρώ να πιρνούμι τουν κινό.

Να μη φκιάνουμι καν τίπουτας, να τιμπιλιάζουμι. Θέλει δουλειά κι δράση η Ζουή μας όχι μούγκι χαι - χούι, κι χάλια μπάλια. Η παροιμία λέγητι κι για τ' αυτούς που έχουν σιβνταν.

● Δες του δάχτυλό σου κι' έβγα όξου.

Άμα δέσεις του δάχτυλό σου κι βγεις όξου δα σι πουν χίλια ντιό ιλιάτακια. Ή κι για ούτι κι' αν Ζαράρι δα σι δώσουν μνια συνταγή γιατί έτσι είνι οι κόσμοι' δικό τους ψουμί τρων, ξένουν γκαιλέν τραβούν.

● Γαμπρέμ γλυκύτηρους νάρχισει.

Εικείν' τα χρόνια ου γαμπρός ήλιπειν τη νύφη για πρώτη βουλά στα σιφανώματα τις πλειότεριεις βουλές. Κι' όταν πήγηνει στου σπήτι της νύφης αυτή κρύβουνταν κι κοιτάζειν απ' σκρυφά απού καμνιά φιδάδα να δει του γαμπρό. Ου γαμπρός όντας πήγηνει μνιάφρας την ήβδουμάδα στου σπιτι της νύφης ήταν πουλύ κι τουν ήλιγαν νάρχητι αριά πλειότιρου γλυκός αραθυμμένους.

● Αλαμάτε μπουλαμάτε.

Είνι του σπήτι, νταρμαντάν όλα ανακατουμένα τα πράγματα όνου - κάτου τα πανουθιό βρέθηκαν απου κάτου.

● Κι' η τρίχα έχει τουν ήκιου της.

Κι' ου μάι παρακατιονός άνθρουπους έχει ένα ιχιμπαρι, μια αξία.

● Γέρασεεις' κατά κIROUΣ άγγιλους κυρίου κατβαίνει, κι ταράζει το νιρά.

Ου σηκουρημένους ου Νικηφόρους ου Κούλης τούλιγειν αυτό για ανθρούπους πιρασμένης ηλικίας που δεν τους τικνούσειν ντάιμα για γυναικά' είχαν αριώσει, πουλύ να κοιμούντι μη τις γυναικεις τους.

● Δώμι κι μένα μπάμπα.

Λέγητι για ένα πράγμα καλό που Ξουδέβητι αγλήγουρας.

● Πιρνάει Ζουή χαρισάμνη.

Ζει καλό, τάχει όλα.

● Τάθειλειν η μάνα σου τάθειλεις κι ου τα ούκα τα καρύντγια κι του γλυκό κρασί

Μάνα κι θυγατέρα τους άριζαν τα Ξινά, ή τάχα συμφουνημένα κι είχαν ένα μέτουπου που λεν.

● Είμουν νιός κι γέρασα.

Μούγκι λόγια είσι κι καντίπουτας δε φκιάνεις, μια Ζουή αναβουλάς.

● Εικεί που είσι ε'μουν κι δώ που είμι δάρθεις.

Οι τρανύτιροι σι ηλικία άνθρουποι πέρασαν απού πουλλά σκαλουπάτγια πο υοι νιώτிரαι δα πιράσουν.

● Ένα κι' ένα φκιάνουν ντιό.

Τέρμα κι τιλία που λεν, αυτό ήταν πόει κι μπίτισειν.

● Ντιό του λάδι, τρεις του Ξύδι, πέντιπου λαδόξιδου.

Ένας καταφιρτζής που σι καταφέρνει απού δω κι απου κει.

● Του ινάτι βγάζει μάτι.

Του ινάτι δεν είνι καλό πράγμα κι δεν μπιτζει, δουλειές, αμά φέρνει νταροβέργια.

● Ζέστινειν φίδι στουν κόρφου του. Βουθούσειν προυδότην άνθρουπουν χωρίς φιλότιμου.

● Τουν έτρουγειν η ράχη (για Εύλου) Τάθειλειν κι τάπαθειν.

● Ήρθειν μη τη ψυχή στα δόντγια. Μη φόβουν, αντγιαστικά κιντήνηψειν.

● Σαββατουγινημένους.

Τυχηρός. όλα τουν έρχουντι βουλικά.

● Κίνησειν κι' έτυχειν μέρα Σαββάτου.

Του Σαββάτου οι Ουβριοί είχαν σφαλιστά τα μαγαζιά τους, κι δε δούλιβαν έτσι δε γένουνταν καμνιά δουλειά. Η παροιμία λέγητι για ταυτόν που δεν αμπουρεί να μπιτίσει τη δουλειά του.

(Συνέχεια στη σελίδα 127)

ΝΙΚΟΣ ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ: Ο άνθρωπος και το έργο του

Σημ. ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ: Την Τετάρτη 15 Ιουλίου πέθανε σε ηλικία 74 ετών ο γνωστός Βεροιώτης λογοτέχνης και συνεργάτης του περιοδικού μας Νίκος Αδαλόγλου.

Πιο κάτω δημοσιεύουμε απόσπασμα από την νεκρολογία που εκφώνησε κατά την κηδεία του, ο δικηγόρος Γιώργος Χιονίδης.

■ Είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να αποτυπώσει κανένας στο χαρτί τον χαρακτήρα ενός ανθρώπου

Του Γ. Χ. Χιονίδη

και να εκφραστεί ακριβοδίκαια για το συγγαμικό έργο ενός σκαπανέα του πνεύματος.

Οποιοδήποτε θα πρόκειται για «απρόσφορη απόπειρα», για μιιά ατελή και ανεπιτυχή προσπάθεια, γιατί δεν κλυδωνίζονται και δεν είναι δυνατό να μπουν σε πλαίσια και σε κριτικές οι διακυμάνσεις της ζωής του, να ξεχωρίσεις την «ειδοποιό διαφορά» του καθένα, να εκτιμήσεις, δηλαδή, σωστά και πετυχημένα τη συνισταμένη μιιάς αλυσίδας ενεργειών και παραλείψεών του, να βρεις τί διέκρινε ειδικά τον κρινόμενο και ποιό ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τον ξεχώριζε από τους άλλους, μιιά και είναι κοινά παραδεκτό ότι, αν δεν υπήρξε ποτέ άνθρωπος που να μοιάζει: απόλυτα με έναν άλλο συναισθηματικά, πολύ περισσότερο δεν υπάρχει περίπτωση να βρεις δύο ανθρώπους, οι οποίοι να συνταυτίζονται εντελώς από την άποψη του χαρακτήρα τους, χαρακτηριστικά και ψυχο-πνευματικά.

Οι χαρακτήρες των ανθρώπων δεν είναι δυνατό να αποδοθούν με το βιογραφικό σημείωμά τους, γιατί το μιιατικό, το οποίο αποτελούν οι διάφορες ψηφίδες της ιστορίας της ζωής τους, αποδίδει, μονάχα, το έργο τους και όχι και την ψυχή τους.

Και χωρίς να πρέπει να υποτιμάται το οποιοδήποτε έργο ενός, οιοδήποτε ανθρώπου, εκείνο που τελικά μετράει είναι ο χαρακτήρας του, όταν, νεκρολογώντας τον, προσπαθείς να ωφελήσεις εκείνους που θα σε ακούσουν ή πρόκειται να διαβάσουν αργότερα το κείμενό σου, μιιά και το έργο ενός δεν είναι δυνατό να το μιμηθείς, μπορείς, όμως, να παραδειγματιστείς από την αναφορά των οποιωνδήποτε προτερημάτων του.

Όταν δε ο προκείμενος νεκρός είναι: λίγο-πολύ γνωστός μας, όχι, όμως, και οι σταθμοί και τα επιτεύγματα της ζωής του, τότε, γίνεται: εντελώς αναγκαίο να δοθεί ένα βιογραφικό σημείωμά του, γιατί δεν είναι δυνατό, αλλιώς, να κοστολογήσουμε σωστά τον πεθαμένο συνάνθρωπό μας και πολύ περισσότερο να συλλάβουμε το κενό, που αφήνει ο θάνατός τους.

Ιδιαίτερα δε όταν ο πεθαμένος τυγχάνει να είχε έντονη εκπαιδευτική, εθνική, αγωνιστική και πνευματική δράση, είναι εντελώς απαραίτητο να δοθεί ένα σκαρίφημα της πορείας του και μιιά πρώτη εκτίμηση του πολυσχιδούς έργου του. Τότε, όμως, προκύπτει άλλο πρόβλημα: Πώς είναι ανθρώπινα δυνατό να απαλλαγείς από την προσωπική σιλία, συμπάθεια ή έχθρα και να βαθμολογήσεις σωστά και έγκυρα τον άνθρωπο και το έργο του, χωρίς να παρασυρθείς από τα όποια συναισθήματα, ώστε να μη αδικήσεις τον ίδιο ή να μη θυσιάσεις την αλήθεια;

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο αγαπητός Νίκος, με έδωσε τη σωτήρια διέξοδο: Στις σελίδες 5 και 6 του τελευταίου βιβλίου του δημοσίευσε ένα βιογραφικό σημείωμά του (με μιιά, τόσο χαρακτηριστική, φωτογραφία του), κατάλογο των βιβλίων του, σύγχρονα δε έκαμε και μιιά αυτοκριτική της όλης ζωής του και της πνευματικής προσφοράς του ιδιαίτερα.

Αντιγράφω, λοιπόν, το κείμενό του όπως έχει:

«ΝΙΚΟΣ ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ

Ο Νίκος Αδαλόγλου γεννήθηκε στο Πολύδωρο της Μικράς Ασίας το έτος 1914. Εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα, με την ξεριζωμένη γενιά του, το 1922. Υπηρέτησε σαν εκπαιδευτικός στην Ημαθία, με ευδόκιμη υπηρεσία μέχρι το 1970. Το 1940, στη μεγάλη ώρα του ιστορικού «ΟΧΙ», πήρε μέρος στο Αλβανικό έπος, σαν έφεδρος αξιωματικός στη γραμμή των πρώων. Τραυματίστηκε και τιμήθηκε με το Αριστείο Ανδρείας. Επίσης πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση, με δράση στην Κατοχή ενάντια στον κατακτητή. Επισκέφθηκε πολλές χώρες του εξωτερικού και έγραψε τις εντυπώσεις του σε βιβλία. Υπήρξε μέλος σε πολλές μορφωτικές και πολιτιστικές οργανώσεις και τιμήθηκε με βραβεία και περιγμηγές για τη μεγάλη πνευματική του δραστηριότητα και προσφορά. Περιλήφθηκε σε διάφορες Ανθολογίες και Εγκυκλοπαίδειες. Συνεργάζεται με περιοδικά, εφημερίδες και ημερολόγια. Το 1985 τιμήθηκε από το Δήμο Βεροίας με μετάλλιο για την πλούσια πνευματική του προσφορά.

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ

1. «Κοιτώντας τον ήλιο», Ποιήματα, 1968.
2. «Κάπου στο μέτωπο», Διηγήματα, 1969.
3. «Στην πόλη των ονείρων μας», Ταξιδιωτικό, 1970.
4. «Καλημέρα αγάπη» - Καλημέρα ζωή», Ποιήματα, 1971.
5. «Το έντυπο στην Ημαθία», Μελέτη, 1972.
6. «Το ταξίδι στις χαμένες Πατρίδες», 1973.

(Συνέχεια στη σελίδα 109)

Επίσκεψη στα Πριγκηπόννησα

Μέσα στις όμορφες μέρες που περάσαμε στην Πόλη στο Πασχαλινό μας ταξίδι, ζωντανή, φωτεινή και κλυκεία εικόνα μας έμεινε η επίσκεψή μας στα Πριγκηπόννησα. Πρωί με το πούλιαν πηγαίνομε με ευχάριστο καιρό στη Γέφυρα του Γαλατά όπου είναι το λιμάνι που κάνουν την συγκοινωνία των Πριγκηποννήσων τα πλοία. Την ώρα που περιμέναμε να επιβιβαστούμε στα ειδικά πλοία της γραμμής θυμηθήκαμε την

Του Νίκου Αδαλόγλου

ιστορία των μαγεμένων νησιών της Προποντιδας με την φυσική τους ομορφιά τον θρύλο και την ιστορία. Αποτελούν συστάδια εννέα νησιών στην επιφάνεια των στενών της Προποντιδος. Υπάγονται στη διοίκηση της Κωνσταντινουπόλεως και ονομάζονται από τους Τούρκους Κιζιλ—Ανταλάρ (Ερυθρά Νησιά). Τα ονόματά τους είναι: 1) Πρώτη (Κυναλή), 2) Αντιγόνη (Πουράκι), 3) Χάλκη (Χείραπέλιδα), 4) Πρίγκηπος (Μπουγιούκ—νεδά), 5) Αντιρρόδος (Σενδέφ—αδασί), 6) Πλάτη (Γιασσί—αδά), 7) Νέανδρος (Ταδσάν—αδασί), 8) Οξειά (Σιβρί—αδά) και 9) Πήτα (Καταίχ—αδά).

Μεγαλύτερα κατά σειρά είναι: Η Πρίγκηπος, η Χάλκη, η Αντιγόνη, η Πρώτη και Αντιρρόδος που κατοικούνται από τα παλιά χρόνια.

Τα νησιά αυτά χρησιμοποιήθηκαν από τους Βυζαντινούς και τους Οθωμανούς σαν τόπος εξοριών. Σ' αυτά εξωρίσθησαν αυτοκράτορες, Πρίγκηπες, Πατριάρχες και άλλοι. Τάφοι αυτών βρίσκονται σε διάφορα μοναστήρια των νησιών. Το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου στην Πρίγκηπο είναι το φηλότερο σημείο όλων των νησιών με ύψος 203 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Η άλωση των νησιών αυ-

τών έγινε από τους Οθωμανούς στις 17 Απριλίου του 1453 από τον Ναύαρχο Βαλτάογλου Σουλεϊμάν.

Γεμάτοι χαρά και ευχαρίστηση μπαίνουμε στο πλοίο. Ήταν ώρα εννέα. Από το πλοίο μας απολαμβάνουμε τα όμορφα νησιά σκορπισμένα στα γαλάζια νερά και αντίκρυ στα Μικρασιατικά παράσια του Βοσπόρου τα χωριά και τις πολιτείες λουσμένα στον ήλιο. Στην γέφυρα του Γαλατά ξεχωρίζουμε κόσμο να κινείται. Ζωηρά και βιαστικά. Σε λίγο περνάμε το νησί Πρώτη και την Αντιγόνη. Όμορφα καταπράσινα, μαγεμένες φωλιές στη θάλασσα που χαμογελούνε γλυκά, θελτικά στα μάτια μας. Ύστερα από μία ωραία διαδρομή με το πλοίο μας φτάνουμε στην ιστορική Χάλκη. Κατεβαίνουμε στην παραλία για να μείνουμε λίγες ώρες εδώ και να επισκεφθούμε την Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Καθίσαμε λιγάκι στα κέντρα της παραλίας και δροσιζόμαστε από την δροσερή θαλασσίνη αύρα και τις ποτοκαλάδες που πίνουμε. Μπροστά μας απλώνεται γαλάζια η θάλασσα και μικρά πλοία πλέουν στα γύρω μικρά νησιά. Πλάγι μας υψώνεται με μεγαλοπρέπεια η Τουρκική Ναυτική Σχολή με ένα ταμπλώ ζωγραφικής στη πρόσοψη. Το λιμεναρχείο δεσπόζει στη παραλία. Η Χάλκη έχει επιφάνεια 2.350 τ.χ. και πληθυσμό εννέα χιλιάδες κατοίκους περίπου. Από τη γέφυρα του Γαλατά απέχει 19 χιλιόμετρα (10, 2 μίλ.).

Ακολουθεί τώρα η ανάβαση μας με τα ρομαντικά λαντόνια και τα γαϊδούρια στο λόφο του νησιού, όπου είναι η Θεολογική Σχολή. Περνούμε από την πόλη ανάμεσα από την αγορά και δρόμους καθαρούς με τα σπίτια αρχοντικά και τους κήπους ανθοσπαρμένους. Και χωρίς να καταλάβουμε φτάνουμε στη Σχολή που μας δέχεται μεγαλόπρεπη επιβλητική και γιγάντια με την αρχον-

τική της παρουσία στο νησί.

Στην ανθοσπαρτη αυλή της καθόμαστε λιγάκι και απολαμβάνουμε ολόκληρο το θέαμα του νησιού με την ήρεμη θάλασσα. Αναπνέουμε καθαρό αγέρα και θαυιάζουμε τη θωριά του μεγαλοπρεπέστατου κτίριου της Σχολής.

Από τον ξεναγό μας μαθαίνουμε πως η Ιερά Θεολογική Σχολή Χάλκης ιδρύθηκε το έτος 1833 από τον τότε οικουμενικό Πατριάρχη Γερμανό το Δ'. Βρίσκεται σε μικρό λόφο με μαγευτική τοποθεσία του νησιού κοντά στο αρχαίο μοναστήρι της Αγίας Τριάδος και στεγάζεται σε μεγάλο και ωραίο κτίριο που μοιάζει σαν παλάτι. Κτίστηκε με έξοδα του Π. Στεφάνου. Ύστερα από την καταστροφή που έπαθε το αρχικό της οικοδόμημα από σεισμό.

Γυρίσαμε όλα τα διαμερίσματα της Σχολής. Είδαμε το γραφείο, την αίθουσα υποδοχής και το υπονομιμάτιο του Πατριάρχη Αθηνάγορα που έρχεται λίγες μέρες κάθε μήνα να ξεκουρασθή εδώ και να ζήσει μαζί με τους μαθητές και τους καθηγητές. Είδαμε τις αίθουσες διδασκαλίας των μαθητών, την τραπεζαρία, τα υπονομιμάτια, τα μελετητήρια, την κουζίνα και την εκκλησιά. Όλα όμορφα, όλα κατακάθαρα, όλα με τάξη και καλλιτεχνία. Γνωρίσαμε τους μαθητές και τους δασκάλους. Μας μίλησαν ευγενικά, αδελφικά με χαρά και συγκίνηση. Μας είπαν τους στοχασμούς και τους πόθους, τις χαρές και τις λύπες. Μας είπαν την ιστορία του και για τη ζωή τους. Φοιτούν περίπου εξήντα μαθητές οικοτρόφοι από τα περίχωρα της Πόλης και τα νησιά Ίμβρο και Τένεδο. Δέκα οκτώ από αυτούς φοιτούν στην Ακαδημία για να γίνουν Θεολόγοι και να συνεχίσουν την ιερά Χριστιανική αποστολική τους εργασία στον Ελληνισμό της περιοχής εκείνης με το τιμημένο ράσο. Οι άλλοι θα αποφοιτήσουν με

Γυμνάσιο και θ' ακολουθήσουν άλλα επαγγέλματα και επιστήμονες.

Από την πατριαρχική αυτή σχολή μέχρι σήμερα απεφοίτησαν αξιόλογοι Ιεράρχες και θεολόγοι, και στα χρόνια της σκαδιάς και μετά, φώτισαν με την μορφή τους και τα έργα τον Χριστιανισμό και τον Ελληνισμό.

Εκείνο που μας έκανε μεγάλη εντύπωση ήταν όταν επισκεφτήκαμε την πλοσιώτατη και ιστορική της βιβλιοθήκη με χιλιάδες τόμους βιβλία και την πλήρη σειρά της Πατρολογίας του MIGNE. Ξαναγυρίσαμε πίσω στο λιμάνι, άλλοι με τα πόδια από μέσα απ' το δάσος κι άλλοι με τα λαντόνια πλημμυρισμένοι από δέος και συγκινήσεις για άσφα ακούσαμε και για όσα διδαχθήκαμε στον ιερό τούτο χώρο. Επιδιδαστήκαμε σε λιγάκι στο λιμάνι σε καινούργιο πλοίο της γραμμής και ταξιδεύσαμε για την Πριγκιπένηνη. Το θέαμα ήταν πάλι από το κατάστρακα του πλοίου, μαγευτικό με τα τριγύρω νησιά πνιγμένα στο πράσινο και τις όμορφες ακρογιαλιές. Γλάροι πετούσαν κατάστροι με φωνές και με κροξήματα θουτώντας

στην θάλασσα να χάζουν κανένα ψαράκι. Με τα τραγούδια, τις συζητήσεις και τα αστεία φτάσαμε κατά το μεσημέρι στην όμορφη και ποιητική Πρίγκηπο. Μας δέχθηκε με χαρά στην αγκαλιά της. Είναι το μεγαλύτερο νησί από τ' άλλα πριγκιπητόνηνα με επιφάνεια 5.400 τ.χ. Ο πληθυσμός της είναι 8 χιλιάδες περίπου και απέχει από την Γέφυρα του Γαλατά 20.300 χλμ. (10.9 μίλ.). Αφού γυρίσαμε την καθαρή, πλούσια και ωραία πόλη και το λιμάνι κάναμε με ευχαρίστηση και χαρά το γύρο του νησιού με τα ρωμαντικά Πατόνια. Ήταν θαυμάσια η περιήγησή μας γύρω από το νησί.

Απερίγραπτες ήταν οι τοποθεσίες, οι βίλλες και τα ανθοκήπια. Με το δίκαιό τους εδώ καλοκαίρι πλημμυρίζουν χιλιάδες παραθεριστές από την Πόλη. Στα πλούσια εστιατόρια της παραλίας γευτήκαμε τα διαλεκτά και φημισμένα ψάρια «Καλκάνια» και τα τρυφερά μαρούλια και φύγαμε το βραδάκι στη Πόλη ενθουσιασμένοι από το ωραίο μας αυτό ταξίδι στα Πριγκιπένηνα της Προποντίδας.

(Συνέχεια από την σελίδα 107)

Νίκος Αδαλόγλου: Ο άνθρωπος και το έργο του

7. «Αναμνήσεις», Ποιήματα. 1974
  8. «Ταξιδεύοντας στο γαλάζιο νησί της Κύπρου», 1975.
  9. «Βεροιώτικα λαϊκά στίγια που χάθηκαν», Μελέτη. 1976.
  10. «Το πορτραίτο ενός ευεργέτη», Ευλαδικό. 1977.
  11. «Το χρονικό των Ολυμπίων», Αφιέρωμα. 1978.
  12. «Αγυθέςεις», Ποιήματα. 1979
  13. «Μάριος Ρουσιάδης», Ο λογοτέχνης που χάθηκε πρόωρα. 1980.
  14. «Κυπριακοί Παίμιοι», Ποιήματα. 1981.
  15. «Στάθης Αθανασιάδης - Γεροστάθης», Δοκίμιο. 1983.
  16. «Βεροιώτικα λαϊκά στίγια που χάθηκαν», Β' έκδοση. 1985.
  17. «Ένας μικρός - μικρός και όμορφος κόσμος», Ποιήματα. 1986.
  18. «Η Ημαθία στους αγώνες της θυσίας και της λευτεριάς». 1986.
  19. «Ένας αγνός αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης 1941-1944 αφηγείται», Χρονικό. 1986.
  20. «Αγάπη και Ζωή», Ποιήματα. 1987.
  21. «Μεγάλες πνευματικές μορφές Βεροίας: Βικέλος - Κωτσούνης - Μητροφάνης». Μελέτη. 1988.
  22. «1) Ξενάγηση στα μοναστήρια της Ημαθίας. 2) Ευεργέτες και δωρητές της Βεροίας. 3) Φιλανθρωπικά ιδρύματα στη Βεροία. 4) Χρονικό των Ολυμπίων», Μελέτη. 1988.
- Ο Νίκος Αδαλόγλου, λογοτέχνης, ποιητής, δημοσιογράφος, τεχνοκρίτης, κριτικός, γράφει: κάθε χρόνο κι ένα βιβλίο, κάθε χρόνο και μία παρουσία πνευματική. Όλα τα βιβλία του είχαν θερμή υποδοχή και καλές κριτικές από τον πνευματικό κόσμο του τόπου μας για την τεχνική του, τις ιδέες του για τον άνθρωπο και την ενατένιση της ζωής με αισιοδοξία, την πίστη και την αγάπη του για την πνευματική ανάταση του λαού και της νεολαίας μας...». Εδώ τελειώνει το κείμενο του Νίκου.

Υπόλοιπο

Σκέψεις προσημονές ιδανικά
όνειρα ελπίδες οραματισμούς
στο ξέχειλο σχοινί της συγκρατατικής
(καθημερινότητας
απλώνεις ξένοιαστα
κι ανεύθυνα συγχρόνως λες και δεν
(σκέπτεσαι.
Δεν σε τρομάζουν τ' ανάκατα σκουρια-
(σμένο μεταλλικά
κι ακαλοίσθητα πλαστικά μανταλάκια
που τα υποστηρίζουν.
Παθητικά αφήνεσαι κι ως ξέρεis
πως η σκουριά κι η πλαστική οδυσώ-
(πωτη μάζα
κατακυριεύσαν με το χρόνο
αδίσταχτα καθ' όμορφα μέσο σου.
Πές μου αν σκέφθηκες τουλάχιστον ποτέ
τί έχεις υπόλοιπο;
Κι αν έχεις τελικό;

Κατερίνα Παπαϊωάννου - Αλωσιδου

Ελαιόλαδο και Υγεία

Ο λαός μας έχει πανάρχαιους δε-
φιούς με το προϊόν ως και πλείστοι
λαοί της Μεσογείου.

Η βιολογική αξία του ελαιολάδου
είναι μεγάλη, έχει δέ τεκμηριωθεί
επιστημονικά. Το λάδι περιέχει ό-
λα τα απαραίτητα στοιχεία δια την
συχιατική και πνευματική ανάπτυξη
του οργανισμού μας.

Οι επιστημονικές έρευνες των τε-
λευταίων ετών απεκάλυψαν αυτές
τις σημαντικές ιδιότητες του προϊ-
όντος. Οι μελέτες που έγιναν από
τον Αμερικανό καθηγητή του Πα-
νεπιστημίου της Μιννεσότα KEYS,
σε συνεργασία με πολλούς άλλους
καθηγητές από διάφορες χώρες, α-
πέδειξαν ότι οι καρδιαγγειακές πα-
θήσεις είναι σπάνιες σε περιοχές ό-
που το ελαιόλαδο είναι η λιπαρή
ουσία που κυρίως καταναλώνεται.

Από τις ανακοινώσεις που παρου-
σίασαν ο Γάλλος ερευνητής Δρ. BE-
AUMONT και Δρ CARMENA ως
και ο καθηγητής μου κος Μοίρας,
της θεραπευτικής κλινικής του Πα-
νεπιστημίου Αθηνών, Αλεξάνδρα -
Τμήμα Βιοχημείας -, συμπεραίνε-
ται ότι το ελαιόλαδο μπορεί να επι-
δράσει ευνοϊκά στη συγκέντρωση λι-
ποπρωτεϊνών υψηλής πυκνότητας
(HDL), στο αίμα. Η προληπτική
επίδραση των (HDL) στην ανάπτυξη
αρτηριοσκληρώσεως έχει αποδει-
χθεί. Στην ύπαρξη αυτού του λιπο-
πρωτεϊνικού Κλάσματος οφείλεται
η μύ προσβολή υπό εμφράγματος
των Εσκιμώων, που καταναλώνουν
ως γνωστό φωκέλαιο.

Επίσης εις τον ίδιο παράγοντα
(HDL) οφείλεται η ελαχίστη προ-
σβολή υπό εμφράγματος στις γυναί-
κες, εν σχέσει με τους άνδρες.

Ο έξοχος Αμερικανός παιδίατρος
GYURGY απέδειξε ότι η χημική
σύνθεση του ελαιολάδου ομοιάζει
περισσότερο απ' όλα τα διάφορα
βρώσιμα λίπη, με την χημική σύν-
θεση του λίπους του μητρικού γά-

λακτος.

Έχουμε ακούσει πολλές φορές ε-
πιστήμονες να εγκυμονιάζουν την κα-
τανάλωση ελαίων με υψηλή περιε-
κτικότητα σε πολυ-ακόρεστα (κυ-
ρίως λινολεϊκό οξύ) και όπως γνω-
ρίζουμε το ελαιόλαδο περιέχει κυ-
ρίως μονο-ακόρεστα (ελαϊκό οξύ).

Πλην όμως πολλές μελέτες υπο-
γραμμίζουν ότι η περιεκτικότητα σε
λινολεϊκό οξύ πρέπει να είναι περί-
που 10% ο της περιεκτικότητας σε
βρώσιμα λίπη (όσο είναι κατά μέσο
όρο η περιεκτικότητα του ελαιολά-
δου σε λινολεϊκό οξύ). Πάνω από
την εκατοστιαία αυτή σύνθεση μπο-
ρεί να προκύψουν βλάβες για τον
οργανισμό μας.

Κατά τον καθηγητή VIOLA η
σχέση Βιταμίνης E (τοκοφερόλης)
με λινολεϊκό οξύ έχει σημαντική ση-
μασία δια την διατροφή του ανθρώ-
που.

Η σχέση αυτή εκφράζεται εις χι-
λιοστά γραμμάρια, δια την Άλφα
τοκοφερόλη, διαιουμένη δια γραμ-
μαρίων λινολεϊκού οξέος, πρέπει δε
να είναι ανωτέρα του 0,79 και δεν
επιτρέπεται να μειώνεται, διότι θα
προκληθούν σοβαρές ανωμαλίες του
οργανισμού (στον εγκέφαλο, ιδία
των μικρών παιδιών) κανένα από
τα γνωστά σπορέλαια δεν συγκεν-
τρώνει αυτό το προσόν.

Η Γαλλίδα καθηγήτρια M. LA-
VAL - JEANTET της πειραματι-
κής Ραδιολογίας του Νοσοκομείου
SAINT LOUIS Παρισιών, απέδει-
ξε την ευνοϊκή επίδραση που έχει
το ελαιόλαδο στην ανάπτυξη των ο-
στών. Ο Τσεχοσλοβάκος καθηγητής
BUCKO και ο Γάλλος ερευνητής
CHARBONNIER βεβαιώνουν την
ευεργετική επίδραση του ελαιολά-
δου στο ηπατικό κύτταρο και στις
χοληφόρους οδούς. Ο καθηγητής Βι-
οχημείας και Φυσιολογίας VIOLA,
απέδειξε ότι κατά το μαγείρεμα,
ακόμη και εις 220° βαθμούς επί

120' πρώτα λεπτά της ώρας το ε-
λαιόλαδο δεν υφίσταται αλλοιώσεις
και ότι σχηματισμός των υπεροξει-
δίων και πολυμερών είναι ανάλογος
προς τον βαθμό ακορεστότητας της
λιπαράς ουσίας.

Η εισαγωγή εις τον οργανισμό ελα-
ίου υποστάντος υπεροξειδωση (βιά-

Του
Σπυριδ. Γ. Στρατάκη
Ιατρού παθολόγου
Χανιά

φορα σπορέλαια) έχει ηυξημένη α-
παίτηση σε βιταμίνη - E - η οποία
εάν δεν υπάρχει, δύναται να προ-
κληθούν ζημιές ως διαρροές των
βιολογικών μεμβρανών, με κατάλη-
ξη στεάτωση του ήπατος.

Οι καθηγητές J. SEGOVIA -
και Γ. Χρηστάκης της Ιατρικής
Σχολής του Πανεπιστημίου του MI-
AMI απέδειξαν ότι το ελαιόλαδο έ-
χει καλύτερο δείκτη απορροφήσεως
από όλα τα φυτικά έλαια.

Ο Χρηστάκης τονίζει ότι το ελαι-
όλαδο έχει χρησιμότητα σε θεραπεί-
ες έλκους, εμφανίζοντας αυξημένην
επουλωτική δραστηριότητα.

Η επιστήμη λοιπόν έχει βάλει
την σφραγίδα της κάτω από τις ευ-
εργετικές δια τον ανθρώπινο οργα-
νισμό, ιδιότητες του ελαιολάδου.

Ο λαός θα πρέπει να αγκαλιάσει
το προϊόν της ευλογημένης ελιάς,
με στοργή, με την πεποίθηση ότι
έτσι προστατεύει το μεγαλύτερο δώ-
ρο του Θεού, δηλαδή την υγεία του.

Η δε πολιτεία από την πλευρά
της θα πρέπει να μεριμνήσει δια την
προστασία του προϊόντος, ενθαρλίνον-
τας την ίδρυση Βιομηχανιών κύ-
ρους, δια την αξιοποίηση του ελαι-
ολάδου.

Τούτο θα φέρει κέρδος εις το
Κράτος και διατροφή του λαού μας
με παρθενικό ελαιόλαδο.

Οι αδελφοί Περδικάρη, Χριστόδουλος και Μανωλάκης και η προσφορά τους στον Μακεδονικό Αγώνα

Ο Χριστόδουλος Κων(νου) Περδικάρης, γιατρός το επάγγελμα, ήταν αρχηγός του Μακεδονικού Αγώνα στη Νάουσα.

Γεννήθηκε στη Νάουσα το 1856. Ήταν ο δευτερότοκος γιός του πλοίου Κώστα Περδικάρη. Μετά τις Γυμνασιακές σπουδές του, μετέβη στην Αθήνα και σπουδάζει Ιατρική, κοντά στον μεγαλύτερο αδελφό του Μανωλάκη, ο οποίος σπούδαζε νομικά. Στην Αθήνα συνδέονται με άλλους φοιτητές και αναπτύσσουν έντονη πατριωτική δράση με

Χρ. Περδικάρης

Του Τάκη Μπάιτον

σκοπό την απελευθέρωση της Μακεδονίας. Τα δύο αδέρφια συνεχίζουν τις ανώτερες σπουδές στο Παρίσι. Εκεί γνωρίζονται με επιφανείς Ευρωπαίους, τον Ζαν Ζωρέκ κ.ά. Ο γιατρός γνωρίζεται και συνδέεται με αδελφική φιλία με τον Κασάν Ταχτισίν τον μετέπειτα πασά και Βαλή της Θεσ(ν)ίκης. Στη συνέχεια επιστρέφει στην Νάουσα όπου και συμμετέχει, ενεργά πλέον στον Μακεδονικό Αγώνα.

Το 1878 μαζί με το Βατικιώτη παίρνουν μέρος στην επανάσταση του Λιτοχώρου και πολεμούν στον Κολινδρό, και στο Μοναστήρι Αγίων Πάντων. Μετά την αποτυχία της Επανάστασης, ο γιατρός καταρθώνει να δραπετεύσει στην Ελεύθερη Ελλάδα, ενώ ο Μανωλάκης αιχμαλωτίζεται από τους Τούρκους, ύστερα από προδοσία του Δεσπότη Κίτρου. Ο Μανωλάκης μεταφέρεται σιδηροδέσμιος στις φυλακές της Πόλης, όπου δικάζεται σαν αρχιεπαναστάτης και καταδικάζεται

σε θάνατο με απαγχονισμό. Το Κέντρο κινείται δραστηρίως και έπειτα από δωροδοκία των Τούρκων, την μεσολάβηση της Ρωσικής Πρεσβείας και το ενδιαφέρον των Ελλήνων Ευγενίδη και Ζαρίφη της Κων(πο)λης, η ποινή του μετατρέπεται σε ισόβια. Μετά 27 χρόνια μαρτυρικής ζωής στις φυλακές της Πόλης (1878—1905) ο Μανωλάκης χάνει τα λογικά του. Το 1905 ειδοποιείται ο γιατρός για την παραλαβή του. Ο Μανωλάκης έζησε στη Νάουσα στο πατρικό του σπίτι, «ήρεμος - τρελός» ως το 1913 που πέθανε σε ηλικία 59 χρόνων από περιτονίτιδα, χωρίς να νοιώσει τη λευτεριά της πατρίδας του για την οποία μαρτύρησε.

Ο Χριστόδουλος στην Αθήνα έρχεται σε επαφή με το Κέντρο και οργανώνεται. Εκεί συναντά τον Στέφανο Δραγούμη, συμπολεμιστή στο Λιτοχώρο. Στη συνέχεια το κέντρο τον στέλνει στην Ταγγέρη με σκοπό να ζητήσει οικονομική ενίσχυση από τον μεγιστάνα του Μαρόκου πολυεκατομμυριούχο Τζιών Περδικάρη. Δυστυχώς ο ξάδελφός του

αρνείται οποιαδήποτε οικονομική ενίσχυση για τον αγώνα υπέρ της Μακεδονίας.

Αργότερα ο γιατρός εγκαθίσταται στη Θεσ(ν)ίκη όπου και παντρεύεται την κόρη του γνωστού κλινικάρχη Νικολαΐδη, η οποία δυστυχώς πεθαίνει στη γέννα μαζί με το παιδί. Με εντολή του Κέντρου γυρίζει στη Νάουσα και ασχολείται με την οργάνωση του αγώνα. Φέρνει το ψευδώνυμο του ομηρικού γιατρού «Μαχάων». Είναι ο πρώτος σύνδεσμος που συνδέει την Νάουσα με το Προξενείο Θεσ(ν)ίκης και το Κέντρο. Εδώ παντρεύεται τη Ναουσαία Καλλιόπη Λαμνίδη την «αδελφή Ντίντο» ψευδώνυμο στον Αγώνα, με την οποία αποκτούν τρία παιδιά: τη Θάλεια, την Έλλη και

Τζιων Περδικάρης

τον Κώστα. Την περίοδο αυτή, το σπίτι του, γίνεται πυρήνας, κέντρο διακίνησης και περιθαλψης των επαναστατών. Με την ιδιότητα του γιατρού πλησιάζει εύκολα τον κόσμο, εργάζεται για την οργάνωση και κινητοποίηση των αγωνιστών

(Συνέχεια στη σελίδα 113)

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΩΝ ΠΕΛΑΡΓΩΝ

Παραδίεσαν τους εναέριους χώρους από πολλές χώρες και κανένας δεν τους ενόχλησε. Εναέριοι διεθνιστές αυτοί κατάλυσαν τα σύνορα κι' αποδήμησαν σ' εύκρατους τόπους. Τα μεγάλα άσπρα πουλιά οι πελαργοί, κόπιασαν ζευγαρωτοί τουρίστες στην κάψα του καλοκαιριού μαζί με την φιλία και την απέραντη καλωσύνη τους την ομορφιά και τη γαλήνη.

Χωρίς μελέτες χωροταξικές και χωρίς άδειες πολεοδομικές διάλεξαν για κατοικία του το καλύτερο σπίτι της πολιτείας. Πανύψηλο, λουμπιμένο στον ήλιο και στο φως, έτσι που να ταιριάζει σ' αυτούς τους εραστές του ύψους για ν' αγνατεύουν με τα κορπερά τους μιάτια τον κάμπο, τα βουνά και τα δάση με τους ταιμεντένιους όγκους. Παλιότερα ήταν σπίτι του Θεού, έστω κι' αλλόθρησκου κι' από την κορφή του ο μουζικίνης καλούσε μελωδικά τους πιστούς του Αλλάχ να προσκυνήσουν. Τώρα αντηχεί των πελεκάνων το κροτάλιμα σε μια κλίμακα από τόνους και ρυθμούς. Αυτό είναι το σπίτι των πελαργών νεοεπισκευασμένο με πολλή τέχνη και πιό πολλά ξεροκλάδια για την καινούργια καλοκαιριάτικη περίοδο. Κι' έχει μιαν απέραντη αυλή που θα την ζήλευε κι ο πιό καλός αρχιτέκτονας τοπίου. Κομμάτι απ' τον παράδεισο.

Ένα πανύψηλο κυπαρίσι υψώνει το γερό του λαμπιδένιο κορμί προς τον ουρανό σαν πολυέλαιος δοξαστικός. Μια λεύκα αργυρόφυλλη ασώπαστα θροίξει κρατώντας το ίσο στα χίλια κελαδύματα της μέρας και της νύχτας, καθώς αλαφροσειέται.

Η αγράμπελη χαδιάρα ερωμένη σφίγγεται στις λεύκας τα κλωνιά με τα τσαμπιά της φουσκωμένα. Μια πράσινη ελιά κρυφοκουδεντιάζει με την αγάπη των παιδιών την κερασιά με τα μετάρια τα κλώνια και τους πορφυρούς καρπούς που τους έχουν μοιραστεί με κλέφτρες κάργες.

Του Στέλιου Σβαρνόπουλου

Η φουντουκιά απλώνει συνέχεια αδερφικές καταβολάδες κι απ' έξω απ' τον τοίχο σαν φράχτης μαγικός ένας τρελλός κι ατέλειωτος καλόγερος (Χιόνανθος, χιονιά), σκαρφαλώνει τα πράσινα φύλλα και τις μυριόδες τ' άσπρα ανθάκια όπου βρει τοίχο κι' απλωσιά να σκαλωθεί. Στον κήπο ορταντίες ρόδινες, μαργαρίτες ασπροκίτρινες, ξεσταίνουν την κυριαρχία του πράσινου κι η βρύση ασταμάτητα τρέχει νερό δροσάτο και ποτίζει τις πιπεριές και τις χρυσοθήλες ντοματιές του λαχανόκηπου. Και δίπλα στην πελαργών το σπίτι, το τζαμί, υψώνει το υποβλητικό του ανάστηγμα ο αιώνιος πλάτανος που έχει τα πόδια στο τζαμί και την κορφή στα ουράνια. Οι λευκοί μετανάστες μακάριοι και περήφανοι ολοκληρώνουν την γοητεία του τοπίου και μερμινούν για τον οίκο τους. Πότε ο ένας, πότε η άλλη πλαταχίζουν κι εξορμούν στα θερισμένα σταροχώραφα και ψηλά στα ριζοβούνια για τον άρτο τον επισύσσο. Σάυρες, φίδια, βατραχούς, ρίξες, σπόρους.

Σ' αυτήν την γραφική γωνιά της πολιτείας της Κυριακής τα πρωινά αναγαλλιάζει η καρδιά μας.

Οι οικοδομικοί θόρυβοι κοπάζουν τα κομπρεσέρ είλησαν, οι μπετονιέρες σταμάτησαν το ατέμιο τριβέλιμα. Τώρα είναι η ώρα της ησυχίας και της αναμειλιάς κι είναι ήσυχο μαζί με τον πρωινό ερατεινό και τα τερψιλαρύγγια του κύρ-Θανάση της μαγεμένης κληματαριάς να μελετά τη ζωή και τα φερσίματα των πελεκάνων. Και τί πρώτα να σπουδάσεις και τί ύστερα...

Μετά το στήσιμο της στέγης η δημιουργία οικογένειας.

Η Γαλάτεια στο ρόλο της μητρότητας. Υπομονετικά θα ξεπετάξει

μέσα από το σκληρό κέλυφος του αυγού τους τρυφερούς βλαστούς της. Ο σύζυγος αγόγγυστα θα επιωμιστεί τα βάρη της οικογένειας κουβαλήτης. Η φυσική ζωή των πελαργών συνεχίζεται με καθημερινές επανηληθάνομενες πράξεις όπως και των ανθρώπων. Από τις κινήσεις τους και τη στάση τους κάνουμε πρόγνωση για τον καιρό και γνωματεύουμε αν θα βρέξει τροπικά ή θα μας πυροπολήσει πάλι ο ήλιος.

Κάπου - κάπου η ρουτίνα σπάει. Στο ζευγάρι κάνουν βίβλιτα φίλα τους από άλλες φωλιές. Έχουν βίβλιπετε κι οι πελαργοί κοινωνική ζωή. Οι φιλενάδες φέρνουν στο ράμφος τους και κανένα τρυφερό βατράκι για την επίτοχο Γαλάτεια. Γεμίζει ο μινάρης από άσπρα μεγάλα πουλιά.

Συζητούν στην γλώσσα τους οι σοφοί δικαστές για τα θέματα της γηλοκής (σ' αυτά είναι πολύ αυστηροί και για την μοιχεία τίμημα θανάτος), γιατί τώρα τελευταία γυροφέρνει και κάνει ύποπτες επισκέψεις σ' αντικρυνά κλωνάρια του πλάτανου ένας αρσενικός από το κάμπο. Δικαστήριο και τελευταία εδοποίηση. Να μην ξαναπήσεις σε μέρη μας, γιατί θα σου τρυπήσουμε το κεφάλι. Δεν ξαναφάνηκε ο επιδοξος εραστής.

Άλλο καυτό θέμα που τους απασχολεί σοβαρά είναι η καταπίεση που τους κάνουν οι άνθρωποι με τα χίλια δυό δηλητηριώδη φυτοφάρμακα. Αντιμετωπίζουν οι καημένοι οι πελαργοί το έγκλημα της γενοκτονίας όπως το έχουν πάθει τα μικρά φλύαρα κικινέζια που έχουν χαθεί ολότελα.

Θάνατι κρίμα να χαθεί ακόμα ένα στολίδι της φύσης, το γένος των πελαργών. Προχτές έπεσε στη φωλιά του τζαμιού ένας βετεράνος πελαργός τσακισμένος κι ανήμπορος σαν κουρέλι. Βογγούσε κι έβγαζε αφρούς από το στόμα του. Φαρμα

Αδελφοί Περδικάρη

και του Ελληνικού στοιχείου. Συγχρόνως χρησιμοποιεί και δραστηριοποιεί τις παλιές του γνωριμίες που έχει με την άρχουσα τάξη — Έλληνες και Τούρκους — με σκοπό την ενίσχυση του Αγώνα.

Ο Χριστόδουλος Περδικάρης στην περίπτωση της δολοφονίας του Άγγρα, πικράθηκε πολύ, γιατί δεν κατόρθωσε να μεταπείσει τον Άγγρα και να ματαιώσει τη μοιραία συνάντηση με τους Βουλγάρους.

Οι συνεχείς κακουχίες και η υπερένταση κλονίζουν αποφασιστικά την υγεία του. Προσβάλλεται από πνευμονία και μεταφέρεται στη Θεσ)νίκη όπου παρά τις προσπάθειες των φίλων του Γιατρών Ζάννα και Ασλανιάν δεν θεραπεύεται. Μεταφέρεται στη Νάουσα μισσαναίσθητος την ημέρα των Χριστουγέννων του 1908, όπου και πεθαίνει. Κηδεύεται με παλλαϊκή συμμετοχή, αφήνοντας πίσω του τις καλύτερες εντυπώσεις ανθρώπου και αγωνιστή, που δεν πρόλαβε να δει την πραγματοποίηση των πόθων και αγώνων του, την απελευθέρωση της Νάουσας.

Ο Δήμος της Νάουσας αργότερα, τιμώντας την μνήμη του, έδωσε το όνομά του σε δρόμο της πόλης. Ο δρόμος από το διοικητήριο - Καμένα προς τα Μπατάνια, έχει την ένδειξη «ΟΔΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΠΕΡΔΙΚΑΡΗ», δείγμα ελάχιστης ευγνωμοσύνης για την προσφορά του στον τόπο μας.

Ιδίως εκείνος ο μικρός, ο άτακτος ο Λάζος, τις τρώει του καλού καιρού. Κάνει να τραγουδήσει φαπ η καρπαζιά του γέρου: φάλτσος είσαι. Ανεβαίνει στο στήθαίο άκρη - άκρη να χαζέψει τους πιτσιρικούς της γειτονιάς που παίζουν με τις ώρες στην αλάνα της παλιάς Μητρόπολης τον βουτάει από τ' αυτί η μάννα του: Θα πέσεις θρε ντάθανε και θα σε φάνε οι γάτες. Βιάζεται να πετάξει και πφτει σαν παταπούρα από ένα μέτρο ύψος. Δεν φτάνει: που στραμπούληξε το πόδι του, τρώει και ξυλίες από πάνω: ανισόρροπε.

Μ' αυτά και μ' αυτά τράνεψαν τα πελαργόπουλα. Το ράμφος τους από μαύρο και μαλακό έγινε κοκκινωπό και σκληρό, το πέταγμα τους ερθώθηκε, η φωνή τους έστρωσε κι ως τους κοροιδεύει μια γαλιάντρα περπαίχτρα. Απολυτήριες εξετάσεις. Ανεβήτε παιδιά μου ψηλά στο στήθαίο και μη κυττάζετε προς τα κάτω. Ίσα στη γραμμή του ορίζοντα. Κ' από κει πατέρας και μάννα τα σπρώχνουν στον αγέρα και τους εύχονται: άντε καλά πετάγματα.

Το βάπτισμα του πυρός το πήραν με μια μικρή δοκιμαστική πτήση μέχρι τα φλεγόμενα κεραμίδια του κυρ-Λάκη κι' αυτό ήταν. Οι πτήσεις γίνονται πιο πυκνές, ώσπου μια μέρα οι γονιοί σοδαρά τους κράζουν και τους λένε τις τελευταίες συμβουλές:

Εμείς, παδιά, θα φύγουμε, σας αφήνουμε κληρονομιά την αγάπη μας κι αυτό το σπίτι: το ψηλό που πρέπει να το τιμήσετε του χρόνου που ρα γίνετε νοικοκύρηδες. Το κληρονομητήριο υπόγραψε για μάρτυρας μια καφετιά δεινοχοτούρα με την ευχή της: και του χρόνου!

κόπηκε ο δόλιος από γεωργικό φάρμακο. Αμέσως γέμισε από πλήθος πελαργιών η φωλιά από παντού σαν γάτανε γιατροί με τις άσπρες μπλούζες κι όλη μέρα δεν έφυγαν από το προσκεφάλι του αρρώστου, ώσπου να ξεπεράσει τον κίνδυνο και να συλλάθει. Τα πουλιά διδάσκουν ανθρωπικά.

Όταν ο ήλιος πέφτει κουνιάζουν στοχαστικά στα πιο ψηλά λεπτοκλώναρα του πλάτανου και ρεμβάζουν ακούγοντας τα πουλιά της λεύκας, τις δεκαοχτούρες που αιώρια θα διαμαρτύρονται και τον γκιώνη που μάταια ψάχνει το χαμένο του αδέρφι. Από κει βλέπουν χαμηλά στους φωτισμένους δρόμους να κρέχουν ματαδόξα ατέλειωτα αυτοκίνητα με μια μανία αυτοκατατροφής και οι πελαργοί κουνάνε βλθερά τα κεφάλια τους.

Τί ανόητοι που είναι: οι άνθρωποι! Πάμε για ύπνο Γαλάτεια.

Αυτά κι αυτά ώσπου κάποιο πρωινό τ' αυγά έσκασαν και καταχωρίστηκε η ληξιερχική πράξη της γέννησης δύο νεοσσών. Η οικογένεια μεγάλωσε μαζί και οι ανάγκες της. Και να ήταν μόνον αυτό; Είναι βασικά το θέμα της ανατροφής και της αγωγής της καινούργιας γενιάς. Σωστή παιδαγωγική.

Τα μικρά κάθε μέρα αναδιπλώνονται και σχηματίζονται. Τα στόματά τους δεν κλείνουν μήτε μέρα, μήτε νύχτα και τρώνε με λαίμαργία την παιδική τροφή τους, που φιλόστοργα κι ακούραστα φέρνουν μάννα και πατέρας. Κι όλο ένα μεγαλώνουν ώσπου έγιναν δυό κάτασπρα πελαργάκια.

Έτσιρα απ' τα κανάκια αρχίζουν τα βάζανα. Μαθήματα. Και οι δάσκαλοι πολύ αυστηροί. Η μάννα διδάσκει αυτοπροστασία και άμυνα, υγιεινή και διατροφή. Ο πατέρας τα δύσκολα: σωματική αγωγή, πτήση και ωδική. Τα κατημένα τα πελαργάκια τί τραβάνε, ούτε Λύκειο νάσαν.

Σύννεφο η φάπα στο κάθε λάθος.

Θεσσαλονίκης του Ελευθερίου Βενιζέλου

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙ-
ΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ (15-9-1916 — 10-6-1917)

I. Εισαγωγικά

1. Είναι γνωστό ότι στην Ελλάδα εκδίδεται, εδώ και πολλά χρόνια, η Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και ότι άλλαξε τίτλους, μορφή, θυρεούς, κοσμήματα, διάρθρωση και περιεχόμενο, πολλές φορές, από τα πρώτα χρόνια της Επαναστάσεως μέχρι σήμερα. Ακόμα, ξέρουμε ότι το έντυπο τούτο, στην πρώτη περίοδο, της αρχικής εκδόσεώς του, περιείχε, συχνά, εκτός των άλλων, και ειδήσεις από τα διάφορα μέτωπα του πολέμου, νεκρολογίες κ.ά. υλικό, που

Του
Δικηγόρου
Γεωργ. Χ. Χιονίδη

σήμερα διαβάζουμε στις κοινές, πολιτικές εφημερίδες, τις οποίες ενδίδουν δημοσιογραφικοί οργανισμοί. Έτσι, τα σώματα της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, ιδιαίτερα των πρώτων χρόνων, είναι πηγή πληροφοριών και για την ιστορία εκείνης της εποχής, εκτός του ότι περιέχουν σπουδαία ντοκουμέντα για τον μελετητή του δικαίου στην ευρύτερή του έννοια, δηλαδή όλου του κλάδου του. Και από την άποψη αυτή η Εφημερίδα της Κυβερνήσεως είναι μια ζωντανή και πολύτιμη μαρτυρία για τη μελέτη της ιστορίας του δικαίου της χώρας μας (όπως, άλλωστε, συμβαίνει και με τις ανάλογες εκδόσεις και των άλλων κρατών). Αλλά η Εφημερίδα αυτή δεν παρουσιάζει σήμερα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον κοινό ιστορικό, εκτός εκείνων των φύλλων της, τα οποία κυκλοφόρησαν σε εξαιρετικές περιστάσεις και σημάδεψαν την ιστορία του τόπου, διότι δημοσιεύονται σ'

αυτά καινούργια Συντάγματα, Ψηφίσματα, Διαγγέλματα, Διακηρύξεις, Διατάγματα επαναστατικών ή πραξικοπηματικών κυβερνήσεων, Αναγκαστικοί Νόμοι και Νομοθετικά Διατάγματα, ανακοινώσεις για εκπτώσεις βασιλέων κ.λ. Στις εξαιρετικές τούτες περιπτώσεις τα τεύχη της Ε.τ. Κ. (ή Φ.Ε.Κ., όπως γράφεται: συντηρημένα, δηλαδή Φύλλον της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως) είναι πολύτιμος καθρέπτης και οδηγός για να μπορέσει ο κατοπινός μελετητής να σταθμίσει και να αξιολογήσει κατάλληλα και πετυχημένα τα γεγονότα, γιατί σε τούτα συνταριάζεται, συνήθως, η λιτή, δωρική και ψυχρή διατύπωση των επίσημων νομοθετικών καιμένων, εμπτισμένη και μοποιασμένη, όμως, με τον θερμό παλμό, που οφείλεται στην αναπόφευκτη επίδραση και στις αλυσιδωτές επιπτώσεις της περιρρέουσας, εξαιρετικής ατμόσφαιρας, εξαιτίας των δρωμένων σ' εκείνους τους σημαντικούς και σημαδιακούς σταθμούς της πολυκύμαντης νεοελληνικής ιστορίας μας.

2. Μια εξαιρετική εποχή, με πολλές ιδιομορφίες, ιδιαιτερότητες

και πρωτοτυπίες, είναι η χρονική περίοδος της δεύτερης δεκαετίας του 20ου αιώνα και ιδιαίτερα του τρίτου τετραμήνου του 1916 και του πρώτου εξαμήνου του 1917, οπότε η Ελλάδα είχε δύο κυβερνήσεις, μια στην Αθήνα και μια στη Θεσσαλονίκη. Πέδαια, το φαινόμενο τούτο δεν είναι μοναδικό, ιδιαίτερα στη χώρα μας, αρκεί, π.χ., να ξαναδιαβάσουμε την εξιστόρηση της απερίγραπτης καταστάσεως (δηλαδή της ακαταστασίας), που επικρατούσε στα χρόνια της επαναστάσεως του '21 και ύστερα ή, πιο πρόσφατα, να θυμηθούμε τα γεγονότα της Γερμανικής Κατοχής ή και του τελευταίου Εμφυλίου Πολέμου.

II. Πληροφορίες για το παρουσιαζόμενο σώμα της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης

Θα εσέλθω απευθείας σε μια συνοπτική και προδρομική ανακοίνωση και επισκόπηση των περιεχομένων της επίσημης εκδόσεως, που είχε τον τίτλο: ΕΦΗΜΕΡΙΣ/ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ και είχε επάνω τον γνωστό θυρεό του βασιλικού οίκου, με τους δύο ροκαλοφόρους (ένα στην καθεμιά πλευρά του σταυρού) και το στέμμα δύο φορές, ένα επάνω από τον σταυρό και ένα δεύτερο στην κορυφή (του

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο θυρεός και η επικεφαλίδα της Εφημ. της Κυβερνήσεως της Θεσ/νίκης (1916 - 17)

θυραύ) και κάτω τη γνωστή συνθηματολογική φράση: «Ισχύς μου, η αγάπη του λαού».

1. Το 1975 βρήκα στο γνωστό βιβλιοπωλείο και εκδοτικό οίκο παλιών εκδόσεων της Αθήνας του Νότιου Κεραβία (που, εδώ και μερικά χρόνια, διευθύνει πια ο γιός του Διονύσης) και αγόρασα έναν δευτέρο τόμο 1053 σελίδων, σε 40 στήλια, στη ράχη του οποίου γράφονται τα εξής: ΕΦΗΜΕΡΙΣ/ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ/ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ Α - Β 1916-17.

Η επέτειος της συμπλήρωσης των 50 χρόνων από τον θάνατο του μεγάλου Εθνάρχη Ελευθερίου Βενιζέλου υπήρξε το έναυσμα, ώστε να καταπιαστώ με τη μελέτη των περιεχομένων και του κειμένου του τόμου.

Πρέπει, όμως, να διευκρινίσω αμέσως ότι στα περιορισμένα χρονικά πλαίσια, που είχα για την προεργασία τούτης της σύντομης ανακοίνωσης, δεν κατάρθωσα να κάμω ειδική έρευνα στα αρχεία και στις βιβλιοθήκες, ώστε να εξακριβώσω εάν ο τόμος, που έχω στη βιβλιοθήκη μου, περιέχει ή όχι το σύνολο των φύλλων (των τευχών Α' και Β') που εκδόθηκαν, ούτε είχα στη διάθεσή μου σώμια των φύλλων του Γ' τεύχους, που κυκλοφόρησε, οπωσδήποτε, μετά την 9.10.1916, όπως θα δούμε πιο κάτω. Ακόμα, δεν έχω κάμει βιβλιογραφική τεκμηρίωση σχετικά με την έκδοση της εφημερίδας τούτης, πολύ δε περισσότερο για τα γεγονότα, που ιστορούνται σ' αυτή. Στις μελλοντικές επιδιώξεις μου είναι: η κάλυψη όλων τούτων των κενών και των ελλείψεων και η έκδοση ειδικής μονογραφίας, στην οποία θα δοθεί ευρεία περιληψη των περιεχομένων και θα αναδημοσιευθούν όσα κείμενα παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία, ως ιστορικά και νομικά μνημεία.

2. Το σώμα αυτό της εφημερίδας της Προσωρινής Κυβερνήσεως της Θεσσαλονίκης (της «Εθνικής Αμύ-

νης», όπως λεγόταν αλλιώς και από τον λαό), αποτελείται από 332 φύλλα και πιο συγκεκριμένα από 177 του Α' τεύχους και 155 του Β' τεύχους. Από τούτα, 73 του Α' και 54 του Β' τεύχους κυκλοφόρησαν το 1916 και 104 του Α' και 101 του Β' τεύχους δημοσιεύτηκαν το 1917.

Εδώ χρειάζεται να διευκρινιστεί, για την ακρίβεια, ότι στην αρχή, δηλαδή από το 1ο μέχρι το 13ο φύλλο, έβγαίνει, μενάζα, ένα, κοινό τεύχος, στο διάστημα από τη 15 Σεπτεμβρίου μέχρι την 8η Οκτωβρίου του 1916, με αριθμητή σελίδων 1-26. Στις 9.10.1916 η εφημερίδα τούτη χωρίστηκε σε τρία (3) τεύχη, σύμφωνα με όσα ίσχυαν και στην υπόλοιπη Ελλάδα μετά το Βασιλικό Διάταγμα της 28.11.1915, το οποίο απέτέλεσε τον οδηγό και για τούτη την καινοτομία. Το Α' τεύχος πείριχε τα Διατάγματα, τόσο τα νομοθετικού περιεχομένου (δηλαδή τους συνταγματικούς νόμους), όσο και τα εκτελεστικά. Το Β' τεύχος περιλαμβάνει τις ανακοινώσεις για το περιεχόμενο των διαταγμάτων, τα οποία αναφέρονται σε προαγωγές, μεταθέσεις κτλ. υπαλλήλων, όπως και ανώτατων διευθύνσεων, επιτρόπων-Αντιπροσώπων της Κυβερνήσεως στα τοπικά διαμερίσματα της Επικράτειας. Το Γ' περιλαμβάνει τα τέσσερα «Παραρτήματα».

Έτσι, στο 14ο φύλλο, της 9.10.1916, δημοσιεύεται για πρώτη φορά: «Σύνοψις περιεχομένων», η ένδειξη «Τεύχος Α'» και τα δημοσιευόμενα Διατάγματα παύουν (προς στιγμήν) να είναι ενάρτημα, όπως συνέβαινε στην αρχή και ξαναγίνεκε ύστερα. Στο φύλλο τούτο δημοσιεύεται το κείμενο Δ'/τος, στο 3ο άρθρο του οποίου γράφεται ότι τα μέχρι τότε φύλλα, που εκδόθηκαν, θα αποτελούν ένα σώμα με τα όσα εκδίδονται πλέον ως Α' τεύχος με συνεχόμενη σελιδαρίθμηση. Τα άλλα τεύχη έλαβαν δική τους αριθμη-

ση και σελιδαρίθμηση (συνεχόμενη και σ' αυτά).

3. Αξίζει να σημειωθεί ότι όλα τα φύλλα της Εφημερίδας αυτής της Κυβερνήσεως εκδόθηκαν στη Θεσσαλονίκη, εκτός από τα πρώτα 7 (15.9. - 29.9.1916), που τυπώθηκαν στα Χανιά, αν και το 7ο φέρει ως τόπον εκδόσεώς του τη Θεσσαλονίκη και ημερομηνία την 29.9.1916. Όπως σημειώθηκε, όμως, στο 14ο φύλλο της το σχετικό κείμενο (άρθρο 3ο), γράφει ότι «...το δε εν Χανίοις εκδοθέν υπ' αριθμ. 7 συγχωνεύεται εις το εν αυτή πόλει εκδοθέν υπ' αριθμ. 6 φύλλον».

Το 7ο φύλλο παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, διότι δημοσιεύονται σε τούτο (και μάλιστα σε μιά σελίδα) έξι Δ/γματα. Τα 44-45 (της 22.9.1916), φέρουν ως τόπος υπογραφής τους τη Σάμο, τα 46 (της 23.9.1916), τη Χίο, τα 47-48 (της 25.9.1916) τη Μυτιλήνη και το 51 (της 27.9.1916) τη Θεσσαλονίκη, με τούτο δε διορίστηκε υπουργός των Στρατιωτικών ο υποστράτηγος Εμμ. Ζυμβρακάκης. Οι χρονολογίες αυτές είναι: ενδεικτικές των μετακινήσεων (από τόπο σε τόπο), της «Προσωρινής Κυβερνήσεως», η οποία εγκαταστάθηκε, τελικά, στη μακεδονική πρωτεύουσα, γι' αυτό και είναι γνωστή και ως «Κυβέρνησις της Θεσσαλονίκης».

III. Μερικές επισημάνσεις για αξιόλογα ιστορικά γεγονότα

Θα καταβληθεί προσπάθεια να χυνηλατηθούν ορισμένα ιστορικά γεγονότα, όπως αναδύονται από τις σελίδες των φύλλων, κυρίως του Α' τεύχους, τούτης της εφημερίδας:

1. Το 1ο φύλλο της (της 15.9.1916) αρχίζει με τη δημοσίευση του λόγου που εκφώνησε ο δικηγόρος Νικόλαος Ζουριδής στην πλατεία του Άρσως (των Χανίων), στο «ένοπλον συλλαλητήριο», της 13 Σεπτεμβρίου 1916 (σελ. 1-2). Στη συνέχεια δημοσιεύεται: «Προκήρυ-

ξίς της προσωρινής Κυβερνήσεως προς τον Ελληνικόν Λαόν» η οποία αρχίζει (σελ. 3η) με την πρόταση: «Το ποτήριον των πικρών, των εξευτελισμών και των ταπεινώσεων υπερεπληρώθη» και τελειώνει (σελ. 4η) με την εξής παράγραφον: «Και ορμώμεν εις τον αγώνα τούτον με την πλήρη πεποίθησιν, ότι το Έθνος, καλούμενον εν απουσία του Κράτους, εις εθνικόν συναγεμνόν, θα επιτελέσῃ και πάλιν το θαύμα εκείνο, το οποίον είναι αναγκαίον, όπως επαναφερθῇ το Έθνος εις την τροχιάν, από της οποίας εξέκλινεν από ενός κα: ημίσεως (SIC) έτους». Το κείμενον υπογράφουν ο: Ελευθέριος Βενιζέλος και Πάυλος Κουντουριώτης, δηλαδή η αρχική δυαδρις, η οποία, αμείωως ύστερα, έγινε (τελική και οριστική) τριανδρία.

Πραγματικά, στο 2ο φύλλο, που είναι της ίδιας ημερομηνίας (15.9.1916) δημοσιεύεται (σελ. 6η), το αρθρ. 6 Διάταγμα, το οποίο πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι έχει τη μεταγενέστερη (σε σχέση με την ημερομηνία, που γράφεται στην εφημερίδα, ως χρόνος εκτυπώσεώς της) ημερομηνία της 17.9.1916 και του οποίου το περιεχόμενο έχει ως εξής:

«Ασκούντες την, δια του από 13 Σεπτεμβρίου 1916 λαϊκού ψηφίσματος, δοθείσαν ημίν εξουσίαν προς πρόσληψιν και τρίτου μέλους της προσωρινής Κυβερνήσεως.

Αποφασίζομεν

Προσλαμβάνομεν ως τρίτον μέλος προς συμπλήρωσιν της Προσωρινής Κυβερνήσεως τον Αντιστράτηγον Παναγιώτην Δαγκλήν.

Χανιά τη 17 Σεπτεμβρίου 1916

**Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ
ΕΛΕΥΘ. Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
Π. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ»**

Η πρώτη δημοσιευόμενη πράξη της κυβερνήσεως είναι η εξής πρόσκλησή της:

«Προς τας αρχάς της Νήσου Κρήτης.

Προσκαλούμεν πάσας τας εν τη νήσω

αρχάς να εξακολουθήσι λειτουργήσαι ως και μέχρι σήμερον. Εις τας ιεραρχικάς σχέσεις των την θέσιν της εν Αθήναις Κυβερνήσεως καταλαμβάνει η προσωρινή Κυβέρνησις, προς την οποίαν οφείλουν να αναφέρονται του λοιπού δια τα καθήκοντα της υπηρεσίας των».

Στη συνέχεια καταχωρίζεται απόφαση (με τίτλο: ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ/ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ»), η οποία αναφέρεται στην απόλυση των νομαρχών Λασιθίου και Ρεθύμνης και στον διορισμό νέων.

Με το πρώτο δε Διάγραμμα (της 15.9.1916) η Προσωρινή Κυβέρνηση απόλυσε επτά δημοσίους υπαλλήλους, του τελωνείου, της εφορείας και του ταμείου, ενώ το δεύτερο (της επόμενης ημέρας), αναφερόταν στον όρκον των δημοσίων υπαλλήλων. Ο όρκος αυτός ήταν ο εξής: «Ορκίζομαι να φυλάττω πίστιν εις την Πατρίδα, υπακοήν εις την Προσωρινήν Κυβέρνησιν και τους Νόμους και να διαχειρίζομαι τιμίως και ευσυνειδήτως την ανατεθείσαν μοι υπηρεσίαν». Διευκρινιζόταν ότι όσοι υπάλληλοι υπηρετούσαν ήδη δεν χρειάζοταν να ορκιστούν πάλι: «... Πλην αν η Προσωρινή Κυβέρνησις διατάξῃ άλλως, δια τινων υπαλλήλων τούτων» και, τέλος, ότι οι νεοδιορισθέντες νομάρχες απ' αυτήν «... εκπληρούσι: καθήκοντα και λαμβάνουσι: μισθόν από της ημέρας του διορισμού των και προ της αρχαιομοσίας».

Το 18 Διάταγμα (της 19.9.1916) αφορά στον τρόπο της κηρύξεως του στρατιωτικού νόμου και με το επόμενο και ταυτόχρονον κηρύχθηκε τούτος στον νομό του Ηρακλείου (όπως έγινε, αργότερα, και για άλλες περιοχές), ενώ με το 40 (της επόμενης ημέρας), συγκροτήθηκε το Στρατοδικείο της Κρήτης, με έδρα τα Χανιά και με άλλο (αναριθμητο), της επόμενης ημέρας, χορηγήθηκε αμνηστία στους πολιτικούς και στους στρατιωτικούς, που θα κατέθεταν τα

όπλα σε 24 ώρες, ενώ προηγουμένως έγινε η σύστασις του 3ου Συντάγματος Κρητών, με έδρα το Ηράκλειον. Η κατάσταση ήταν δύσκολη και υπήρχε έλλειψη τροφίμων, γι' αυτό εκδόθηκε διαταγή που απαγόρευε την εξαγωγή πολλών τροφίμων κ.τ.λ. από το νησί της Κρήτης.

2. Στη Θεσσαλονίκη, η Προσωρινή Κυβέρνηση άρχισε να οργανώνεται καλύτερα, διόρισε νομάρχες και ανώτατους αξιωματικούς και για τα άλλα νησιά.

Στις 3.10.1916 διορίστηκε υπαρχηγός των Εξωτερικών ο Νικόλαος Πολίτης (και ύστερα άρχισε η ταποθέτησις Προξένων και άλλων ανώτατων, ανώτερων και κατώτερων λειτουργών και υπαλλήλων στο Εξωτερικό). Μετά δύο ημέρες έγινε η σύστασις εννέα Διευθύνσεων, των οποίων προϊστάμενοι ήταν ισάριθμοι Σύμβουλοι, συγκροτήθηκε ναυτική μείρα, αργότερα δε ιδρύθηκε και η Πουρगीο Ναυτικών. Ακόμα, συγκροτήθηκε «Έμπεδον Τμήμα Ιππικού», με έδρα τα Γιαννιτσά και Αεροπορικό Σώμα του Ναυτικού (που είναι: αξιοσημείωτο γεγονός και η εποχή εκείνη), ενώ οι μεραρχίες ήταν τέσσερεις, δηλαδή της Θεσσαλονίκης, των Σερρών, της Κρήτης και του Αρχιπελάγους, ρυθμίστηκε η χρησιμοποίησις γραμματιστήμων και δικαστικά ένοσηια, ενώ καθορίστηκε και το χαρτόσημο «των Νέων Κυρών» και προσκλήθηκαν στα όπλα Έλληνες και Ισραηλιτες και αργότερα και οι Μουσουλμάνοι (που χρησιμοποιούνταν στις βοηθητικές υπηρεσίες). Στις 16.10.1916 δημοσιεύτηκε Δ/γμα, με το οποίο ιδρύθηκαν δύο στρατοδικεία, ένα στη Θεσσαλονίκη και ένα στα Χανιά.

3. Στο 34 φύλλο (της 11.10.1916), δημοσιεύεται (στα ελληνικά και στα γαλλικά), κείμενον του υπουργού των Εξωτερικών, όσον αφορά (στην εισαγωγή), αναγράφεται και δικαιολογείται, γιατί η Προσωρινή Κυβέρνηση (της Θεσσαλονίκης) έρωσε τον πόλεμον εναντίον της Βουλγαρίας.

αρίας και της Γερμανίας.

Η στρατιωτική δύναμη της Κυβερνήσεως ενισχύθηκε και συγχρονίσθηκε σε δυο Σώματα: Στο Α', με έδρα τη Θεσσαλονίκη, που είχε τη Μεραρχία των Σερρών και τα 1ο, 2ο και 3ο Συντάγματα πεζικού (που έδρευαν στη Θεσσαλονίκη) και τη Μεραρχία Αρχιπελάγους, με τα 4ο-5ο Συντάγματα πεζικού (που επίσης, έδρευαν στη Μυτιλήνη και το 6ο στη Σάμο). Και στο Β' Σ.Σ. (που έδρευε), επίσης, στη Θεσσαλονίκη, και αποτελούνταν από τη Μεραρχία Κρήτης (που έδρευε στα Χανιά και είχε το 7ο Σύνταγμα πεζικού στα Χανιά, το 9ο στο Ρέθυμνο και το 10ο στο Ηράκλειο) και τη Μεραρχία Κυκλάδων, με έδρα τη Θεσσαλονίκη και με το 10ο Σύνταγμα πεζικού στη Σάμο και τα 11ο-12ο στη Θεσσαλονίκη. Τον Απρίλιο του 1917 καταρτίστηκε και 13ο Σύνταγμα πεζικού, με έδρα το Αργοστόλι, γιατί προσχώρησε και η Κεφαλονιά (όπως και άλλα νησιά)

Και κλείνοντας την ανασκόπηση του έτους 1916 θα μνημονεύσω το 538 Δ/γμα (που δημοσιεύτηκε στο 42 τεύχος, της 25.11.1916), με το οποίο επιτάχθηκε στη Χωροφυλακή να προσλαμβάνει ιδιώτες αστυνομικούς «πράκτορες», που θα χρησιμοποιούνταν σε καθήκοντα σχετικά με τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, προβλέπονταν δε και η πρόσληψη εισαγομένων από το εξωτερικό ντετέκτιβς, με μηνιαίο μισθό. Δηλαδή, η αιώνια, πάντοτε ιστορία...

4. Από τα φύλλα του (Α' τεύχους του) δευτέρου έτους (1917), σημειώνω το 60 (της 29 Μαρτίου), το οποίο αναφέρεται στην κήρυξη ως εθνικών κειμηλίων των εξής βυζαντινών εκκλησιών της Θεσσαλονίκης, γιατί, όπως γράφεται, είχαν ιστορική και καλλιτεχνική αξία: 1) Του Αγίου Γεωργίου, 2) του Αγίου Δημητρίου, 3) της Αγίας Σοφίας, 4) της Θεομήτορος (Αγίας Παρασκευής), 5) του Προφήτου Ηλία, 6) της Παναγίας Χαλκίων, 7) των

Αγίων Αποστόλων, 8) της Αγίας Αικατερίνης και 9) του Αγίου Παντελεήμονος, απαγορεύονταν δε οι εργασίες σε τούτες χωρίς άδεια του Τμήματος Βυζαντινών Αρχαιοτήτων της Κυβερνήσεως.

Στο ίδιο φύλλο δημοσιεύεται Δ/γμα, με το οποίο αποφασίζεται η κρατική (εφάπαξ), επιχορήγηση της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, με το ποσό των 10.000 δραχ., με σκοπό την πρώτη έκδοση του περιοδικού «Γρηγόριος Παλαμάς».

Στο 7ο φύλλο (της 14.4.1917), καταχωρίζεται άλλο Διάταγμα, με το οποίο πρωτοκαθεριώνεται: «ο φόρος επιτηδεύματος, για τους ιδιοκτήτες καφενδείων και κινηματογράφων», μιά και οι πρώτες, τότε, κινηματογραφικές προβολές, γίνονταν στα καφενεία, όπως, άλλωστε, συνέβαινε, μέχρι και τα τελευταία χρόνια, στα χωριά, ιδιαίτερα στα φτωγά και στα ορεινά.

Στο 77 φύλλο (της 24.4.1917), υπάρχει Δ/γμα, με το οποίο αποφασίστηκε να αποδοθεί στη θεία λατρεία η βυζαντινή εκκλησία της Θεομήτορος (Αγίας Παρασκευής) και να μη μετατραπεί, τελικά, σε Μακεδονικό Μουσείο των Ρωμαϊκών Χρόνων, αλλά να χρησιμοποιηθεί, για το σκοπό αυτόν, η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου.

Λίγο ύστερα (με σημαντικό καθυστέρηση), εκδόθηκε Δ/γμα, με το οποίο εγκρίθηκε το από 21.12.1916 ψήφισμα του Δημοτικού Συμβουλίου της Θεσσαλονίκης, που αναφερόταν στη διεύρυνση της πλατείας του Λευκού Πύργου και των γύρω δρόμων, ώστε να προκύψει μιά νέα πλατεία, μεταξύ των πλατειών του Λευκού Πύργου και του Πεδίου του Άρειους.

5. Εξαρετικά ενδιαφέρον (από νομική, κοινωνικοοικονομική πολιτική, αλλά και ιστορική άποψη), παρουσιάζει το 94 τεύχος (της 22.5.1917), όπου δημοσιεύεται μιά «δέσημη θεσμικών νόμων» (όπως θα λέγαμε σήμερα): α) για την παραχώ-

ρηση κτημάτων σε καλλιέργητές, για τον σχηματισμό μικρών ιδιοκτησιών, β) για τη ρύθμιση των ενόμιμων σχέσεων στις «δημόσιες γαίες», σύμφωνα με τους οθωμανικούς νόμους, γ) για την αναγκαστική απαλλοτρίωση αγροτικών ακινήτων, δ) για την έκδοση ομολογιών για την αποξήρανση απαλλοτριωμένων αγροτικών κτημάτων και ε) για την παραχώρηση κτημάτων στη Μακεδονία, σε μετέχοντες στον Εθνικό Αγώνα. Η νομοθεσία αυτή φέρνει (κυρίως) τη σφραγίδα του Ανδρέα Μιχαλακόπουλου και αποτέλεσε υπόδειγμα για την κατοπινή αγροτική νομοθεσία ολόκληρης της χώρας.

6. Αλλά και το Β' τεύχος παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον, ιδιαίτερα γιατί δημοσιεύονται σε τούτο αξιόλογες πληροφορίες για την τοπογραφία την ιστορία κ.τ.λ. στην Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης της Θεσσαλονίκης, αλλά και άλλων περιοχών (πόλεων και χωριών), της υπόλοιπης επικράτειας αυτής της Κυβερνήσεως.

Σημειώνω μερικώς:

Α'. Με Δ/γμα της 24.10.1916 ανατέθηκαν προσωρινά τα καθήκοντα του προϊσταμένου του Γραφείου Αρχαιοτήτων και Καλών Τεχνών της Κυβερνήσεως στον Έφορο Αρχαιοτήτων Μακεδονίας Γεώργιο Οικονόμου, ενώ (μετά λίγες ημέρες), Έφορος των Αρχαιοτήτων της Μακεδονίας τοποθετήθηκε ο Φ. Βερσάκης. Αργότερα διορίστηκε «... ο Πλάτων Ροδοκανάκης επόπτης των Βυζαντινών αρχαιοτήτων, προς επισυλλογήν, ταξινόμησιν και μελέτην των εις αυτάς αναγομένων κειμηλίων...». Η επισήμανση αυτή είναι: επίκαιρη πάντοτε και ιδιαίτερα τώρα, οπότε στοιμάζεται, επί τέλους η θεμελίωση, στη Θεσσαλονίκη, του Βυζαντινού Μουσείου της.

Β'. Στις 28.10.1916 προήχθηκε: «Ο εν Βελθενδώ Σχολάρχης Κ. Πηχεύιν εις καθηγητήν των Ιερών του εν Καστοριά ατελούς γυμνασίου». Πρόκειται —όπως είναι γνωστό—

Το Λ.Ε.Ν. στο 42ο συνέδριο της Παμμακεδονικής

Το Λύκειο των Ελληνίδων Νάουσας παραδρέθηκε στο 42ο συνέδριο της Παμμακεδονικής Ένωσης ΗΠΑ και ΚΑΝΑΔΑ που έγινε στην Φιλαδέλφεια των Η.Π.Α. στις 13—17 Ιουλίου και χόρευε για τους συνέδρους.

Οι ομογενείς και οι σύνεδροι φιλοξένησαν και περιποιήθηκαν με συγκινητική ζεστασιά το κλιμάκιο του Λ.Ε.Ν. που είχε επικεφαλής

τις κυρίες Καίτη Τσίτση και Βέτα Χωνού.

Στο 42ο συνέδριο της Παμμακεδονικής παραδρέθηκαν ο υπουγός Μακεδονίας - Θράκης κ. Σ. Παπαθεμελής, ο κ. Κ. Βαβούσκος πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και οι πρέσβεις και πρόξενοι της Ελλάδας στον Καναδά και Η.Π.Α.

Τις εντυπώσεις που άφησε το

Λ.Ε.Ν. στην Φιλαδέλφεια, στο συνέδριο, αποδίδει πιο εύλωττα, από

Επιμέλεια Λευκής Σαμαρά

κάθε τι το παρακάτω δελτίο τύπου της Παμμακεδονικής Ένωσης:

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Το 42ο Εθνικό Συνέδριο της Παμμακεδονικής Ένωσης, που έγινε στη Φιλαδέλφεια της Πεννσυλβανίας, με συμμετοχή αντιπροσώπων από όλη τη Β. Αμερική, λάμπρυναν με την παρουσία τους μέλη χορευτικού Συγκροτήματος του Λυκείου Ελληνίδων Νάουσας με επικεφαλής την δραστήρια Αρχηγό κ. Κ. Τσίτση και την κ. Β. Χωνού.

Οι λεβεντόκορμοι χορευτές και χορεύτριες έδωσαν πολλές παραστάσεις στις 14, 15, 16 και 17 Ιουλίου 1988, και εντυπωσίασαν το κοινό με τους ωραίους ελληνικούς χορούς, τις αυθεντικές φορεσιές τους, και την ζωντανή μουσική τους.

Επίσης ο χοροδιδάσκαλος με τους χορευτές έδωσαν μαθήματα χορού στη Νεολαία της Παμμακεδονικής

Με την επίσκεψή τους αυτή στη Φιλαδέλφεια το Λύκειο Ελληνίδων Νάουσας όχι μόνον έδωσε αίγλη και ενθουσιασμό στο Συνέδριο, αλλά και συνετέλεσε στη σύσφιξη των δεσμών των μελών της Παμμακεδονικής και του Λυκείου καθώς και στην προβολή της ένδοξης και ιστορικής πόλης της Νάουσας.

Για το τμήμα Δημοσιευμάτων της Παμμακεδονικής,

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΧΤΑΡΙΔΗΣ

Ύπατος Πρόεδρος

για το γιό του Αναστασίου Πηγεώνος, του οποίου τα «Απομνημονεύματα» (που υπάρχουν στα αρχεία του Ι.Μ.Χ.Α.). πλούτισαν σημαντικά τις πληροφορίες μας για τον Βόρειο Ελληνισμό στα τέλη του 19ου αιώνα (χάρη και στις μελέτες του μέλους της εταιρείας μας κ. Κωνσταντίνου Βακαλόπουλου, που έκαμε ευρεία χρησιμοποίησή τους στο ομιλούμενο βιβλίο του).

Γ'. Τον Μάρτιο του 1917 διορίστηκε, μεταξύ άλλων, μέλος του νέου Γενικού Διοικητικού Συμβουλίου της Γεωργικής Τράπεζας Μακεδονίας «...και ο Αλέξανδρος Λέτσας, ως αντιπρόσωπος του Νομού Φλωρίνης», δηλαδή ο μετέπειτα γνωστός γεωπόνος-συγγραφέας και κυρίως θεμελιωτής των κτιρίων της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών.

Δ'. Τον Απρίλιο του 1917 διορίστηκαν ως μέλη της Επιτροπής του Μακεδονικού Μουσείου ο Τριηματάρχης Βυζαντινών αρχαιοτήτων Ροδοκανάκης, ο πρώην μητροπολίτης Λεοντοπόλεως Σωφρόνιος και ο (Γάλλος) αρχαιολόγος Ερνέστος Εμπάρ.

Ε'. Τέλος, με Δ/γρια άρθηκε η απαγόρευση για την πώληση, από το υποκατάστημα της Θεσσαλονίκης της Τράπεζας της Ανατολής, προς τους Θεσσαλονικείς Ιακώβ, Ισαάκ, Νεσίμ και Σαμουήλ Μπέζα (της

γνωστής εβραϊκής οικογένειας εμπόρων) ενός χανιού, που διέθετε (εσωτερικά και εξωτερικά) 20 μαγαζιά και άλλα εξαρτήματα και ονομαζόταν «Χάνι (του) Ρογγότη». Σύμφωνα με τους τίτλους ιδιοκτησίας του (της 9-10 Φεβρουαρίου 1314 οθωμανικής χρονολογίας), τούτο βρισκόταν στη συνοικία «Μάλτα» και συνόρευε δεξιά (για τον εισερχόμενο) με δρόμο και καταστήματα της Καστανιόνης, αριστερά με το Χάνι Γιλδίξ, πίσω με το Χάνι του Σαίτα και μπροστά με δημόσιο δρόμο. Η τιμή πώλησής του ορίστηκε σε 415.000 δραχμές.

Πιστεύω, λοιπόν, ότι ο αναγνώστης θα σχημάτισε μία, έστω αμυδρή, εικόνα για τα περιεχόμενα αυτού του σώματος της παραπάνω Εφημερίδας και ελπίζω ότι θα συμφωνεί στη διαπίστωση ότι αξίζει να γίνει πιο συστηματική η μελέτη της νομοθεσίας εκείνης της, εξαιρετικά ιδιόρρυθμης, εποχής, της «Προσωρινής Κυβερνήσεως» Θεσσαλονίκης, γιατί οι ειδήσεις του μνημείου αυτού δεν ενδιαφέρουν μονάχα τη νομική, αλλά και την ιστορική, γενικά, επιστήμη ολόκληρης της χώρας και, βέβαια, της Μακεδονίας πιο ειδικά, αφού οι παρεχόμενες πληροφορίες για τούτη είναι περισσότερες και πιο σημαντικές.

ΚΡΑΣΙ «ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ»

Κρασί «Ονομασίας Προελεύσεως»

Τι είναι κρασί «Ονομασίας Προελεύσεως»;

Σύμφωνα με την ελληνική και κοινοτική νομοθεσία, κρασί Ονομασίας Προελεύσεως, χαρακτηρίζεται το προϊόν που προέρχεται από την περιοχή της οποίας το όνομα φέρει στην ετικέτα του. Οι ποιοτικοί χαρακτήρες του κρασιού αυτού οφείλονται σε φυσικούς και τεχνικούς παράγοντες της συγκεκριμένης περιοχής. Ως εκ τούτου κρασί «Ονομασίας Προελεύσεως» χαρακτηρίζεται το κρασί που:

α) παράγεται αποκλειστικά και μόνο από εκλεκτά σταφύλια της συγκεκριμένης περιοχής της οποίας το όνομα φέρει στην ετικέτα.

β) παράγεται από μία ή περισσότερες και πάντοτε τις ίδιες ποικιλίες αμπελών που καλλιεργούνται με τις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας μέσα σε αμπελουργικές ζώνες που έχουν οριστεί από το Υπουργείο Γεωργίας και έχουν αναγνωρισθεί νομοθετικά σαν περιοχές παραγωγής κρασιού Ανωτέρας Ποιότητας.

γ) οινοποιείται σύμφωνα με τον παραδοσιακό τρόπο της περιοχής.

δ) οινοποιείται κάτω από συνθήκες σύγχρονης τεχνολογίας που βελτιώνουν την ποιότητά του.

ε) οινοποιείται σε οινοποιείο που βρίσκεται μέσα στη συγκεκριμένη αμπελουργική ζώνη.

Σύμφωνα με κυβερνητικό διάταγμα που υπεγράφη το 1971, η Ονομασία «Νάουσα» δίνεται σε οίνο ερυθρό ξηρό, που έχει παραχθεί από σταφύλια της ποικιλίας Ξινόμαυρο που καλλιεργείται στην αμπελουργική ζώνη, καθορισμένη από το Υ-

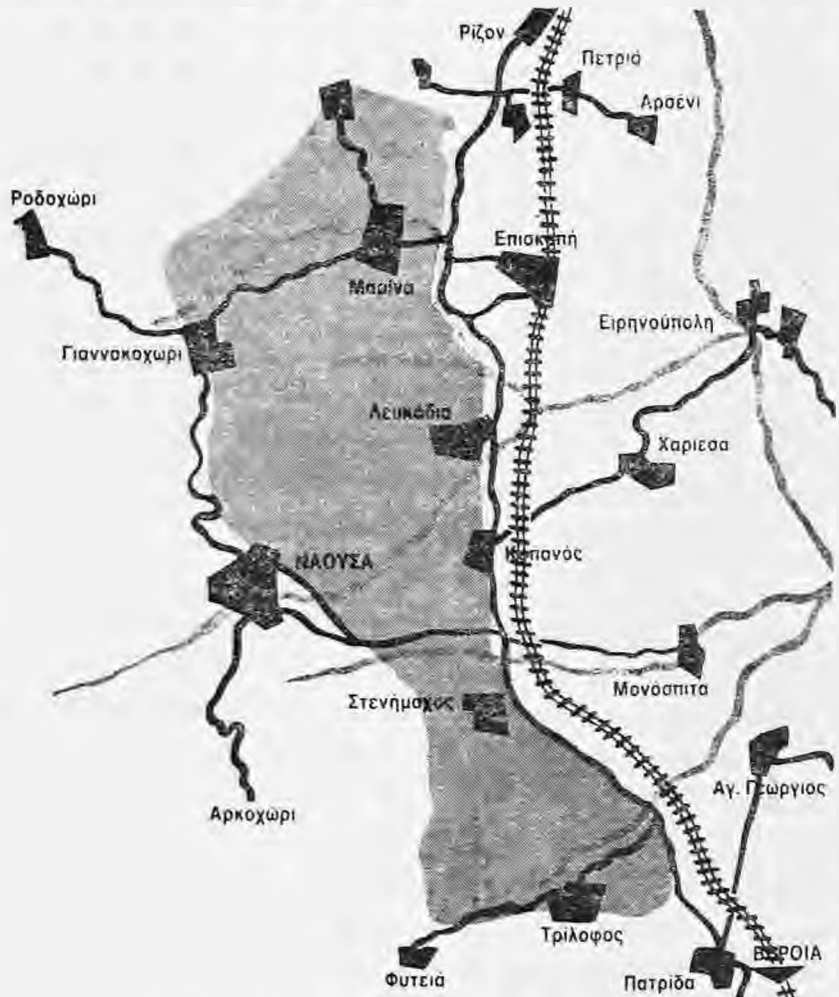
πουργείο Γεωργίας, κι έχει παραμείνει σε δρύινα βαρέλια τουλάχιστον για ένα χρόνο.

Συγκεκριμένα το «Διάταγμα υπ' αριθμ. 502, περί αναγνωρίσεως Ο-

νομασίας Προελεύσεως οίνων» αναφέρει:

«Η Ονομασία Προελεύσεως Νάουσα τυγχάνει απλής, αναγνωρίζεται δε και προστατεύεται προκειμέ-

ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΗ ΖΩΝΗ ΟΙΝΟΥ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΩΣ ΝΑΟΥΣΣΑ

Η αμπελουργική ζώνη Οίνου Ονομασίας Προελεύσεως Νάουσσα έχει έκταση 7.000 στρεμμάτων και η κατανομή των αμπελώνων κατά κοινότητα είναι:

Κοινότητα	Εκταση (στρέμματα)	Αμπελώνων
1. Νάουσα	1.500	αμπελώνων
2. Μαρίνα	2.150	»
3. Γιαννακοχώρι	750	»
4. Στενήμαχος	460	»
5. Λευκάδια	140	»
6. Τρίλοφος	1.500	»
7. Φυτεία	420	»

νου περί ξηρού ερυθρού οίνου, παρασκευαζόμενου εκ σταφυλιών της ποικιλίας «Ξινόμαυρο», προερχομένων εξ αμπελώνων του Δήμου Νάουσας και των Κοινοτήτων Στενημάχου, Γιανναχωρίου, Μαρίνης, Λευκαδίων, Κοπανού και Τριλόφου του Νοτιού Ημαθίας, κειμένων δυτικώς της σιδηροδρομικής γραμμής Βερόιας - Εδέσσης».

Με απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας καθορίζονται τα παρακάτω όπως αυτά αναφέρονται στο Φ.Ε.Κ. 689 β 24/8/71. «Ποικιλία σταφυλής και όρια περιοχής ως καθορίζονται δια του υπ' αριθμ. 502/1971 Β. Δ/τος. Ετήσια τουλάχιστον παλαιώσεις εντός δρυϊνών βαρελιών. Οι αμπελώνες δέον όπως μορφοούνται εις κυπελλοειδή ή γραμμικά σχήματα, δέχονται κλάδευμα βραχύ, αι στρεμματικά αποδόσεις των μή υπερβαίνουν τα 600 χλ/μια σταφυλών και η περιεκτικότης του γλεύκους εις σάκχαρον είναι τουλάχιστον 188 γραμμ/λίτρον».

Σκοπός του Διεπαγγελματικού Σωματείου Οίνου Ονομασίας Προελεύσεως Νάουσα

Το 1ο για την Ελλάδα Διεπαγγελματικό Σωματείο Οίνου Ονομασίας Προελεύσεως, γεννήθηκε μέσα από την επιθυμία των επαγγελματιών που ασχολούνται με την παραγωγή και εμπορία του κρασιού της Νάουσας, (αμπελοουργοί, παραγωγοί, έμποροι), να διασφαλίσουν την ποιότητα του προϊόντος τους και να αναπτύξουν περαιτέρω την προβολή του στο εξωτερικό και εσωτερικό. Έτσι, την άνοιξη του 1987, κατά την διάρκεια των εκδηλώσεων για την ανακήρυξη της Νάουσας σαν «Διεθνή πόλη Αμπέλου και Οίνου», ξεκίνησαν οι εργασίες για την δημιουργία του Διεπαγγελματικού Σωματείου Οίνου Ονομασίας Προελεύσεως Νάουσα και ολοκληρώθηκαν το καλοκαίρι του 1988 με την κατάρτιση του καταστατικού του,

σύμφωνα με το οποίο αναλαμβάνει μια σειρά από αρμοδιότητες και υποχρεώσεις που στόχο έχουν να βοηθήσουν στην:

- γνώση της προσφοράς και ζήτησης,
- προσαρμογή του προσφερόμενου προϊόντος στη ζήτηση,
- καθιέρωση κανόνων διακίνησης του προϊόντος στην αγορά, καθώς και καθορισμό της τιμής του και όρων πληρωμής,
- καθιέρωση γενικών κανόνων που να διέπουν τις σχέσεις αμπελοουργών, παραγωγών και εμπόρων,
- δημιουργία προγραμματίων έρευνας και ανάπτυξης σε όλα τα επίπεδα παραγωγής και προώθησης του προϊόντος,
- προώθηση του προϊόντος σε αγορές του εσωτερικού και εξωτερικού.

Χαρακτηριστικά του Διεπαγγελματικού Σωματείου Οίνου Ονομασίας Προελεύσεως Νάουσα

- Ιδιαίτερη Δομή και Πνεύμα που επιτρέπουν:
- τη συμφωνία μεταξύ όλων των μελών του Σωματείου για κοινή συλλογική προσπάθεια με αντικειμενικό σκοπό την προστασία και προώθηση του προϊόντος,
- τον καθορισμό της ταυτότητας και της ιδιαιτερότητας του κρασιού της αμπελοουργικής ζώνης Ονομασίας Προελεύσεως Νάουσα,
- την επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των επαγγελματιών-μελών του Σωματείου.
- Ειδικός χώρος που επιτρέπει:
- τις ελεύθερες συναντήσεις όλων των επαγγελματιών του κλάδου του κρασιού της Νάουσας,
- τον διάλογο μεταξύ των μελών του Σωματείου,
- τις συζητήσεις για την επίτευξη συμφωνίας και ισορροπίας μεταξύ των διαφορετικών ομάδων επαγγελματιών (αμπελοουργών, πα-

ραγωγών και εμπόρων) με στόχο την εξασφάλιση της καλύτερης ανάπτυξης του κλάδου.

Δυνατότητα Προσαρμογής στην οικονομική πραγματικότητα της περιοχής μέσα στα πλαίσια πάντα της εθνικής και κοινωνικής αγροτικής πολιτικής.

Οργάνωση και Συντονισμός των ενεργειών των οργανισμών έρευνας, πειραματισμού και προώθησης.

Ποιός είναι ο ρόλος του Διεπαγγελματικού Σωματείου;

Η γνώση του προϊόντων και της αγοράς

- όσον αφορά τη διαθέσιμη ποσότητα κρασιού: αν πρόκειται για αποθέματα του παραγωγού, εμπόρου ή της εσοδείας,
- όσον αφορά τις πωλήσεις: αν προκειται για πωλήσεις χύμα ή εμπυαλωμένου, στο χονδρεμπόριο ή στη λιανική,
- όσον αφορά την ποιότητα του προϊόντος: αν πληρεί τις προϋποθέσεις για να φέρει την ένδειξη της Ονομασίας Προελεύσεως Νάουσα,
- όσον αφορά τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των επαγγελματιών του κλάδου: αν αυτές διέπονται από τους γενικούς κανόνες εμπορικής πολιτικής.
- Έλεγχος του προϊόντος και βεβαίωση της ποιότητας
- μελέτες, έρευνες, έλεγχος, τόσο σε αμπελοουργικό επίπεδο, όσο και στον οινολογικό τομέα, σε ειδικά εργαστήρια του Σωματείου και σε συνεργασία με άλλους φορείς και υπηρεσίες,
- παροχή συμβουλών και τεχνική υποστήριξης,
- θεσμοθέτηση και προβολή ειδικού εμπορικού σήματος για όλους τους παραγωγούς κρασιών που θα περνούν με επιτυχία τις οργανοληπτικές διαδικασίες ελέγχου.
- Προσαρμογή στις διακυμάνσεις

Οι 12 μήνες του Ξινόμαυρου στη Νάουσα

ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ

1. Κοιμάται
2. Κοιμάται
3. Δακρύζει στις πληγές του κλαδέματος
4. Ανοίγουν οι οφθαλμοί
5. Μεγαλώνουν τα φύλλα
6. Ανθίζει - διαμορφώνει το σταφύλι
7. Αναπτύσσονται τα τσαμπιά
8. Χρωματίζονται οι ρόγες
9. Ωριμάζουν τα σταφύλια
10. Τα φύλλα κοκκινίζουν και πέφτουν
11. Οι βλαστοί ξηραίνονται
12. Κοιμάται

ΜΗΝΕΣ

Ιανουάριος
Φεβρουάριος
Μάρτιος

Απρίλιος
Μάιος
Ιούνιος

Ιούλιος
Αύγουστος
Σεπτέμβριος
Οκτώβριος

Νοέμβριος
Δεκέμβριος

Ο ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΟΣ

Κλαδεύει
Κλαδεύει
Οργώνει - λιπαίνει

Ροντίζει
Δένει τους βλαστούς στα σύρματα
Κορφολογεί

Ψεκάζει
Έχει αγωνία και περιμένει
Τρυγεί
Οινοποιεί

Ξεκουράζεται
Κλαδεύει

Σημ. Νιάουστας: Από το βιβλίο «Η ΠΟΛΗ ΜΑΣ» Έκδοση Δήμου Νάουσας 1988.

της αγοράς, όσον αφορά τον όγκο και την τιμή του προϊόντος. Προσαρμογή στις ανάγκες της αγοράς με διάφορους τρόπους, σύμφωνα με την εμπορική πολιτική της χώρας:

- διάθεση ποιοτικών και ρυθμιστικών αποθεμάτων,
- παραγωγή ανάλογη με τις καθορισμένες από το Υπ. Γεωργίας στρεμματικές αποδόσεις,
- εφαρμογή ικανοποιητικών περιθωρίων τιμής ούτως ώστε να είναι: σεβαστοί οι νόμοι του θεμιτού

ανταγωνισμού και να αποφεύγονται οι αποκλίσεις.

Ανάπτυξη της αγοράς και προώθηση του προϊόντος

- αξιοποίηση της αμπελοοινικής παράδοσης με τη συλλογή, έκθεση και προώθηση των στοιχείων που δηλώνουν και προβάλλουν το δυναμικό και την ιδιαιτερότητα της περιοχής στο χώρο του κρασιού μέσα στο χρόνο,
- συμμετοχή σε εκθέσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις,

- συλλογική προσπάθεια για την προβολή της Ονομασίας Προελεύσεως Νάουσα, με συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης,
- ενέργειες MARKETING για την εσωτερική και εξωτερική αγορά,
- πληροφόρηση του καταναλωτή από τα μαζικά μέσα επικοινωνίας και με ειδικά ενημερωτικά έντυπα.

Η ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΜΙΝΟΕΤΗΟΧΥΝΙΝΥΛ- GLYCINE (AVG) ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΟΦΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΑΙΘΥΛΕΝΙΟΥ ΠΡΟΣ ΠΑΡΑΤΑΣΙΝ ΤΗΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥ- ΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΑΚΤΙΝΙΔΙΟΥ (ACTINIDIA CHI- NENSIS PLANCH) ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΨΥ- ΚΤΙΚΗΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ

Φρούτα των ποικιλιών BRUNO, MONTY και HAYWARD αποθηκεύθησαν σε 0—10 και 95% σχετική υγρασία εμβαπτισθέντα προηγουμένως σε διάλυμα εμποδιστού του αιθυλενίου (AVG), με χρήση συνάμα απορροφητικού ή χωρίς απορροφητικού του αιθυλενίου (υπερμαγγανικών κάλι - K:Μη04).

Οι επιδράσεις των διαφόρων

μεταχειρήσεων επί των φυσικοχημικών χαρακτηριστικών του ακτινιδίου μετρήθησαν περιοδικώς κατά την διάρκεια της αποθηκεύσεως και δη από 7.11.1986 έως της 22-5-1987.

Καλύτερα διατηρήθησαν τα ακτινίδια του χειρισμού εκείνου όπου τα φρούτα των ανωτέρω ποικιλιών είχαν εμβαπτισθεί σε διάλυμα AVG των 1500 ppm για 5'

ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΡΠΩΝ ΑΚΤΙΝΙΔΙΟΥ ΜΕ ΚΟΙΝΗ ΨΥΞΗ ΣΕ ΣΑΚΚΟΥΛΕΣ ΠΟΛΥΑΙΘΥΛΕΝΙΟΥ

Καρποί ακτινιδίου των ποικιλιών HAYWARD, MONTY, ABBOTT και BRUNO που συγκομίστηκαν από φυτεία της περιοχής Χανίων, από 4 Νοεμβρίου μέχρι 16 Δεκεμβρίου 1986 όταν οι καρποί είχαν μικρή (6.3—7.4%), μέση 8.5—10.5%), ή μεγάλη (11.4—13.6%) περιεκτικότητα διαλυτών στερεών, συντηρήθηκαν σε ψυγείο με θερμοκρασία κυμαινόμενη από 1—3.5°C και με

υποκειμενική εκτίμηση της γεύσης και εμπορικότητας καρπών, στις ακόλουθες ημερομηνίες: 2 Φεβρουαρίου 1987, 26 Μαρτίου 1987 και 29 Μαΐου 1987.

Από τις μετρήσεις και εκτιμήσεις διαπιστώθηκε ότι:

1) Οι κλεισμένοι σε σακούλα καρποί είχαν μεγαλύτερη αντίσταση στην πίεση σάρκας και συντηρήθηκαν περισσότερο χρόνο από τους μη κλεισμένους.

2) Οι καρποί της 1ης συγκομιδής μετά από κάθε έξοδο τους από το ψυγείο είχαν λιγότερα διαλυτά στερεά και μικρότερη αντίσταση στην πίεση σάρκας και παρουσίασαν χειρότερη συντηρησιμότητα σε σύγκριση με τους καρπούς της 2ας ή της 3ης συγκομιδής.

3) Συντηρήθηκαν αρκετά καλά οι κλεισμένοι σε σακούλα καρποί: α) των όψιμων ποικιλιών HAYWARD και MONTY μέχρι τέλος Μαρτίου, β) της πρώιμου ποικιλίας BRUNO μέχρι τέλος Φεβρουαρίου, ενώ οι καρποί της πρώιμου ποικιλίας ABBOTT συντηρήθηκαν σχετικά καλά μέχρι τέλος Φεβρουαρίου.

**Των Σ.Μ. Λιονάκη' και
Γ. Σταυρουλάκη²**

1. Ινστιτούτο Υποτοπικών και Ελαίας Χανίων
2. Εργαστήριο Δενδροκομίας, Αριστοτέλειο Παν/μιο Θεσ/νίκης.

σχετική υγρασία 85—95%.^ε Οι καρποί αυτοί παρέμειναν στο ψυγείο είτε κλεισμένοι σε σακούλα πολυαιθυλενίου πάχους 0,05 mm είτε χωριστά να είναι κλεισμένοι.

Αξιολογήθηκαν οι παράμετροι, συγκέντρωση του αιθυλενίου και CO₂ μέσα στη σακούλα - διαλυτά στερεά καρπών - αντίσταση στην πίεση της σάρκας των καρπών -

των
**Ηλία Δ. Δεκαζου, και
Αθηνάς Τολια-Μαριολη
Εργαστηρ. Δενδροκομίας
Ανωτάτης Γεωπονικής
Σχολής Αθηνών**

και σε συνέχεια ετοποθετήθησαν σε υπόστρωμα θερμοκουλίτη εμποτισμένου με K:Μη04. Τα ακτινίδια αυτά είχαν μεγαλύτερη συνεκτικότητα ενώ το ποσοστό των σακχάρων παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τους άλλους χειρισμούς. Η παρουσία του απορροφητικού του αιθυλενίου επέδρασε επί της περαιτέρω καθυστέρησης του μαλακώματος. Επίσης, τα φρούτα αυτά διατήρησαν το χρώμα των και δεν παρουσίασαν υδαρείς κηλίδες κατά την διάρκεια της αποθηκεύσεως. Η εμπορικότητά των δεν ανήρχετο σε 100% στο τέλος της αποθηκεύσεως, ήτοι 6.5 μήνες.

Σημ. Νιάουστας: Περίληψη ομιλίας από την 13η Επιστημονική Συνεδρίαση της Ελληνικής Εταιρείας της Επιστήμης των οπωροκηπευτικών (7—9 Οκτωβρίου 1987).

Κάθε συνδρομητής

ας γράφει

και έναν καινούργιο

συνδρομητή

ΔΕΝΤΡΟΚΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Ολοκληρωμένη μέθοδος καταπολέμησης των εχθρών

(Α')

Ο άνθρωπος διεξάγει: ένα συνεχή και δύσκολο αγώνα προστασίας των φυτειών, (δενδρώδεις και ετήσιες), εναντίον των εχθρών που τις προσβάλλουν. Ο άνθρωπος κάθε τόσο δοκιμάζει καινούργια φάρμακα, με την ελπίδα να εξοντώσει ολοκληρωτικά τον εχθρό. Κερδίζει μερικές μάχες,

από μισουράνισαν μία περίοδο, αποσύρθηκαν από την κυκλοφορία, ως υπεύθυνα για την υγεία του ανθρώπου.

Τα φάρμακα φεύγουν, άλλοι οι εχθροί (έντομα και ακάρεα), μένουν. Αν και χιλιάδες τόνοι φαρμάκων κάθε χρόνο, πέφτουν στις καλλιέργειες, ο πόλεμος συνεχίζε-

Ο άνθρωπος άρχισε να ανησυχεί και στρέφεται προς την φύση. Δεν θέλει, έστω και αργά, να διαταράξει την οικονομία της φύσης. Αρχίζει να λαμβάνει υπόψη το όλο οικοσύστημα, όπου ζει το βλαβερό είδος. Στη φύση υπάρχει μια ισορροπία μεταξύ των ζώντων οργανισμών. Έτσι κοντά στα βλαβερά έντομα και ακάρεα, υπάρχουν και τα ωφέλιμα που ζούν σε βάρος των ελαθερών.

Η ολοκληρωμένη λοιπόν μέθοδος καταπολέμησης, είναι μία μέθοδος, που επιδιώκει την μικρότερη δυνατή επιζήμια διατάραξη του οικοσυστήματος, ώστε να διατηρηθούν οι μη-

Θερμοκήπιο καλλιέργειας λαχανικών. Η καταπολέμηση των εχθρών πραγματοποιείται με βιολογική καταπολέμηση

Του Οδ. Ντινόπουλου

νανισιοί που περιορίζουν τα βλαβερά είδη. Όταν χρησιμοποιούμε εντομοκτόνα, διαλέγουμε κάποιο, που να έχει εκλεκτική δράση και να μη εξαφανίζει τα ωφέλιμα έντομα και ακάρεα, που θέλουμε να επιζήσουν. Η ολοκληρωμένη καταπολέμηση, μπορεί να είναι: συνδυασμός δύο ή περισσότερων μεθόδων και κυρίως της χημικής με την βιολογική. Στη χημική καταπολέμηση, χρησιμοποιούμε φάρμακα και στη βιολογική, χρησιμοποιούμε εντομοφάγα έντομα, εντομοπαθγόνα θακτήρια κλπ.

Με την ολοκληρωμένη καταπολέμηση, περιορίζεται: α) ο αριθμός των επιδημύσεων με εντομοκτόνα, β) η ρύπανση του περιβάλλοντος, γ) οι κίνδυνοι για τον άνθρωπο και δ) το κόστος της φυτοπροστασίας. Η αναφερόμενη μέθοδος έχει κι' αυτή τα μειονεκτήματά της. Απαιτεί ειδικευμένο και ευσευειδίγματο προσωπικό, για την εφαρμογή και δεν είναι εφαρμοστέη παρά εναντίον ορισμένων βλαβερών ειδών και σχετικά περιορισμένο ως τώρα αριθμό καλλιεργουμένων ή δασικών φυτικών ειδών.

πάντοτε ακριβοπληρωμένες, αλλά τον πόλεμο δεν τον κέρδισε. Τα έντομα και τα ακάρεα επιδιώνουν, πολύ απλυσιάζονται και απειλούν.

Τα φάρμακα στο αρχικό στάδιο της χρήσης τους, με ήπιες και χαμηλές δόσεις, είχαν θετικά αποτελέσματα. Στη συνέχεια, λόγω αλόγιστης χρήσης τους, δημιουργήθηκαν ανθεκτικές φυλές και τα φάρμακα έδειξαν τις πρώτες αδυναμίες. Βγήκαν στο περιθώριο, λόγω ακαταλληλότητας. Δοκιμάζονται καινούργια φάρμακα και σε λίγο χρόνο έχουν την ίδια τύχη. Άλλα φάρμακα, όπως είναι τα χλωριούμενα εντομοκτόνα Ντε Ντε Τί κλπ. και τα ακα-

ται. Το αποτέλεσμα σε γενικές γραμμές, όχι πάντοτε θετικό. Μάλλον ισοπαλία. Σημειώσατε «Χ».

Τελευταία ο άνθρωπος άρχισε να σκέπτεται τον εαυτόν του και την υγεία του. Τον ενοχλεί το μολυσμένο περιβάλλον που ζει. Δεν είναι μολυσμένες μόνον οι πόλεις, εξ' αιτίας του νέφους και των καυσαερίων, είναι και η ύπαιθρος. Σκέφθηκε κανείς τί φρούτα και τί λαχανικά τρώει; Σκέφθηκε κανείς, πόσο είναι επιβαρυμένα με φάρμακα και άλλους ρύπους, όταν βρίσκονται κοντά σε ρυπογόνες βιομηχανίες ή οι καλλιέργειες αρδεύονται με διάφορα «απόβλητα», υψηλής τοξικότητας;

Στο Καναδά η ολοκληρωμένη καταπολέμηση εφαρμόζεται από πολλούς μηλοκαλλιεργητές. Εκεί όπως και σε πολλές άλλες χώρες, το ακάρι: PANONYCHUS ULMI (ΚΟ-CH), ο γνωστός κόκκινος τετράνυχος, κάνει σοβαρές ζημιές στη μηλιά. Ένας αποτελεσματικός φυσικός εχθρός του ακάρεως αυτού, είναι το αρπακτικό σαρκοφάγο TYPHLODROMUS OCCIDENTALIS NESBITT (Τυφλοδρόμος). Το αρπακτικό αυτό ακάρι εθίστηκε στο εντομοκτόνο AZINPHOSMETHYL (αζίν φοσμεθύλ) και σε ορισμένα άλλα οργανοφωσφορούχα εντομοκτόνα που χρησιμοποιούνται πολύ εναντίον της καρπόκαψας της μηλιάς. Χρησιμοποιώντας λοιπόν τα εντομοκτόνα αυτά επίκει το ωφέλιμο ακαρεοφάγο ακάρι και αποφεύγονται δαπανηροί ακαρεοκτόνοι ψεκασμοί εναντίον του κόκκινου τετράνυχου. (Μ. Ε. Τζανακάκης Μαθήματα Εφαρμοσμένης Εντομολογίας 1ο γενικό μέρος 1980).

Την περίοδο 1971 - 1974 στο Ινστιτούτο Φυλλοδόλων Δένδρων Νάουσας, γίνονταν πειράματα μελέτης της βιολογίας των εντόμων της ροδακινιάς α) Αναρσία και β) Καρποκάψα Ροδακινιάς. Περίπου 30 δέντρα και βραχίονες, είχαν εγκλωβισθεί με δίτα συρμάτινη δικτυωτή. Όπως είναι φυσικό δεν γινόταν ψεκασμοί με φάρμακα. Παρατηρήθηκε μεγάλη προσβολή από αφίδες όλων των φυλών και κατηγοριών (πράσινες, μαύρες κλπ.). Η λύση βρέθηκε με τις πασχαλίτσες. Στο προαύλιο του εργοστασίου «Μπίλη Τρίτση», που βρίσκεται κάτω από το Κιάσι της Νάουσας, υπήρχαν τσουκνίδες, όπου οι αφίδες κάναν θραύση. Σε σύντομο χρονικό διάστημα, επισκέφθηκαν τις τσουκνίδες, σμήνη από πασχαλίτσες. Σε κάθε φύλλο τσουκνίδας μετρούσες 5-6 πασχαλίτσες. Το σχετικό περιστατικό με το ανακάλυψε ο φίλος Γιάννης Μπίλης και αμέσως εφαρμόστηκε σχέδιο μεταφοράς του πληθυσμού

της πασχαλίτσας στο Ινστιτούτο. (Ι. Φ.Δ.). Κόψαμε τις τσουκνίδες με τις αφίδες και τις πασχαλίτσες και τις βάλαμε σε μεγάλη σακκούλα νάυλον. Αφήσαμε στη συνέχεια τις

πασχαλίτσες ελεύθερες στις περματικές φυτείες. Οι πασχαλίτσες πετέλεσαν στο αέρα το καθήκον τους.

(Συνεχίζεται)

2. Βιολογική καταπολέμηση εναντίον εντόμων και ακάρεων στα θερμοκήπια

Ο παραγωγός Ηλίας Οικονόμου μέσα στο θερμοκήπιο όπου καλλιεργούνται ντομάτες με βιολογική καταπολέμηση

Η βιολογική καταπολέμηση σήμερα εφαρμόζεται στα θερμοκήπια με μεγάλη επιτυχία. Βλέπε άρθρα που έχουν δημοσιευθεί στη «ΝΙΛΟΓΕΤΑ» α) Του Χρ. Γάτσου

3. Περιοδικό «ΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ»

Κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος τα «Βελτιωτικά», που εκδίδει η Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία γενετικής βελτίωσης των φυτών. Στο περιοδικό έχουν δημοσιευθεί παλλά και ενδιαφέροντα άρθρα και καλύτερα σχετικά με την καλλιέργεια και τη βελτίωση των φυτών. Στο τεύχος αυτό έχουν δημοσιευθεί τα εξής άρθρα. 1) ΦΑΣΟΥΛΑ ΑΠ. Εμπειρίες και διδάγματα από τη δεκαπεντάχρονη λειτουργία των μεταπτυχιακών σπου-

Καλλιέργεια κηπευτικών υπό λυψη - Βιολογική καταπολέμηση Νάουσας τεύχος 3ον 1986 α) 91-92 και β) του Διπλ. Αγροτικού Χαρακτηριού «Βιολογική καταπολέμηση των εντόμων στα θερμοκήπια». Νάουσας τεύχος 4ον 1988 σελ. 32-34. Αξίζει, ο κλάμα να αναφερθούμε και μία άλλη περίπτωση βιολογικής καταπολέμησης. Πρόκειται για τον παραγωγό Μιχάλη Οικονόμου, ο οποίος τα μεράκι ασχολείται κι' αυτός με καλλιέργεια των κηπευτικών. παραγόμενα προϊόντα είναι: ντομάτα, αφού δεν χρησιμοποιούνται «χημικά φάρμακα». Ο Μιχ. Οικονόμου χρησιμοποιεί για τη θέρμανση των φυτών σε μεγάλη κλίμακα «πριά» την οποία μεταφέρει από βουνά, όπου υπάρχουν οι στρώματα και τα μαντριά των προβάτων. Έτσι τα παραγόμενα προϊόντα (ντομάτες κλπ.), δεν είναι μόνο νόστιμα, αλλά και εύγεστα. (Φωτ. 1 & 2).

δών στη γενετική βελτίωση των φυτών, 2) ΡΟΥΠΑΚΙΑ ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤ. — ΣΤΑ ΔΟΥΚΑ. Η γεωργική έρευνα στην χώρας μας και η αποστολή της Ελληνικής Επιστημονικής Εταιρείας γενετικής βελτίωσης των φυτών 3) ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ ΝΙΚ. Γεωργική Έρευνα στη Γαλλία στην Ελλάδα, 4) ΖΑΜΑΝΗ Η Ελληνική Τράπεζα Διατήρησης Φυτικού Γενετικού Λοκού, 5) ΡΟΥΠΑΚΙΑ ΔΗΜ. Τα φυτά του

μαστικού σωλήνα στη βελτίωση των φυτών, 6) **ΣΥΜΕΩΝΙΑΗ ΓΕΩΡ.**: Το καπνολογικό Ινστιτούτο της Ελλάδας, 7) **ΠΑΝΕΣΤΟΥ Κ.Π.**: Προσαρμογή και εξέλιξη της PINUS BRUTIA στο Νησί Λέσβος, 8) **KONTA ΓΕΩΡΓ.**: Η καλλιέργεια της σόγιας και η οικονομική σημασία της για τη χώρα μας, 9) **ΣΥΝΕΔΡΙΑ** της «EUCARPIA», 10) **ΜΟΥΛΑΛΗ ΔΗΜ.** Η προστασία των δασών μας απ' τις φωτιές, 11) **ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΑΗ ΚΩΝΣΤ.** «Μπαμπάκο» ένα νέο τροπικό φυτό, 12) Ποικιλίες καπνού - επωροφόρων - αμιπέλου και εσπεριδοειδών και αχλαδιάς. Επίσης ποικιλίες στα-

ρού, κριθαρού, ρυζιού, Τριτικάλε, Υβρίδια αραβοσίτου κλπ. Το παιδικό περιλαμβάνει και άρθρα γενικού ενδιαφέροντος. Δραστηριότητες της Εταρείας. Και ειδική στήλη, όπου τα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής σχολιάζουν την επικαιρότητα.

Το περιοδικό είναι εξαμηνιαίο και η ετήσια συνδρομή ιδιωτών 1.000 δραχ. Η συντακτική επιτροπή αποτελείται από τους Οδ. Ντινόπουλο, Γιαν. Σφακιανάκη, Δημ. Μουλαλή και Αικ. Τράκα. Όσοι επιθυμούν να εγγραφούν συνδρομητές στο περιοδικό, ή να στείλουν σχετικά άρθρα για δημοσίευση κλπ., μπο-

ρουν να επικοινωνήσουν με τα μέλη της Συντακτικής Επιτροπής, των οποίων οι διευθύνσεις είναι οι εξής:

1. **ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔ.** Ινστιτούτο Φυλλοδόλων Δένδρων 59200 **ΝΑΟΥΣΑ.**
2. **ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ ΙΩΑΝ.** Ινστιτούτο Σιτηρών 54110 **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.**
3. **ΜΟΥΛΑΛΗΣ ΔΗΜ.** αναπληρωτής καθηγητής, Τμήμα Δασολογίας και Φ.Π.Α.Π.Θ. 54006 **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.**
4. **ΤΡΑΚΑ ΑΙΚΑΤ.** Κέντρο Γεωργικών Ερευνών Βόρειας Ελλάδας 54110 **ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.**

4 Τα αχουροκομμένα μήλα

Οι μηλοκαλλιεργητές εκμεταλλευόμενοι την κάποια ζήτηση μήλων, κόβουν τα μήλα άγουρα. Οι καταναλωτές τρώγοντας τέτοια μήλα απαγορεύονται. Όσοι τρώνε δεν ξανατρώνε. Και έτσι δυσφημίζεται η ποικιλία και γενικότερα το μήλο. Υπάρχουν περιπτώσεις που τα μήλα συγκομίζονται 40-50 μέρες πριν την κανονική τους συγκομιδή. Ένα παράδειγμα. Στην αγορά βλέπει κανείς (Σεπτέμβριος), μήλα της ποικιλίας Γκράννη Σμιθ τα γνωστά πράσινα μήλα. Η ποικιλία αυτή πρέπει να συγκομίζεται «κανονικά» στον κάμπο αρχές Νοεμβρίου. Έτσι οι πρόωρα συγκομιζόμενοι καρποί υστερούν σε γύση, είναι κατώτερας ποιότητας και αποθούν τον καταναλωτή.

π.). Οι αχουροκομμένοι διατηρημένοι καρποί στους ψυκτικούς θαλάμους σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται να γίνουν «γευτικοί».

Επίσης οι συγκαμισθέντες άγουροι καρποί που διατηρούνται στα ψυγεία, ύστερα από ωρισιμένο χρόνο διατήρησης εκδηλώνουν στην επιδερμίδα τους, το «επιφανειακό έγκκαυμα». Πιστοποιητικό αχουροκοπής. Η έκταση του «επιφανειακού έγκκαυματος» εξαρτάται από την ποικιλία από τον χρόνο διατήρησης στα ψυγεία και φυσικά από το πόσο άγουροι κόπηκαν οι καρποί. Πρέπει να σημειωθεί, ότι τα μήλα Γκράννη Σμιθ έχουν ιδιαίτερη ευπάθεια στο «επιφανειακό έγκκαυμα».

Ευκαιριακά αναφέρουμε την καρπική περίοδο (άνθηση ως την συγκομιδή), των κυριότερων ποικιλιών. Ομάδα Ντελίτσιους 145-150 μέρες Γκλόντεν Ντελίτσιους 145 μέρες Τζόνγκολντ 145 μέρες Μουτσού 155-160 μέρες Γκράννη Σμιθ 200 μέρες.

Για την παρεμπόδιση του «επιφανειακού καφετιάσματος», χρησιμοποιούνται διάφορα σκευάσματα που περιέχουν ετοξικίνη ή διφαιναλομίνη. Τώρα τελευταία, δεν βρήκαμε κανείς εύκολα τέτοιες ουσίες.

Όσοι, για οιονδήποτε λόγο συγκομίσουν «πρόωρα» τα μήλα, να φροντίσουν την έγκαιρη πώλησή τους πριν «καφετιάσουν» και «μαυρίσουν».

Αν τα μήλα κόβονται άγουρα για άμεση κατανάλωση λίγο το κακό. Τουλάχιστο οι παραγωγοί αποκομίζουν κάποιο κέρδος. Τα μήλα όμως που πρόκειται να διατηρηθούν στους ψυκτικούς θαλάμους είναι απαραίτητο να «ωριμάσουν κάπως» στον οπωρώνα και μετά να συγκομισθούν. Επιβάλλεται να αποκτήσουν προηγουμένως τις απαραίτητες οργανοληπτικές ιδιότητες (Σάκχαρα, οξύτητα, αρωματικές ουσίες, χυμολ κ.λ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. «Η πόλη μας»

Πριν λίγο καιρό μια επιμελημένη έκδοση του Δήμου Νάουσας με τίτλο «Η πόλη μας» είδε το φως της δημοσιότητας. Η έκδοση πλαισιώνεται από εντυπωσιακές φωτογραφίες (πάνω από 110) οι οποίες μιλούν μόνες τους, για την ιστορία της πόλης και για τα επιτεύγματα των κατοίκων της, στη βιομηχανία, την δενδροκομία, την αμπελοαγωγή και την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Τα κείμενα είναι γραμμένα στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Έτσι οι ξένοι επισκέπτες και τουρίστες μπορούν να πληροφορηθούν σε γενικές γραμμές για τη Νάουσα (το παρελθόν με την πλούσια ιστορία της, τα σημερινά επιτεύγματα και τις προοπτικές του μέλλοντος).

Σε σύντομο πρόλογο της έκδοσης ο Δήμαρχος κ. Δημ. Βλάχος τονίζει: «Η έκδοση αυτή έχει στόχο λιγότερο με τα κείμενα και περισσότερο με το οπτικό της υλικό, να δώσει πληροφορίες για τις χαρακτηριστικές όψεις της οικονομίας της περιοχής, την ιστορία της, τα φυσικά και τουριστικά της ενδιαφέροντα, αλλά και για τους ίδιους τους ανθρώπους που ζουν σ' αυτήν και δημιουργούν το μέλλον τους στη ριγμένοι γερά στο παρελθόν τους».

Την έκδοση επιμελήθηκαν οι Αλ. Οικονόμου και Ντέμη Κάλφα. Η «πόλη μας» πωλείται στα βιβλιοπωλεία της πόλης μας.

2. «Βελτιωτικά»

Πρόσφατα κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος τα «Βελτιωτικά». Εξαμηνιαίο περιοδικό που εκδίδει η «ΕΛ-

ληνική Επιστημονική Εταιρεία γενετικής βελτίωσης των φυτών». Το περιοδικό, περιλαμβάνει ποικίλη και ενδιαφέρουσα ύλη. (Βλέπε στήλη Δενδροκομικά θέματα). Τα «Βελτιωτικά» απευθύνονται σ' όλους τους ασχολούμενους με τη γεωργία, και σ' όσους επιθυμούν να πληροφορηθούν και να παρακολουθήσουν την πρόοδο της Γεωπονικής Επιστήμης, στον τομέα της γενετικής βελτίωσης των φυτών. Τα «βελτιωτικά» δεν πρέπει να λείψουν από καμία βιβλιοθήκη Δημόσια, Συνεταιριστική, ΚΕΓΕ Δ)σεων Γεωργίας, Δημοτική ή Γεωργική.

— Πιστεύουμε ότι τα «Βελτιωτικά» θα γίνουν ο πιστός σύντροφος του κάθε γεωπόνου και κάθε προοδευτικού γεωργού. Ετήσια συνδρομή 1.000 δρχ.

3. «Το Δεύτερο»

Μαθητικό περιοδικό που εκδίδει το 2ο Γυμνάσιο, και συγκεκριμένα

η Γ' τάξη. Περιλαμβάνει ποικίλη ύλη. Ασχολείται με τα προβλήματα του Γυμνασίου και την σχολική ζωή των μαθητών. Μια αξιόπαινη και φιλότιμη προσπάθεια. Η συντακτική επιτροπή αποτελείται από τους εξής:

Ιτσιος Θωμάς
Καλτσουγιάννη Μαρούλα
Καμπίτη Κατερίνα
Καραμπινέση Ξένια
Κατσάνου Δανάη
Κουκούλου Μαρία
Μπογιατζόγλου Τασούλα
Μπόσκου Δήμητρα
Παπαδοπούλου Νανά
Περισοράτη Σοφία
Ροδοβίτη Πασχαλίνα.

Ευχόμαστε στα μέλη της συντακτικής επιτροπής, να συνεχίσουν τον δρόμο που χάραξαν, όσες δυσκολίες και αν παρουσιάζονται. Αυτή η προσπάθεια σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να διακοπεί.

Ο.Ν

Π ρ ο σ έ ξ α τ ε

— Οι στήλες της «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ» είναι στη διάθεση όλων των Ναουσαίων και των φίλων του περιοδικού.

— Οι αποσταλλόμενες για δημοσίευση εργασίες και άρθρα να είναι σύντομες σε 6 το πολύ σελίδες γραφομηχανής και να μην έχουν δημοσιευθεί σε άλλο περιοδικό ή εφημερίδα.

— Παράκληση οι εργασίες να γράφονται στη Δημοτική και με το μονοτονικό σύστημα.

— Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» δεν φέρει καμία ευθύνη για τις εκφρασζόμενες ννώμες των συνεργατών της.

— Εργασίες είτε δημοσιευθούν είτε όχι δεν επιστρέφονται

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Κ.Ε.Ν.Ε. ΝΑΟΥΣΑΣ

Στις 8-9-10 Ιουνίου, το θεατρικό τμήμα του Κ.Ε.Ν.Ε. (Κέντρο Εργαζόμενης Νεότητας) Εργατικής Εστίας Νάουσας, σε συνεργασία με την Ν.Ε.Λ.Ε. (Νομαρχιακή Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης), έδωσαν παραστάσεις κουκλοθέατρου

στην αίθουσα του Κ.Ε.Ν.Ε. που τις παρακολούθησαν οι μαθητές και μαθήτριες της Α' τάξης όλων των Δημοτικών Σχολείων.

Τα έργα που παίχτηκαν ήταν: «Το βρωμοχώρι» της Σ. Ζαραμπούκα και «Ο κοντούτσικος». Οι κού-

κλες έγιναν από τα κορίτσια του Κ.Ε.Ν.Ε. υπό την καθοδήγηση της επιμορφώτριας Α. Αρβανιτάκη.

Οι παραστάσεις επαναλήφθηκαν στις 3 Ιουλίου, στον Πολυπλάτανο του δήμου Ειρηνούπολης.

Εκ του Κ.Ε.Ν.Ε.

Εικονιζόμενοι από αριστερά προς τα δεξιά: Πρώτη σειρά, καθιστοί: Αθηνά Τύψιου, Σοφία Ράλλη, Μαρία Παναγιωτίδου. Δεύτερη σειρά, όρθιες: Αγγελική Αρβανιτάκη, Παναραία Στόικου, Ευγενία Ζάλιου, Λία Σπινθηροπούλου, Χριστίνα Κωνσταντίνου, Μαρία Παυλικανίδου, Δήμητρα Ζιούζια.

Παροιμίες

(Συνέχεια από την σελίδα 106)

● Βγήκειν απ' τα Ζητράνια του. Θύμουσιν πουλύ, ήταν αράθυμους.

● Βρήκειν τραπέζι στρουμένου.

Τα βρήκειν έτοιμα για τη δουλειά του, όπους του στρουμένου τραπέζι για νη φάει.

● Έχει ούτι τραβάει η ψυχή του. Ως κι του πουλιού του γάλα.

● Δε λυγάει τη μέση του.

Δε ραίζηται, δε σπαρνιέται βαριέται να δουλέψει.

● Τσάκουσιν τουν Θιό απ' τα γέ- νεια.

Είνι πουλύ ηηρήφανους, θορεί αυ- τός είνι κι κανένας άλλους.

● Όποιους ξέρει να υπομένει, πάντα κερδισμένους βγαίνει.

Όλα θέλει να τα φκιάνουμι καμπού- λι (να τα υπομένουμι). Η υπομουνή κερδίζει.

● Είπα - Εείπα.

Λέει κι ξιλέει απ' τη μνια ώρα στην άλλη.

● Βάνει του κιφάλι του στουν τρουβά Μπαίνει σι κίντυνουν, θουσιόζητι, τρα βάει μη θόρους.

● Για ένα κουμάτι ψουμί.

Τόδουκειν ή του πούλησειν ή ταγό- ρασειν ηφτηνά.

● Άφανους κι' ακουστους.

Γίνηκειν κοπνός, χάθηκειν, χαιπήχιώ- θηκειν.

● Αγτάμα δεν τιργιάζουμι κι χου- ρισιά δε Ζούμι.

Μοθευτηκάμι, ταίργιασαν το χνώτα μας, δεν αμπουρούμι, να χουρίσουμι. Τα αντίθητα σημακουντέβουν.

● Όποιους μαγειρεύει ψέματα στου πιάτου του τα βράσκει.

Ψέματα δα πεις, ψέματα δα σι πουν.

● Πιάσ' του σπανό κι πάρ' τα γέ- νεια του.

Ή πάρτου τ' αυγό κι κοίρημψέ του' δεν έχουν τριχεις. Αν' τ' αυτόν δεν παίρνες καν τίπαυτας όσου κι να καρ- τήρας.

Μια συνουσία κάτω από το ολόγιομο Αυγουστιάτικο

Εντυπωσίασε με την ποιότητα και την ποικιλία της η «θεατροποιημένη» συνουσία που δόθηκε το Σάββατο της 27ης Αυγούστου, στο Θερινό Δημοτικό Θέατρο, σε συνεργασία του Συλλόγου Αποφοίτων Λ.Γ. Νάουσας και του μουσικού συγκροτήματος «ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ».

Ήταν μια συνουσία απ' αυτές που σπάνια βλέπει όχι μόνο το κοινό μιας επαρχιακής πόλης αλλά και το κοινό των Αθηνών και της Θεσσαλονίκης.

Το Ανοιχτό Θέατρο με την Αυγουστιάτικη πανσέληνο, φωτεινή πρωταγωνίστρια, πάνω από τα κεφάλια των θεατών, δημιούργησε την απαραίτητη και γεμάτη γοητεία και μυστήριο ατμόσφαιρα για να εκουστούν μερικά από τα ωραιότερα τραγούδια Ελλήνων συνθετών που γράφτηκαν για το φεγγάρι, καθώς και μερικά κείμενα ποιήσης και θεάτρου από τη διεθνή και την Ελληνική φιλολογία που είχαν και κατά σαν κεντρικό τους θέμα το φεγγάρι.

Η εκδήλωση άρχισε με μια επιβλητική σκηνή, σαφή αναφορά στις αρχαίες τελετουργίες, όπου κυριάρχησε η φωνή της Μαρίας Κάλας με την CASTA DIVA από τη NORMA του BELINI και μια «ίερα» με πυρσό που έδωσε φως σε μια σειρά από δαυλούς τοποθετημένους στο βάθος της σκηνής. Στο ρόλο της ίερας η Χιονία Χαρούλη. Αμέσως μετά και με υπόκρουση τη συνάτα υπό το σεληνόφως του Μπετόβεν ακούστηκε το ποίημα του Ρ. Φιλύρα «Προς τη σελήνη», ενώ ο μοναχικός «ποιητής» περιδιάβαινε στη σκηνή εμπνεόμενος από φεγγάρι. Το ποίημα απάγγειλε ο ηθοποιός Δημήτρης Αραμπατζόγλου. Στη συνέχεια ο «ποιητής» απάγγειλε την αρχή απ' ότο ποίημα του Νίπου Εγγονόπουλου «ένα τραγούδι για το φεγγάρι» και αμέσως μετά

φεγγάρι

εμφανίστηκαν οι μουσικοί για να αρχίσουν το μουσικό τους πρόγραμμα με το τραγούδι του Μάνου Χατζηδάκη «Νύχτα μαγικιά». Μια σειρά από μικρά φεγγαροποιήματα γνωστών Ελλήνων ποιητών απάγγειλε στη συνέχεια η Ελένη Νέστωρα ανάμεσα σε γνωστά όμορφα ελληνικά τραγούδια όπου κυριαρχούσε το ρομαντικό στοιχείο τονισμένο με τους θαθείς και αδρούς ήχους του κάντρα μπάσου. Τραγουδήσαν η Ελένη Νέστωρα και ο Μίλτος Τσαλιγόπουλος.

Ακολούθησε μια σκηνή από τον «Ματωμένο Γάμο» του Φ. Γκ. Λόρκα όπου κυριαρχούσε ένα κακό και διψασμένο για αίμα φεγγάρι. Στο ρόλο του φεγγαριού η Χιονία Χαρούλη. Ήπαιξαν επίσης οι Μελέτης Αδαμίδης, Γιώργος Μπέκας, Γιώργος Λιάμπας, Κλειώ Πετρά, Χάρης Αδαμίδης και Περικλής Χριστίδης.

Στη συνέχεια και πάλι από το μουσικό συγκρότημα, διασκευασμένα αυτή τη φορά σε στυλ ROCK και τραγουδισμένα από την Ε. Νέστωρα, και τον Απόστολο Ζαφειρίου.

Στα ενδιάμεσα των τραγουδιών ο «ποιητής» (Δημήτρης Χασιούρας) απάγγειλε αποσπάσματα από το σουρεαλιστικό ποίημα του Εγγονόπουλου «ένα τραγούδι για το φεγγάρι». Το μέρος αυτό έκλεισε με μια πρωτότυπη και πολύ σκληρή ομολογουμένως διασκευή του τραγουδιού «χάρτινο το φεγγαράκι».

Το δεύτερο μέρος άρχισε με το παιδικό τραγουδάκι «Φεγγαράκι μου λαμπρό» τραγουδισμένο από παιδιά για να ακολουθήσει μια ποντομίμα όπου πρωταγωνίστησαν ο κλόουν και τα παιδιά, με μουσική υπόκρουση το ADANTE από τη συμφωνία αριθ. 9 του MAYDN. Η όμορφη και δροσερή αυτή σκηνή έ-

κλεισε με την ανάγνωση από την Ε. Νέστωρα του πεζού ποιήματος «όνειρο «καλοκαιρινού μεσημεριού» του Γ. Ρίτσου, με ζωντανή μουσική υπόκρουση την κλασική κιθάρα σε ένα υπέροχο κομμάτι του Ραμώ παιγμένο άριστα από τον νεαρό Θάνο Τσιαμούλο.

Στη συνέχεια με ένα όμορφο ταξιμί για μπουζούκι παιγμένο από τον Απόστολο Ζαφειρίου, άρχισε το λαϊκό μουσικό πρόγραμμα, κι' αυτό με τραγούδια γραμμένα για το φεγγάρι. Ένα χασάπικο και ένα ζειμπέκικο χόρευαν τρεις χορευτές από το Λύκειο Ελληνίδων, χαρίζοντας στην εκδήλωση μια άλλη διάσταση με την αρτιότητα και ωριμότητα του χορού τους. Τα υπόλοιπα λαϊκά τραγούδια τραγουδήθηκαν από όλα τα μέλη της ορχήστρας.

Η εκδήλωση έκλεισε με τον επίλογο του «ποιητή», ένα σιωπητήριο με την τρομπέτα του Σταύρου Τσέλιου και το τραγούδι «είναι κάτι νύχτες με φεγγάρι μέσ' στα θερινά τα σινεμά», τραγουδισμένο από όλο τον «θίασο».

Η σκηνοθεσία της εκδήλωσης ήταν του Χρήστου Μπαταντζή, η σκηνογραφία του Κώστα Παραστατίδη και οι Φωτισμοί του Θωμά Φράγκη.

Το μουσικό συγκρότημα «ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ» αποτελούνταν από τους Λάζαρο Βαρβέρη (κόντρα μπάσο και ηλεκτρικό μπάσο), Απόστολο Ζαφειρίου (ηλεκτρική κιθάρα), Μίλτο Τσαλιγόπουλο (κιθάρα), Τάσο Κτώνη (συνθεσάιζερ), Σάββα Τριανταφυλλίδη (ντραμς) και Ελένη Νέστωρα (τραγούδι).

X.

Συνάντηση αποφοίτων του 1968

Της Ελένης Μήτσιαλα - Ζεγκίνη

Το βράδυ της 27ης Αυγούστου του 1988, που για όλους τους άλλους ήταν ένα απλό Σαββατόβραδο, για μας τους απόφοιτους του Γυμνασίου (Λυκείου), του 1968 ήταν κάτι το εντελώς ξεχωριστό, το συγκλονιστικό τολμώ να πω. Θα γιορτάζαμε όλοι μαζί τα είκοσι χρόνια από την αποφοίτησή μας.

Μια ομάδα συμμαθητών, που μένουν στη Νάουσα - δεν αναφέρω ο-

λόγια του Γυμνασίου - (Λυκείου). Η Υδόννη η Καμπίτη και ο Πέτρος ο Πέτρος, που υπηρετούν σαν καθηγητές εκεί, πήραν τις καταστάσεις των αποφοίτων του 1968, για να μή ξεχαστεί κανένας, και από κει ρωτώντας ο ένας τον άλλο, δρέθηκαν και ειδοποιήθηκαν όλοι οι συμμαθητές, αγόρια και κορίτσια.

μόσφαιρα γεμάτη συγκίνηση με τα ατελείωτα «θυμιάσα: τότε...». Πολλοί έχουμε να ειπωθούμε από τότε που τελειώσαμε το σχολείο.

Σε λίγο χτυπάει το κουδούνι και ξαναγεννιόμαστε πάλι μαθητές. «Δεξιά τα κορίτσια, αριστερά τα αγόρια» φωνάζει ο κ. Συμεωνίδης, που για πέντε ολόκληρα χρόνια τον είχαμε μαθηματικό. Κοντά του είναι και άλλοι δυο καθηγητές, που μας τίμησαν με την παρουσία τους, ο φυσικός κ. Τάσσης και ο φιλόλογος κ. Καφετζής. Συνεχίζουμε με την προσευχή από τον πατέρα Ανδρέα Μαλιάρου, που ήταν συμμαθητής μας, και ανεβαίνουμε τα ξύλινα σκαλιά του παλιού κτιρίου. Οι αίθουσες της έκτης τάξης τότε ήταν στο δεύτερο όροφο.

Καθόμαστε στα θρανία, τα αναπόσπαστα αυτά κομμάτια της μαθητικής μας ζωής, για να πάρουμε παρωσίες από τον κατάλογο, που από τόσα χρόνια έχει φυλαγμένο ο κ. Συμεωνίδης. Από το προσκλητήριο λείπουν βέβαια αρκετοί, οι οποίοι για διάφορους λόγους δεν μπόρεσαν να έρθουν. Έχουμε όμως και μία οδυνηρή απώλεια της συμμαθητριάς μας Παναγιώτας Χριστοφορίδου, που σκοτώθηκε σε ατύχημα, ενώ από τους καθηγητές μας έχει φύγει για πάντα ο μαθηματικός μας Σκούρας, κρατούμε γι' αυτούς ενός λεπτού σιγή.

Μέσα στην τάξη η νοσταλγία συνεχίζεται, καθώς ξεδιπλώνονται σιγά - σιγά οι αναμνήσεις. Ακούγονται λίγα λόγια από τους καθηγητές, από μας, τους «μαθητές», και διαδίδονται: χαιρετισμοί από συμμαθητές μας, που δεν παρευρέθηκαν και από το γυμναστή μας τον κ. Διάφα.

Στην εκδήλωσή μας έχουμε και έναν μικρό που εκπροσωπεί τη μαμά του, η οποία βρίσκεται στην Α-

Οι απόφοιτοι το 1968

ματα γιατί φοβάμαι: μήπως ξεχάσω κάποιον - ανέλαβαν να γυρίσουν με μία μέρα το χρόνο πίσω. Τους έβλεπα ένα μεγάλο «μπράβο» για την προσπάθειά τους αυτή και για τις ξεχαστές στιγμές, που μας έδωσαν ευκαιρία να ζήσουμε.

Ήταν χειμώνας ακόμα, όταν μια βραδιά κουδούνισε το τηλέφωνό μου Θεσσαλονίκη. Στην άλλη άκρη του τηλέφωνου ήταν η φωνή της Καίτης Κασάπη, που μου ανάγγει ότι στο τέλος Αυγούστου, θα γίνει συνάντηση όλων των συμμαθητών μας και μου ζήτησε τη διεύθυνσή μου, για να μου σταλεί και η πρόσκληση. Αυτή ήταν η στιγμή της πρώτης συγκίνησης.

Όπως πληροφορήθηκα, η όλη διαδικασία άρχισε από τα μαθητο-

Πέρασε το καλοκαίρι και έφτασε το απόγευμα του Σαββάτου της 27ης Αυγούστου. Τόπος συνάντησης το Γυμνάσιο.

Ο Χαράλαμπος ο αγαπημένος μας επιστάτης, που για δυόμισι δεκαετίες τώρα έχει ταυτιστεί με το Γυμνάσιο, κατόδρεχε την αυλή. «Ένα κουλούρι: Χαράλαμπε, λέει η Φανή η Μυλωνά και τα μάτια μας γελούν και δακρύζουν ανάκατα. «...Θεέ μου μην να μην έχει περάσει: ούτε μια μέρα από τότε...» και όμως ο αδυσώπητος χρόνος έχει αφήσει τα σημάδια του, οι περισσότεροι είμαστε παντρεμένοι με παιδιά, με μερικά κιλά παραπάνω και κάμποσα γκριζά μαλλιά.

Η αυλή σιγά - σιγά γεμίζει. Αγαλλίες, φιλιά, μάτια υγρά, μια ατ-

μερική. Είναι ο γιός της Χαρούλας της Θανασούλη και μας συγκινεί ιδιαίτερα με την επιστολή της μητέρας του που διαβάζει.

Το πρώτο μέρος της συνάντησής μας όμως πρέπει να λείξει: ευχάριστα. Και τη χαρούμενη αυτή νότα θα μας τη δώσει, ποιός άλλος από τη Φανή τη Μυλωνά, με το ακκορντεόν της, που τόσες και τόσες φορές μας διασκέδασε στις μαθητικές μας εκδρομές.

Ενώ όμως ο σκοπός του ακκορντεόν ηχεί ακόμα στ' αυτιά μας τα φώτα σβήνουν και μαζί τους το όνειρο αυτό που πριν είκοσι χρόνια ήταν μια καθημερινή αλήθεια. Κατεβαίνουμε πάλι τα ξύλινα σκαλιά του Γυμνασίου, με πιο βαριά δήματα τώρα, γιατί γυρίζουμε πίσω στην πραγματικότητα.

Η πραγματικότητα όμως μας αποζημιώνει με τα πλούσια τραπέζια και την ωραία μουσική στο «Αόγαρμα». Εκεί βέβαια ανάμεσα στο χορό και το φαγητό δεν παύουμε να θυμόμαστε, να θυμόμαστε, να θυμόμαστε...

Στη συνεστίαση οι οργανωτές μας επεφύλαξαν και μια έκπληξη, μια διάφορη τούρτα με είκοσι κεράκια που τήσαμε όλοι μαζί.

Το γλέντι συνεχίστηκε μέχρι τις πρωινές ώρες στη ντισκοτέκ του συμμαθητού μας του Γιώργου του Τάνη. Από εκεί αφού αναστάλαξαμε χειραφίες και ευχές, χωρίσαμε με την υπόσχεση ότι θα ανταμώσουμε το 2000 για να γυρίσουμε πάλι πίσω το ρολόι του χρόνου. Το ραντεβού αυτό θα μας το θυμίζει και το νομικό δέφυλλο βλέπουμε με τις αναμνηστικές φωτογραφίες του 1968 και 1988, που ετοιμάστηκε και μας μοράστηκε το ίδιο βράδυ.

Συμμαθητές μας που δεν παρευρέθησαν στη συνάντηση, αλλά είναι στη φωτογραφία του 1968 είναι:

ΚΟΡΙΤΣΙΑ: Χαρίζοπούλου Α-

λίκη, Τσάτσα Χριστίνα, Παπαδοπούλου Δέσποινα, Χριστοφορίδου Παναγιώτα (απεδίωξε), Σαλασιδου Φωτεινή, Παπαδοπούλου Μαρία, Τσιμπούρη Ευγενία, Γεωργιάδου Χρυσάννα, Μπέρου Σμαρώ, Τζιώρα Φανή, Μάντσιου Ηώ, Παπαδημητρίου Αντ.

ΑΓΟΡΙΑ: Τούσιας - Κώνστας

Δημήτριος, Χαρούλης Θωμάς, Καρακωτσάνης Αλέκος, Μήλιος Χρήστος, Δέλιος Αναστάσης, Καπνιστής Θωμάς, Νοδής Γιώργος, Μουστακίπας Μερκούρης, Δημητριάδης Χαράλαμπος, Κιάος Ευάγγελος, Σαυάρης Βασίλειος, Τσίτοκαρης Γεώργιος, Τσάκνης, Τσίλης Βασίλειος, Ράπτης Νίκος, Παλασιδής Δημήτριος, Σερδαρίδης Κώστας.

Απόφοιτοι 1988. 1η σειρά (καθήμενοι): Τασιάνα Καίτη, Φτεργιώτης Κωνσταντίνος, Ζάλιου Ολυμπία, Μπιτέρνα Καλλιόπη, Μήτσαλα Ελένη, Φαντάρης Γεώργιος, Ρούλα, Πέιος Πέτρος, Κοϊμτζής Μιλτιάδης, Σειταρίδης Δημήτριος, Κασαπίδης Ιωάννης, Μπαρμπόκας Σπύρος, Σακαλής Ευριπίδης. 2η σειρά: Μπιλιούρη Ευθυμία, Κασάπη Αικατ. Μπουρδάνου Ελένη, Μασδράκη Γεωργία, Μποξούζη Γεωργία, Ανδρέου Ελισάβετ, Γιόκαλα Αλεξάνδρα, Σπανού Ανδρομάχη, Μάντσιου Βασιλική, Σιούλα Πόπη, γιος της Χαρούλας Θανασούλη, Συμεωνίδης Γρηγόρης καθ., Τάσης Χαρίτων καθ., Γουρλουστά Μαγδαληνή, Μιλτιάδου Μαρίνα, Μυλωνά Φανή, Πιτάνιος Θεόδωρος, Παπαγετζής Φώτης καθ. 3η, 4η σειρά: Μίντσης Γιώργος, Κάρτα Ελένη, Εμμανουηλίδης Ελένη, Τόγιας Κωνσταντίνος, Αθανασιάδου Άννα, Βλάχου Σοφία, Γκαλιανότα Καλλιόπη, Καμπίτη Περσεφώνη, ιερ. Μαλιάρης Ανδρέας, Καραγιάννης Γεώργιος, Καρακώστας Θεόδωρος, Σαϊνίδης Χαράλαμπος (επιστάτης), Βογιατζής Γιώργος, Παπαγιάννου Ιωάννης, Δημοπούλου Μαίρη, Ρακιτζής Πάνος, Σταματοπούλου Σεβαστή, Κιρκμανλής Νικόλαος, Κύρου Χρήστος, Μαυροματιδής Ιωάννης, Προύσαλης Μιλτιάδης, Κοσμίδης Θεόδωρος, Γκότση Ελένη, Μαμουτάκης Ιωάννης, Δημητράκης Αργύρης, Φραγκόπουλος Αντώνης, Οικονόμου Γεώργιος, Ρικλής, Μπεσίνας Μανώλης. Σημ.: Λείπουν από τη φωτογραφία οι Σαυάρης Δημήτριος, Λευτέρης και Τσιρπανλής Βασίλειος

Κυκλοφόρησε ένα γεωργικό βιβλίο

Ένα βιβλίο κατατοπιστικό επιστημονικό με χρωματιστές εικόνες

Τι είναι τα κοκκοειδή (ψώρες) και πώς καταπολεμούνται

Δέν πρέπει να λείπει από κανένα αγροτικό σπίτι

ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΠΑΛΟΥΚΗ

Μπορείτε να το προμηθευθείτε από τα γραφεία

του Άγροτικού Συλλόγου Ναούσης

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΕΩΣ 1000 ΔΡΑΧΜΕΣ

όλις κυκλοφόρησε ένα γεωργικό βιβλίο μοναδικό στο είδος του

«ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ ΠΟΥ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΟΡΑ»

ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΠΑΛΟΥΚΗ

ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

- Τι περιέχει κάθε «φάρμακο» και πως ταξινομούνται
- Πίνακες κατατοπιστικοί χρήσιμοι και διαφωτιστικοί
- Ένα βιβλίο απαραίτητο για κάθε αγροτική βιβλιοθήκη

ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ 600 Δραχμές

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΓΙΑΝΙΤΣΑΡΟΙ ΚΑΙ ΜΠΟΥΛΕΣ»

1. ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

2. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΥΛΗΣ - Ο ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

3. ΓΙΑΝΙΤΣΑΡΟΙ ΚΑΙ ΜΠΟΥΛΕΣ

Του Τάκη Μπάϊτση

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ

ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΚΧΟΛΑΠ ΥΟΙΤΑΕΤΕ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΙΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ
ΜΕΘΟΔΟΥ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΙΟ

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΜΕΘΟΔΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΙΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ
ΜΕΘΟΔΟΥ

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΜΕΘΟΔΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΜΕΘΟΔΟΣ